

Uqal̄hich Aglaan̄i Luke-ŋum

¹ Piqpagiplutin il̄auramaan̄ Theophilus! Iñugiaktuat iñuich pisuqtilaaġmiktigun aglañniqsut atuumaruanik akunnaptikni. ² Iļisimarauruat uqautiniġaatigut tautukkaġmiknik taimakñaniñ aullaġniñh̄aniñ. Iñuich tamatkua pakmapak quliaqtuaġniqsut tusaayugaaġiksuamik. ³ Qutchiksuan̄uruatiin, aglañniaqtuñ̄a il̄itchuġiraksraqnik il̄isaagillapiaqqaaglugich uqagipayaakkan̄ich aullaġniñh̄aniñaglaan. ⁴ Aglaktuñ̄a taavrumiñ̄a il̄isimatquplutin il̄umutuupial̄hanik il̄isauttusiagikkaq̄pich.

Anniviksrañ̄a John Paptaaq̄titchirim Uqautauruq

⁵ Herod-ŋum umialguniñ̄ani Judea-mi agaayuliqsiaq̄miñ̄iqsuq atil̄iñ̄mik Zechariah-mik. Agaayyuvikpañ̄mi savaqatauniqsuq agaayuliqsini taggisiaq̄tuani Abijah-tkutnik. Aġnaata atq̄a Elizabeth, paniginigaali atlam agaayuliqsim. ⁶ Iluqatik nalaun̄jaruan̄uniqsuk Agaayyutim q̄iñ̄h̄ani, tupiksripl̄utik iluqait̄ñ̄ik Atangum tillisaiñ̄iglu atuqtaksraiñ̄iglu. ⁷ Qitunġaiñ̄ñ̄iqsuk atakkii Elizabeth q̄itunġitl̄ait̄l̄uni, suli iluqatik utuq̄qanaaġuq̄hutik. ⁸ Abijah-tkut savagviksriutaata Agaayyuvikpañ̄mi tikiummipman, Zechariah-m savautiniġaa Agaayyun̄ agaayuliqsaupluni. ⁹ Tuvraq̄lugu atuiraḡiñ̄hat agaayuliqsit piksraq̄taaḡiniġaat ikipkairuksraupluni tipraḡiksautmik.

Isiḡniqsuq agaayyuvikpaḡanun Atanḡum.
 10 Zechariah ikipkaipkaqtitlugu tipraḡiksautmik
 iḡugaaḡruich agaayuniqsut siḡataani. 11 Isaḡulgan
 Atanḡum sagviutiniḡaa qichaqhuni taliqpiani
 ikipkaiviuram tipraḡiksautmik. 12 Zechariah-
 m tautukamiuḡ tupaḡniqsuq iqsiliqsiqhuni.
 13 Aglaan isaḡulgum nipliutiniḡaa, “Zechariah,
 iqsiniḡak! Agaayyutim tusaaniḡaa iniqsruḡhiḡi.
 Nuliḡikkan Elizabeth iḡḡigisiruq aḡugauramik.
 Atchiḡisigiḡi John-mik. 14 Quviasuutiqaḡniaqtutin!
 Atlatlu iḡugiaktuat quviatchakkisirut anikpan.
 15 Iḡnullautaugisiruq kamaḡuni Agaayyutim
 qiḡiḡhani. Imiḡumiḡaitchuq asiaḡ misuqquanik
 saḡḡisimaruamik. Aniḡgataḡimiḡiḡaḡlaan
 aḡalatiqaḡisiruq Ipaḡitchuamik Irrutchimik.
 16 Utiqtinniḡai iḡugiaktuat Israel-ḡuruat
 Ataniḡmun agaayyutaatnun. 17 Ataniḡ
 agḡitḡaiḡḡaan taamna John quliaqtuaḡniaqtuq
 saḡḡiqaḡuni sivuniksriqiritun Elijah-tun.
 Iḡlauraḡiḡsitkisigai aapauruat qitunḡaniḡḡun.
 Utiqtitkisigai tupiksritḡaitchuat isummatiqaḡ-
 lasiḡugich nalaunḡaruamik. Itqanaiyaḡtisigai
 iḡuich akuqtuḡumiḡaqsilugu Ataniḡ.” 18 Zechariah-
 m nipliutiniḡaa isaḡulik, “Qanuḡluḡa iḡisimaniaqpik
 iḡumutuutilaaqnik? Ataniḡ, aḡayuqaaqtuḡa suli
 nuliḡikkaḡa utuqqagaḡmiuq.” 19 Isaḡulgum
 kiuniḡaa, “Gabriel-ḡuruḡa. Qichaqtuḡa sivuḡaani
 Agaayyutim. Tuyuḡigaḡa uqaḡtityaqu-
 plutin taavrumiḡa tusaayugaallautamik.
 20 Ukpigilḡuitchiḡ uqaḡttutigikkaḡa aglaan
 atuumagisiruq. Atakkii ukpigilḡuitḡapḡa
 uqaḡumiḡaitchutin tikiḡgataḡlugu uvluq tamatkua

atuumaviksraṇat.”

²¹ Taatnaqtitlugu iñuich utaqqiñigaat Zechariah ilisimasukhutiṇ suvaata muluvaahakmagaan iluani agaayyuvikpaum. ²² Anisulligataqami uqalguiññiqsuq. Iñuich ilitchuḡinigaat qiñiqquuraaqaḥa agaayyuvikpaum iluani. Uqalguiṭluni urriqaniqsuq argaṇmiñik. ²³ Abijah-tkut savagviksriutaat Agaayyuvikpaṇmi naatnamiuṇ Zechariah aiñiqsuq. ²⁴ Aquvatigun taavruma nuliaṇa Elizabeth siṇjayauniqsuq. Aasiñ tallimani tatqiñi aimmiñiqsuq ²⁵ itnaqhuni, “Kiisaimma saṇṇiruam Atangum Agaayyutim ikayuqpaṇa. Kanṇusutqikkumiñaiqsuṇa qitungitlaiññilunṇa.”

Anniviksraṇa Jesus-ḡum Uqautauruq

²⁶ Itchaksrani tatqiñi Elizabeth siṇjayaunṇanikman, Agaayyutim tuyuḡilgiññigaa isaḡulik Gabriel nunaaqqimun Galileemiittuamun atilṇmun Nazareth-mik. ²⁷ Tuyuḡiniga niviaqsiamun aṇutituqsimaitchuamun atilṇmun Mary-mik nuliaksrausiutianiktuamun aṇutmun atilṇmun Joseph-mik. Joseph kiṇuviḡiniga Atangum David. ²⁸ Isaḡulgum tikiññigaa nipliutiplugu, “Paḡlagikpiñ! Atangum Agaayyutim piksraq-taḡigaatin iqatigiplutin. [Quvianḡniqsraurutin aḡnapayaaniñ.]” ²⁹ Mary tupallapiḡniqsuq isaḡulgum nipliuttutaagun kaṇiqsiṇitlugu suvaata uqaqtılaṇa taatna. ³⁰ Isaḡulgum nipliutiniga, “Iqsiñak Marii! Agaayyutim iḥaqqutigigaatin. ³¹ Siṇjayaugisirutin iḡñilutinaasiiñ aṇugauramik atchiqsaksraḡikkaqnik Jesus-mik. ³² Taamna

kamanagisiruoq, suli iñuich taiguutiqaqisigaat igñinanik Qutchinñiqsrauruam Agaayyutim. Agaayyutim ataniguqtinniaḡaa David-tun sivullianatun. ³³ Ataniguḡisiruoq kinuvianjiñi Jacob-ḡum qaḡapak taimuḡa, suli aḡaayuqautaa isuksraqaḡumiñaitchuq.” ³⁴ Mary-m tarra nipliutinigaa isaḡulik, “Qanuq una itkisiñiqpa? Ilaqatniksimaitchuḡasuli.” ³⁵ Isaḡulgum kiunigaa, “Ipqitchuaq Irrusiq tikiumagisiruoq ilipnun. Agaayyutim Qutchinñiqsrauruam saḡḡigikkaḡan nayugisigaatin. Taatnaḡuni ililḡaaq ipqitkisiruoq taiguutiqaḡuni Igñinanik Agaayyutim. ³⁶ Aasiñ, itqallaḡ ilan Elizabeth. Uqautigimasugauq qitunḡaaqatlaiñiplugu. Aglaan pakma siḡaiyauruoq itchaksrani tatqiñi utuqqanaaḡuḡalaḡḡaḡmi. ³⁷ Atakkii Agaayyutim supayaaq savaaḡitlagaa.” ³⁸ Mary nipliḡñiqsuq, “Atanḡum savaktigigaḡa. Atuumali uvaḡnun uqauttutigikkaptun.” Tavrakḡa isaḡulgum uniññigaa.

Mary-m Utlakkaa Elizabeth

³⁹ Taavruma aquagun, Mary paqnaliq-tuqhuni aullaqtigniqsuq nunaaqqiuramun qimigaḡañiñiittuamun Judea-m. ⁴⁰ Tarra isiqhuni Zechariah-m tupqanun iqinnigaa Elizabeth. ⁴¹ Elizabeth-ḡum tusaapqauraqmagu Mary-m paḡlataa ilummiutaq iliqsraqtigniqsuq. Elizabeth aḡalatiqaḡniqsuq Ipqitchuamik Irrutchimik ⁴² nipliqhuni nipitusipluni, “Quvianaḡniqsraurutin aḡnapayaaniñi. Quvianamiuruq ililḡaaq siḡaiyaukkan. ⁴³ Qanutun quyyasiusiaqaqtigivik, atanigma aakagikkaḡan utlagluḡnigaḡa qiniḡiaqluḡa! ⁴⁴ Tusaapqauraqapku paḡlatigikkan

ilummiutaġa quviatchakhuni iliqsraqtiqtuq.
 45 Qanutun quviasuktigivich ukpigikapku
 Atanġum uqaġha tuyuutigikkaġa ilipnun
 atuumagisiñipluġu.”

Mary-m Kamaksruutaa

- 46 Mary nipligñiqsuq,
 “Iñuutchimniñ iluqaaniñ kamaksruġiga Ataniq.
 47 Quviatchautigigiga Agaayyun Anniq-
 suqtigikkaġa.
 48 Suuñiluqtuaġa itqaġiniġaġa.
 Uvakaġaniñaglaan iluqatiġ iñuich taiguu-
 tiqaġisigaatġa quvianamiuruamik
 49 atakkii kamaqaqtuaq Saġġiruaq Agaayyun
 savaaqaqhuni kamaqaqtuanik uvamnun.
 Atqa ipqitchuq.
 50 Kiġuviagiñi aippaavak
 nagliktuutiqaġai taluġirigikkani.
 51 Agaayyun isanġiqsuq saġġiruamik taliġmiñik
 aasiñ siammayaaqġuġich kamaqaqsaktuat
 sivunniugutituummaitñik.
 52 Atchiksinnigai kamaqaqtuat atanġich
 suli atchiksuaat kamaqaqsipkaqġuġich.
 53 Inuqsraqtuat pisuiqsinnigai nakuuruanik
 suli aullaqtitluġich umialguruat saa-
 ġailaaqġuġich.
 54-55 Ikayuġniġaa savaktigikkani Israel
 nagliktuqġuġich,
 akiqsruutmisun sivulliaptiknun Abraham-
 mun kiġuviapayaanġiñunlu qaġapak taimuġa.”
 56 Mary nayuutiuraġniqsuq piñasuni tatqiñi
 Elizabeth-mi, aasiñ utigmun aipluni.

Aniġha John Paptaaqtitchim

57 Iğñiviksrani tikitman, Elizabeth iğñiñiqsuq anjugauramik. 58 İlaiñ ilauraanñlu tusaanigaat Atanğum kamañaqtuamik nagliktuiñha Elizabeth-mun. Aasiñ tamatkua quviasuqasiğñaat. 59 Aniqammiuraq tallimat malğunñik uvlianikman nalunaitñutchiaqsiñigaat atchiğuklugu Zechariah-mik, aapañan atqanik. 60 Aglaan aakaña nipliğñiqsuq, “Naagga, atiqagtuk-srauruq John-mik.” 61 Nipliutiliğñiñigaat, “Aglaan nalliatunniñ ilavich atiqanitchut taavrumiña atigmik.” 62 Urriqaplutiñ apiqsruğniğaat aapaña kisumik atchiğukkisipmagaan aniqammiuraq. 63 Zechariah aatchuquniqsuq aglagviksramik, aglakhuniasiiñ, “Atiqagisiruq John-mik.” Quviğusuniqsut iluqatiñ. 64 Taatnaanikami Zechariah uqatlasitqinñiqsuq quyaaqsipluguasiñ Agaayyun. 65 Silalliunich atlayuatchañiqsut, aasiñ iñuich nunapayaani Judea-mi uqaginiğaat. 66 Tusaapayaatquaat taavrumiña isummatiginigaat apiqsruqhutiñ, “Qanusiugisiñiqpa una ililgaaq?” Nalupqinaitchuq Ataniğmun iqatigitilaña.

Zechariah-m sivuniksriqutaa

67 John-ñum aapaña Zechariah anjalatiqagñiqsuq İpqiitchuamik İrrutchimik. Uqagñiqsuq sivuniksriqipluni,

68 “Quyalakput Ataniq Agaayyutaat Israel-aagmiut!

Atakkii ikayuğiağniğai tasuqsagiaqlugich iñuni.

69 Akunğatniñ kinuviagikkañiñ David-ñum Agaayyun piksraqtaaqagñiqsuq iñunmik sanñiqaqtuamik anniqsuğiaqhuta.

- 70 Taimakᵗaaᵗlaan akiqsruᵗaaᵗigut tumigiplugich
ipqitchuat sivuniksriqirini
- 71 anniqsuᵗisiñipluta akilliliqsuᵗtigikkaptikñiñ
suli sanᵗiatniñ uumigirigikkapta.
- 72 Uqagñiqsuᵗ nagligigisiñiplugich sivulliaᵗikkavut
itqagilugu ipqitchuaq sivunniugutni.
- 73 Agaayyutim akiqsruᵗniᵗaa sivulliaqput Abra-
ham
- 74 annautigisiñipluta akilliliqsuᵗtigikkaptikñiñ
uvaptiknun savautitqupluni iqsisuᵗaaqata
- 75 ipqilikun nalaunᵗaruahikunlu
iñuuniqtutilaaptikni.
- 76 Ilvich ililgauramaaᵗ, taiguutiqaᵗisirutin
sivuniksriqiraanik Qutchiᵗñiqsrauram
Agaayyutim.
- Igligisirutin sivuani Atangum
itqanaiyaᵗiaᵗlugu agᵗiliksrana
- 77 uqautilugich iñugikkaᵗi
anniqsuᵗisiñilugich natqigutigisiñilugillu kil-
luqsautiᵗitñik.
- 78 Agaayyutigikkaqput ilunᵗuktauruᵗ nagliktau-
plunilu.
Tuyugikpagu anniqsuᵗti inniaqtuᵗ uvaptik-
nun uvlum qausaᵗatauraᵗniᵗatun.
- 79 Ikayuᵗisigai iñuuniaqtuat taaqtuami iqsiñanani
tuquᵗhum,
aasiñ ilaan iñuupkaᵗuta tutqiksilluta.”
- 80 John aglipluni timimigun sanᵗisiñiqsuᵗ
irrutchikun. Iñuuniagñiqsuᵗ iñuilaami
aullaᵗniñiaᵗhanunaglaan ilaan quliaqtuaqaᵗhan
Israel-aagmiunun.

2

Aniḥa Jesus-ḡum

¹ Augustus atangunḡaḡmi Rome-mi tilisiḡiqsuq iḡnich nanipayaaq atqiqsitquplugich. ² Taamna atqiqsitchivik sivulliuniqsuq. Taamna atuumapman aḡun atiqagtuaq Quirinius kavanauniqsuq Syria-mi. ³ Iḡupayaat utlautiniqsut sivulliagminḡ anniviḡitḡun atqiqsitchaqtuḡhutinḡ. ⁴ Joseph-tuuq iglaupmiḡiqsuq. Aullaḡniipluni Nazareth-miḡ Galilee-miittuamiḡ Bethlehem-muḡniqsuq, nunaaqqimun Judea-miittuamun, annivianun atangum David. Joseph tavrugaḡniqsuq atakkii ilaaptuuq kinuviaḡiplugu David-ḡum. ⁵ Atqiqsitchaqtuḡami aullautiniḡaa Mary nuliaksrausiutianikkani siḡiyauruaq. ⁶ Bethlehem-miittlugik Mary igḡisuliḡḡiqsuq. ⁷ Igḡiḡḡaḡniqsuq aḡugauramik. Nimiqsruqtuallaḡniḡaa ilipluguasiiḡ tuttuqpaich niḡḡiviatnun atakkii iniksraitlutinḡ nullaḡvinḡmi.

Munaqsriḡlu Isaḡulḡiḡlu

⁸ Iḡnich munaqsrit unnuiḡiqsut taavani nunami munaqsriplutinḡ ipnaimiknik. ⁹ Isaḡulḡan Atangum sagviutiniḡai aasiiḡ qaumaḡan Atangum qaggutiplugich. Taapkua tatamitchallapiagḡniqsut. ¹⁰ Aglaan isaḡulḡum nipliutiniḡai, “Iqsiḡasi, uvuḡaqluḡa uqautityaḡipsi tusaayugaallautamik quviatchaktirrutiksrauruamik iḡupayaamun. ¹¹ Marrumani unnuami anniqsuḡti ilipsitḡun aniruq David-ḡum nunaaqqiani, Christ-ḡuruuq Ataniḡ. ¹² Una ilitchuḡqutauruq ilipsitḡun ilaanuḡtilaananiḡ, paḡitkisigiksi aniqammiuraq nimiqsrullaktaḡ nalaruaq tuttuqpaich

nigǵiviatni.” ¹³ Tavrakᵇatchiaq iñugiallapiaqtuat isaǵulgich qılaᵇmiñ sagvigñiqsut. Piqasiqluǵu isaǵulik nanǵaǵniǵaat Agaayyun itnaqhutin,

¹⁴ “Kamanaun illi Agaayyutmun qutchinñiqsrami qılaᵇmi, sulı tutqiutiqaǵli nunami akunǵatni iñuich quyalitñiktuat ilaanik.”

¹⁵ Isaǵulgich utiqmata qılaᵇmun munaqsrit nipliǵñiqsut inmiknun, “Ki, aullaqta Bethlehem-mun tautugiaglugu Atanǵum uqauttutigikkaᵇa uvaptiknun!” ¹⁶ Qilamiksruaqhutin paqinnigaiç Mary-lu Joseph-lu sulı anıqammiuraq nalau-raqtuaq tuttuqpaich nigǵiviatni. ¹⁷ Munaqsrit tautukamitrıñ uqaginiǵaiç isaǵulgum nipliut-tutigikkaᵇi taavrumuuna anıqammiurakun. ¹⁸ Tusaapayaaqtuat quvigısuñniqsut tamatkunıᵇa munaqsrit nipliuttutigikkaᵇitñik. ¹⁹ Mary-m uummatıǵmiitchiutiniǵai uqautigikkaᵇiç aasiıñ isummatigiuraaqluǵich. ²⁰ Munaqsrit utıǵniqsut kamaksruqluǵu nanǵaqluǵu Agaayyun iluqaisıgun tusaakkaǵmiktıgunlu tautukkaǵmiktıgunlu. Atuumaruq atrılipluǵu isaǵulgum atuumagisiñikkaᵇa.

Jesus Atchıǵaat Agaayyuvıkaᵇımi Qaitluǵu Agaayyutmun

²¹ Tallimat malǵuk uvlut naatmata sulı anıqammiuraq nalunaitıñutchiqsauᵇanikman, atchıǵniǵaat Jesus-mik, atıǵmik isaǵulgum qaisanik Mary sıñaiyaugaluaqtıtınaǵu.

²² İpqıqsagviksraᵇat tikitman, Joseph-lu Mary-mlu anıqammiuraq Jerusalem-muutiniǵaak qaitchaqtuaqluǵu Agaayyutmun tuvraqıluǵu

maligutaksraᅇa Moses-ᅇum, ²³ maligutlugu aglausimaruaq maligutaksraᅇiᅇi Atanguruam, “Aniqqaqtuapayaaq aᅇugauraq qaisaksrauruq Agaayyutmun.” ²⁴ Tunillaqtuᅇiagᅇiqsuk malᅇuᅇᅇnik tiᅇmiagruuraᅇnik, iᅇiaᅇuruamik maligutaksraᅇaᅇun Agaayyutim.

²⁵ Jerusalem-mi aᅇutiqaᅇmiᅇiqsuq atiliᅇmik Simeon-mik. Una aᅇun nalaunᅇaniqsuq taluqsriuruq Agaayyutmik, suli utaqqiᅇiqsuq Israel-aagᅇmiut annautikkauliksraᅇatnik. Ipqitchuam Irrutchim nayuᅇniᅇaa. ²⁶ Ilaan uqaᅇutiniᅇaa tuquyumiᅇaiᅇiᅇiplugu qᅇiᅇiᅇaluaqnagu

Christ Anniqsuᅇti Agaayyutim akiqsruutigiᅇkaᅇa.

²⁷ Simeon sivullikkaupluni Ipqitchuakun Irrutchikun utlautiniqsuq agaayyuvikpaᅇmun. Jesus-ᅇum aᅇayuqaᅇiᅇi tikiutipmatku aniqammiuraq Jesus agaayyuvikpaᅇmun atuumatyaqᅇlugu atuiragᅇihagun maligutaksram,

²⁸ Simeon-ᅇum akiggiutiniᅇaa ililgaaq aasiᅇiᅇ quyaplugu Agaayyun,

²⁹ “Ataniiq, akiqsruutigiᅇkan atuumapkaᅇiᅇ, suli tuqqutlasiruna tutqigᅇuna.

³⁰ Irramnik tautukkiga anniqsuᅇti

³¹ tuyuᅇiᅇkan annautitquplugich iᅇuich sumipayaaq.

³² Ilaa qaumauruq sagviiruaq anniqsuᅇiamik Jew-ᅇuᅇitchuanun

suli kamanautaugisiruq iᅇuiᅇun Israel-ᅇum.”

³³ Ililgaam aapaᅇa aakaᅇalu quviᅇusunᅇiqsuk tamatkunuuna Simeon-ᅇum uqauttutaigun Jesus-kun. ³⁴ Simeon-ᅇum qᅇiᅇiᅇuagutiniᅇiᅇ

pᅇiᅇusiamik suli nipliutiᅇlugu Mary aakagiᅇkaᅇa, “Agaayyutim una ililgaaq piksraqtaagᅇiniᅇaa

agvisautyaaquplugu tammałiksrañatnun naagaqaa anniqsukiksrañatnun iñugiaktuanun Israel-aagmiunun. Iłitchuqutaugisuruq, aasii pisigiplugu ilaan kisuutilaaja iñugiaktuat iñuich uqagisirut akitñaglugu. ³⁵ Taatnağumiñ sagviğisiñiğaiç iriğaqtuqhutiñ isummatigikkañiç ilaagun. Suli alianaq savikpaktun ipiktuatun kapirigisuruq uummatipnik.”

³⁶ Sivuniksriqiriqagmiñiqsuq uilgaağnaamik atiliñmik Anna-mik panianik Phanuel-ñum kiñuvianiñiñ Asher-ñum. Anna utuqqauruq. Uiqagñiqsuq tallimat malğunni ukiuni, aasii uiną tuqupluni. ³⁷ Taimakñaaglaan iñuuniagñiqsuq uilgaağnaañupluni, aasiiñ pakma ukiuniñiqsuq sisamakipiaq sisamanik. Uniłlaiñiñiğaa agaayyuvikpak. Uvlumi unnuaqtuummaan savautiniğaa Agaayyun uisauraaqhuniłu agaayupluniłu. ³⁸ Taavrumani sassağniğmi tikiñiñiqsuq qaitchiplugu quyyatmik Agaayyun. Uqautiginiğaa taamna ililgaaq iluqaitñun niğiugaqaqtuanun tasuqsaityaliksrañanik Jerusalem-ñum.

Utilhat Nazareth-mun

³⁹ Joseph-ñum suli Mary-m tanjanikamitkik iluqaisa atuqukat maliğutaksrañigun Agaayyutim utiğniqsuk kiñuniğmiknun Nazareth-mun Galileemiittuami. ⁴⁰ Ililgaaq Jesus aglipluni sanñisiñiqsuq, puqiutiqallapiaqhuniłu. Suli Agaayyutim iħuaqqutiniğaa.

Nukatpiagruk Jesus Agaayyuvikpañmiittuq

⁴¹ Ukiuğagipman anayyuqaak Jesus-ñum utlautirağniqsuk Jerusalem-mun niğiqağvikaamun

atiliḡmun Apqusaakkauḡmik. ⁴² Jesus qulit malḡuḡnik ukiunikman utlautiniqsut niḡiqpagvikaamun piragḡiḡmiktitun. ⁴³ Niḡiqpagvikaam aquagun aigaqsiḡiqsut. Utiqsaḡmaknik nukatpiaḡruk Jesus uniḡḡiqsuq Jerusalem-mun, aasiḡḡ aakanan Joseph-ḡumlu naluniḡaak. ⁴⁴ Iḡliḡasuginiḡlugu iḡlauqatauruani iḡlauniqsuk naalḡataḡlugu uvluq. Uvvaasiḡḡ tikiumakamik nullaḡviksraḡmiknun pakaqsiḡiḡaak akunḡatni ilaminḡ suli ilauraanḡiḡi. ⁴⁵ Paḡiḡitḡamitku utiaqsiḡiḡisuk Jerusalem-mun pakkiagḡlugu. ⁴⁶ Piḡayuatigun uvlut paḡinniḡaak agaayyuvikpaḡmi aquppiqataupluni Jew-ḡuplutiḡ ilisautriḡi, naalaḡniḡlughich apiqsruqtaḡḡiḡiḡu. ⁴⁷ Iluqatiḡ tusaaruat ilaanik quviḡusuutiginiḡaat puḡikhuni kiggutaigun. ⁴⁸ Anayuaakkiḡḡ quviḡusuutiginiḡaak tautukamitku. Aakanan niḡliutiniḡaa, “Iḡḡiḡḡ, qanulḡitpisiguk? Aapanlu piḡiksraliḡlapiaghunik taatnaḡhunuk pakkiagḡiptiḡiḡḡ.” ⁴⁹ Jesus-ḡum kiuniḡiḡik, “Suvaata pakakpisiḡḡa? Naluniḡpitku nayuutiruksrauḡiḡa aapaa tupḡani?” ⁵⁰ Aglaan kaḡiqsiḡiḡiḡiḡaak kiggutaa. ⁵¹ Tavrakḡa Jesus utiqasiḡniḡiḡik Nazareth-mun tupiḡiḡlughich. Aakagikkaḡan itqagḡiḡlughich iluqaisa tamatkua uummatigḡmiitchiutiniḡai. ⁵² Jesus aḡliḡiqsuq puḡiksiḡiḡuni. Agaayyutimlu iḡuiḡḡu nakuagḡiḡaak.

3

Quliaqtuaqalḡa John Paptaaqḡitḡirim

¹ Akimiagḡuutaatni ukiut atanniqsuiḡḡhani Caesar-m atilḡum Tiberius, Pontius Pilate

kavanaupmiñiqsuq nunami taggisiqaqtuami Judea-mik, Herod atangupluni Galileemi, aniqataa Philip atangupluni nunami taggisiqaqtuami Iturea-mik Trachonitis-miglu, Lysanias atangupluni Abilene-mi, aasiñ ² Annaslu Caiaphas-lu qaukiuplutik agaayuliqsini. Taapkua atangupkaqlugich uqalha Agaayyutim tikiumaniqsuq John-mun igñinanun Zechariah-miñuilaami. ³ John kukilunniqsuq kuunan Jordanum avataani guliaqtuaqhuni, “Isummitqigitchi mumigusi killuqsautipsitñiñ paptaaqtilusi. Taatnağupsi Agaayyutimli natqigutigisigai killuqsautisi.” ⁴ John aggigñiqsuq tuvraqlugu aglausimaruaq makpiğaanani sivuniksriqirim Isaiah-m itna,

“Iñuk tuqluiraqtuq iñuilaamiñ:

Itqanaiyautisiuñ apqutiksraña Atangum,
nalğuglugu tumiksraña!

⁵ Natignapayaat immiğlugich,
iñgich qimigaaallu naqigligugich,
saquñruat apqutit nalğusaqmilugich,
qaiğiitchat tumitchaat qaiqsaglugich.

⁶ Tarrali iñupayaaq ilitchuginiaqtuq anniqsuqtimik
Agaayyutim aqiqsruutigikkanani.” *Isaiah*
40:3-5

⁷ Iñugiaktuat iñuich utlautiniqsut John-mun paptaaquplutiñ. Uqautiniğai, “Nimigiatur ittuasii, kia uqautivasi annatlasiniplusi anasiñnuqsautiksrañaniñ Agaayyutim?

⁸ Ilitqutchipsigun qiniğnaqsisuñ isummitqigiqsi killuqsautipsitñiñ. Isumanasi, ‘Abraham sivulliagigikput.’ Uqautigipsi, Agaayyutim makua uyağaiç kiñuvialiutlagai Abraham-mun!

⁹ Agaayyutim atanniiḥa qallipiagataqtuq, iñuktun itqanaiqsuatun kipilhiñaagukḷugu napaaqtuq kañiagun. Napaaqtupayaaq asirriñitchuaq kipikkaugisiruq iktauluniasiiñ ikniḡmun.”

¹⁰ Iñuich apiqsruḡniḡaat, “Qanuḡmi pigisiñiqpisa?”

¹¹ Kiuniḡai, “Kisupayaam malḡuḡnik qaliguaqagumi qaitchili iñuḡmun atnuḡaaksraitchuamun, suli kisupayaaq niqiksrautiqaḡumi niḡipkaili niqiksraitchuamik.”

¹² Iḷañich tax-siliqirit utlautipmiñiqsut paptaaquplutin aasiiñ apiqsruḷugu, “Iḷisautrii, Sugisiñiqpicali?”

¹³ Uqautiniḡai, “Katitchiñasi qaaniḡḷugu piraksriusiaqsi.”

¹⁴ Iḷañisa anuyyiuqtit apiqsruqmiñiḡaat, “Uvagutaasiiñ, qanuḡisiñiqpisa?” Nipliutiniḡai, “Aqsaknasigik iñuich nunuritñigusi naagaqaa saglutiginasigik iñuich. Apaigilugu akiliusiaḡikkaqsi.”

¹⁵ Iñupayaat niḡiugaqaḡniqsut Anniqsuqtimik agqiqaḡumaruamik, aasiiñ isumaniqsut taamna John Christ-ḡupmagaan, anniqsuqti akiqsruutauruaq.

¹⁶ Aasiiñ John-ḡum uqautiniḡai, “Paptaaqtitchiruna imikun, aglaan taimma iñuk agqiqaḡumaruaq kamanatluktuq uvamniñ. Siñiilguyumiñaitchuḡaunniiñ aluḡutiḡnik. Paptaaḡisigaasi Iḡqitchuakun Irrutchikun suli iknikun.

¹⁷ Tigummiagigaa tiktitaun salummaḡukḷugich mukkaaksrat sanikḷuḡniñ, katillugichaasiiñ mukkaaksrat sigḷuaḡmiñun. Aglaan ikipkaḡisigai sanikḷuich ikniḡmun qamiyumiñaitchuamun.”

¹⁸ Atlakaagikun John quliaqtuaḡniqsuq tusaayugaallautamik iñuḡnun pitchuksaaḷugich

atlaḡuquplugich iñuuniałhat. ¹⁹ John-ᅇum iñiqtiqmiñigaa ataniq Herod atakkii ılaqatnikhuni Herodias-mik aniqataan nulianjanik suli savaaqaghuni iñugiaktuanik atlanik pigiitchuanik. ²⁰ Aasiin Herod savaaqagñiqsuq pigiiłlukuamik isiqtaupkaqamiuᅇ John.

Paptaakkaułha Jesus-ᅇum

²¹ Iluqaisa iñuich John-mun paptaaqtinjanikmata, Jesus-tuuq paptaaqtinniqsuq. Agaayupkaqlugu qilak anmaqtuq ²² suli Ipqitchuaq Irrusiq atqagñiqsuq ilaanun tinmiagruuratun. Nipi tusaanigaat pakmakᅇa, “Piqpagiplutin igñigigikpiñ. Quyalimaagikma.”

Jesus-ᅇum Kanᅇigvinji

²³ Jesus-ᅇum aullaḡniikamiuᅇ savaani, iñuiññaq qulinik ukiuqtutilaaqagñiqsuq. Iñuich isummatiginigaat igñiginiplugu Joseph-mun, igñiᅇa Heli-m, ²⁴ igñiᅇa Matthat-ᅇum, igñiᅇa Levi-m, igñiᅇa Melchi-m, igñiᅇa Jannai-m, igñiᅇa Joseph-ᅇum, ²⁵ igñiᅇa Mattathias-ᅇum, igñiᅇa Amos-ᅇum, igñiᅇa Nahum-ᅇum, igñiᅇa Esli-m, igñiᅇa Naggai-m, ²⁶ igñiᅇa Maath-ᅇum, igñiᅇa Mattathias-ᅇum, igñiᅇa Semein-ᅇum, igñiᅇa Josech-ᅇum, igñiᅇa Joda-m, ²⁷ igñiᅇa Joanan-ᅇum, igñiᅇa Rhesa-m, igñiᅇa Zerubbabel-ᅇum, igñiᅇa Shealtiel-ᅇum, igñiᅇa Neri-m, ²⁸ igñiᅇa Melchi-m, igñiᅇa Addi-m, igñiᅇa Cosam-ᅇum, igñiᅇa Elmadam-ᅇum, igñiᅇa Er-ᅇum, ²⁹ igñiᅇa Joshua-m, igñiᅇa Eliezer-ᅇum, igñiᅇa Jorim-ᅇum, igñiᅇa Matthat-ᅇum,

igñiŋa Levi-m, ³⁰ igñiŋa Simeon-ŋum,
 igñiŋa Judah-m, igñiŋa Joseph-ŋum,
 igñiŋa Jonam-ŋum, igñiŋa Eliakim-ŋum,
³¹ igñiŋa Melea-m, igñiŋa Menna-m,
 igñiŋa Mattatha-m, igñiŋa Nathan-ŋum,
 igñiŋa David-ŋum, ³² igñiŋa Jesse-m,
 igñiŋa Obed-ŋum, igñiŋa Boaz-ŋum,
 igñiŋa Salmon-ŋum, igñiŋa Nahshon-ŋum,
³³ igñiŋa Amminadab-ŋum, igñiŋa Admin-ŋum,
 igñiŋa Arni-m, igñiŋa Hezron-ŋum,
 igñiŋa Perez-ŋum, igñiŋa Judah-m,
³⁴ igñiŋa Jacob-ŋum, igñiŋa Isaac-ŋum,
 igñiŋa Abraham-ŋum, igñiŋa Terah-m,
 igñiŋa Nahor-ŋum, ³⁵ igñiŋa Serug-ŋum,
 igñiŋa Reu-m, igñiŋa Peleg-ŋum,
 igñiŋa Eber-ŋum, igñiŋa Shelah-ŋum,
³⁶ igñiŋa Cainan-ŋum, igñiŋa Arphaxad-ŋum,
 igñiŋa Shem-ŋum, igñiŋa Noah-m,
 igñiŋa Lamech-ŋum, ³⁷ igñiŋa Methuselah-m,
 igñiŋa Enoch-ŋum, igñiŋa Jared-ŋum,
 igñiŋa Mahalaleel-ŋum, igñiŋa Cainan-ŋum,
³⁸ igñiŋa Enos-ŋum, igñiŋa Seth-ŋum,
 igñiŋa Adam-ŋum, igñiŋa Agaayyutim.

4

Jesus-ŋum Aniqusaagsiultha

¹ Jesus utigñiqsuq Jordan-miñ aŋalatiqaqhuni
 Ipqitchuamik Irrutchimik. Sivullikkauniqsuq
 Irrutchikun iñuiŋaamun ² uuktuaqsiutyaqhuni
 tuungagmiñ malgukipiami uvluni. Iluqaani taap-
 kunani uvluni nigñiŋiññiqsuq, aasiiñ nigisuliqhuni
 piviksrani isukhitmata. ³ Tuungaum nipliutinigaa,

“Agaayyutim igñigipiaqpatin tilliun una uyağak qaqquğūqulugu.” ⁴ Aglaan Jesus-ñum kiuniğaa, “Agaayyutim uqałha niqliqsimaaqtuq, ‘Iñuk iñuuyumiñaitchuq qaqqułhiñakun.’” ⁵ Tavrakña tuunğaum aullautilgiññigaa qiñiqtitluguasiñ atanğuviniñik nunam ⁶ nipliutiplugu, “Aatchuğisigikpiñ iluqaanik anjalatchiğimik suli iluqaanik umialgutmik. Tamanna iluqani qaisauruq uvañnun. Aasiñ qaitlagiga kisumupayaaq qaitchukkupku. ⁷ Iluqaan tamanna piginayagiñ agaayyuvigigupña.” ⁸ Aglaan Jesus-ñum kiuniğaa, “Agaayyutim uqałha niqliqsimaaqtuq, ‘Agaayyuvigisağiñ Atanğuruuq Agaayyutin savautilugu kisan.’” ⁹ Tavrakña tuunğaum aullautilgiññigaa Jerusalem-mun inillakluguasiñ qutchiññiqsrañanun nuvukkananun agaayyuvikpaum nipliutiplugu, “Iğñigipiaqpatin Agaayyutim igittin ilipnik taunuja. ¹⁰ Atakkii Agaayyutim uqałha niqliqsimaaqtuq, ‘Agaayyutim isağulinmiñun munagipkağisigaatin.’”

¹¹ Nipliqhunisuli, ‘Akiyağigisigaatin argañmiknik, aasii atniğumiñaitchitin isigaktin uyağañnun.’”
Psalm 91:11, 12

¹² Aglaan Jesus-ñum kiuniğaa, “Agaayyutim uqałha uqaqmıuqtuuq, ‘Uktuağumiñaitchiñ Atanğuruuq Agaayyutin.’” ¹³ Tuunğaum uktuaqsaaguiqamiun Jesus qanutchipayaakun unisimaallañigaa.

Jesus-ñum Aullağniigaa Savaani Galilee-mi

¹⁴ Tavrakña Jesus utigniqsuq Galilee-mun sanñiqaqhuni Ipqitchuakun Irrutchikun. Iñuich

uqaḡiniḡaat nanipayaaq. ¹⁵ Ilaa ilisautripluni
katraḡviniṭni suli kamaksruḡniḡaat iluqatiṅ.

Nazareth-miut Ukpigiṅiṅniḡaat Jesus

¹⁶ Jesus Nazareth-muṅniqsuq
iṅuḡuḡvigikkaḡmiṅun. Jew-ṅuruat miṅuiqsiḡvium
uvluani piraḡiḡmiḡun isiḡniqsuq katraḡviṅmun.
Makinniqsuq agliqipluniasiiṅ Agaayyutim
uqaḡhaniṅ. ¹⁷ Aatchuḡniḡaat makpiḡaanṅiḡik
sivuniksriqirim Isaiah-m. Anṅamaḡamigich
makpiḡaat paḡinniḡaa aglausimaruaq,
¹⁸ “Irrusian Agaayyutim nayuḡaṅa.

Piksraqtaḡiḡaṅakii
quliaqtuaḡitquplugu tusaayugaallautaq inuqs-
raqtuanun.

Tuyuḡiḡaṅa uqaḡitquplugu patchisaḡun
tigutaṅuruanun
suli mamirrutiksraq qiṅitlaitchuanun
suli patchisaiquplugich naṅitaaqsiruat

¹⁹ suli quliaqtuaḡitquplugu Atanḡum
anniqsuiḡksraṅan iṅuḡikkaḡmiṅik
tikiṅniḡiḡsuq.” *Isaiah 61:1-2*

²⁰ Jesus-ṅum imikḡugich makpiḡaat utiqṅtinnigai
katraḡvium savaktigikkaṅanun aquvitluniasii.
Iluqatiṅ iṅuich katraḡviṅmi qiṅiaqsiṅniḡaat.

²¹ Iliṅautiaqsiṅniḡai itnaḡhuni, “Taamna Agaayyutim
uqaḡha atuumaniqsuq uvlupak agliqiaṅupman
tusaḡḡapsitni.” ²² Iṅupayaat aarigaḡutchaṅniqsut
quviḡusuutigiplugich saṅṅiqaqtuat uqaḡhich
uqaṅuttutigikkaṅi. Nipliḡniḡisut, “Una taimṅa
iḡniḡiḡitpaunṅ Joseph-ṅum?” ²³ Jesus-ṅum nipliu-
tinigai, “Uqaṅutiniḡipsitṅa uqaṅuttutauruamik
inṅiḡaanimma itna, “Taaktii, iḡuaqsiṅniḡ ilipnik!”

Tusaagivut savaagikkatin Capernaum-mi. Ki, Savaaqagiñ uvani iñugugvipni. ²⁴ Iłumutuuruq, Sivuniksriqiri paglatlaitchaat iñugugvinmiñi. ²⁵ Naalağniłlaksitja, Iłumun iñugiaktuanik uilgağnaaqaqtuq Israel-mi taimani Elijah iñuupman. Imani sialunitchugguuq pinasuni ukiuni ukium avvañaik ilaplugich niğisuksiullapiaqhutin iluqaani nunami. ²⁶ Naagauvva Elijah tuyuunjiññiqsuq nalliatnun uilgağnaat Israel-mi aglaan kisanun uilgağnaamun iñuuniaqtuamun Zarephath-mi Sidon-miut nunañatni. ²⁷ Suli iñugiaktuanik iñuqaqmiñiqsuq auyugaqtuallinik iñuuniaqtuanik Israel-mi imani sivuniksriqiri Elisha iñuupman. Aglaan nalliatunniñ mamikkaunjiññiqsuq avataagun Naaman Syria-ğmiu.” ²⁸ Iñuiñ katrağvinmi tusaakamitruñ taamna qinnallapiagñiqsut. ²⁹ Makitiqhutin tinuraqlugu Jesus annisinigaat nunaaqqigimikniñ. Qaanañuutiniğaat iñgiuram nunaaqqimin irvianun igitchuklugu ipnamiñ. ³⁰ Aglaan akunniraqlugich iñugayaat aullağniqsuq.

Iñuk Irrusiqłulik

³¹ Tavrakña Jesus Capernaum-munñiqsuq, nunaaqqimun Galilee-miittuamun aasiñ ilisautripluni iñunñik Jew-ñruat minguiqsiağvium uvluani. ³² Iñuich quvigusunñiqsut tamar-rumiña ilisauttutaanik, atakkii uqağniqsuq liilaa aňalatchiñiqaqtuatun. ³³ Katrağvinmi iñuqaqmiñiqsuq irrusiqłulinmik iğialaruamik, ³⁴ “[Iłaksianatiguk.] Jesus Nazareth-miu, suniaqpisiguk? Uvunñaqpich piyaqquğukhunuk? Nalunitchiga kisuutilaan, ipqitchuanuplutin

Agaayyutim tuyugikkaḅa!”³⁵ Jesus-ḅum tiliñigaa irrusiqḅuk, “Qiuñuisaagiñ! Anniñ iñuḅmiñ!” Irrusiqḅuum ulḅusaaqtinnigaa aḅun sivuḅaatnun iñuich unitḅluguasiiñ atnisuḅaḅnagu.³⁶ Iñuich quviḅutchaḅniqsut nipliḅhutiḅ avatmun, “Qanusiuñiqpa una nipliun? Aḅalatitḅiḅiḅmik saḅḅimiglu uuma iñuum tilitḅaniḅai aasiiñ irrusiqḅuich aniplutiḅ.”³⁷ Tusaayugaaḅ taamna Jesus-kun siaminniḅsuḅ napmupayaaḅ tamarrumani nunami.

Jesus Mamititchiñiqsuḅ Iñuḅgiaktuanik Iñuḅḅnik

³⁸ Aasiḅi Jesus anikami katraḅviḅḅmiñ utlautiniḅsuḅ Simon Peter-m kiḅuḅḅanun. Simon-ḅum aakaruaḅa atniḅḅaḅniḅsuḅ uunaḅḅukpakhuni. Uḅautiniḅaat Jesus taavrumiḅa.³⁹ Utlakḅugu qichaḅhuni siñiviiñ sanigaaḅnun tiliñigaa uunaḅḅuk aullaḅuḅlugu ilaaniñ. Tarra uunaḅḅuḅḅiḅsiḅniḅsuḅ. Makitiḅhuni asiiñ niḅḅiḅḅutiaḅsiñigai.

⁴⁰ Jew-ḅuruat miḅḅiḅsiḅaḅviat nuḅitman, siḅiñiq nipianikmanimma iluḅatiḅ iḅauraḅaḅtuat atniḅḅaḅtuanik atniḅḅaḅtilḅich atlakaḅḅiñik tikiutiniḅaich Jesus-mun. Iḅiñigai argaḅḅi iluḅaḅḅiḅñun aasii iḅuaḅsiḅḅiḅich iluḅaisa.⁴¹ Irrusiqḅuich aninniḅai iñuḅgiaktuaniiñ iñuḅḅniñ nipliḅplutiḅ, “Iḅḅiḅiḅgaatin Agaayyutim.” Jesus-ḅum tiliñigai irrusiqḅuich nipliḅḅḅiḅḅiḅ, atakkii iḅisimaniḅaat Christ-ḅutilaaḅa.

Jesus-ḅum Quliaḅtuaḅaḅha Katraḅviḅḅi

⁴² Uvlaḅḅuḅḅman Jesus-ḅum uniññigaa nunaḅḅḅiḅ iñuḅilaamukhuni asiiñ. Iñuich pakaḅḅsiñigaaḅ. Paḅitnamitruḅ iḅḅiḅiaḅsiñigaaḅ aullaḅḅḅiḅḅuḅ.

⁴³ Aglaan nipliutiniġai, “Quliaqtuaqtuksrauruna tusaayugaallautanjanik anjaayuqautaan Agaayyutim iñunun atlani nunaaqqiñi. Taatnaqhuni Agaayyutim tuyuġigaana.” ⁴⁴ Taatnamik quliaqtuaġniqsuq Jew-ñuruat katragvinjtñi nanipayaaq.

5

Jesus-ñum Tuqłuġai Sivulliich Maliguaqtit

¹ Ilañatni uvlut Jesus qichaġniqsuq siñaani narvam taggisiqaqtuami Gennesaret-mik. Iñuich tinurautraġniqsut tusaasukhutiñ uqalhanik Agaayyutim. ² Tautuñniġik malġuk umiak siñaani. Iqaluñniaqtit niuplutiñ salummaiñiqsut kuvramiknik. ³ Jesus ikiniqsuq ilaqataaknun umiak (umiaġikkanjanun Simon-ñum) uqautipluguasiñ ayaktaallaquplugu siñaaniñ. Jesus aquppipluni umiami ilisautriaqsiñiqsuq iñunnik. ⁴ Iñisautriñaiqami nipliutiniġaa Simon, “Ayallagun umiaq itiruamun aasiñ kuvriġiaġusri, ilvich piqatigikkatinlu.” ⁵ Simon-ñum kiuniġaa, “Ataniiq, sakuukkaluaqtugut unnuapak. Iqaluñillaktugut. Aglaan nipliutigikkan maliglugu kuvriġisirugut.” ⁶ Kuvriqamiñ iqalukpauraġniqsut kuvratiñunniñ aliñniuraliqluġich. ⁷ Isaaqtaġniġaich piqatitiñ atlami umiami ittuat ikayuġiaquplutiñ. Utlautikamiñ immiġniġaich taapkuak umiak iqaluñnik kiviñialigataqluġik. ⁸ Simon Peter-m tautukamiun tamanna sitquġniqsuq sivuġaanun Jesus-ñum nipliqhuni, “Ataniiq, aullaġiñ uvamniñ! Killiqirauruna.” ⁹ Atakkii ilaalu piqatini lu nargiasruñiqsut iqalukpauraqtaġmiktigun.

¹⁰ Simon-ᵈum piqatik James-lu John-lu, iḡḡak Zebedee-m, quviḡusukmiñiqsuttuuq. Jesus-ᵈum Simon nipliutiniḡaa, “Iqsiñak, uvakᵈaniñaglaan piññaᵈniaḡisirutin iñuᵈnik aqaluᵈniaqmatun.”

¹¹ Iqaluᵈniaqtit qakitignigaich umiatin siñaanun, unisiqlugichaasiñ supayaat maliaqsiplugu Jesus.

Jesus Mamititchiruaq Auyugaqtualinmik

¹² Jesus nunaqqimiitnami nalautchiñiqsuq aᵈutmik auyugaqtualinmik. Aᵈutim tautukamiuᵈ Jesus sivuḡaanuᵈniqsuq iniqsruqluguasiiñ, “Ataniiq, pisuksiḡaḡuvich mamitilhiñaugikma.”

¹³ Jesus-ᵈum isaklugich argaᵈni aksinñiḡaa, “Piyummatiaqatuna. Iᵈuaqsiiñ!” Tavrauᵈaa aᵈutim auyugaqtuaᵈa mamitikkauruq. ¹⁴ Jesus-ᵈum tiliñiḡaa, “Uqautiginiagnagu kisumununniñ, aglaan agaayuliqsimugutin isivḡiuqtitchumuutin. Aatchuiyumuutin tunillautinik Agaayutmun tuvraḡlugich Moses-ᵈum tillisaa mamititkaatinkii. Taatnaḡuvich iñupayaam iḡitchuḡiniḡaa mamitilaan.” ¹⁵ Aglaan tusaayugaaq Jesus-kun siaminniqsuq iñugiaksipluni. Iñugiaktuat iñuich utlautiniqsut ilaanun tusaasuklugu sulimamititausukhutin atniḡñautmikniñ. ¹⁶ Aglaan iñuilaamuaqsiiñiqsuq agaayutyaqhuni.

Jesus Mamitichiñiqsuq Aulatlaitchuamik

¹⁷ Ilaatni Pharisee-ᵈuruat suliiḡisautrit maligutaksranik aggigniqsut nunaqqipayaaniñ Galilee-miittuamiñ Judea-miittuamiñlu suliiJerusalem-miñ. Jesus iḡisautripkaqlugu taapkua aquppiñiqsut naalaḡniplugu. Agaayutim Jesus saᵈᵈniksritmiñiḡaa iḡuaqsitquplugich atniḡñaqtuat. ¹⁸ Iᵈaᵈich iñuich aggigniqsut

akiyaqługu aulatlaitchuaq aᅇun ilaan qaatchianagun. Itqutiniagaluagñiᅇaat iluanun tupqum ilisukługu sivuᅇaanun Jesus. ¹⁹ Aglaan apqutiksranilguiññamitruᅇ, iñuitkii tatiplutiᅇ, akiyautiniᅇaat qaanun tupqum, aasriiñ alikługu qilana tupqum atqaqtinniᅇaat qaatchianagun akungatnun iñugayaat iliplugu sivuᅇaanun Jesus. ²⁰ Jesus-ᅇum tautukamiuᅇ ukpiqsriłhat nipliutiniᅇaa atniᅇñnaqtuaq, “Aᅇun! Killuqsautitin natqigutikkaurut.”

²¹ Aglaliqirit suli Pharisee-ᅇuruat isumaaqsiñiqsut, “Taamna iñuk kisuunasugiva uqagñiqłuuᅇtriruaq Agaayyutmik? Kiña natqigutriyumiñaitchuq killuqsautinik aglaan Agaayyun kisimi.”

²² Jesus-ᅇum ilisimaniᅇai sumik isummatiqaqti-laᅇat apiqsruqługich, “Suvaata isumavisi taatnatchimik? ²³ Qaᅇanatlukpa nipliqsuni, ‘Killuqsautitin natqigutikkaurut’ naagaqaa ‘Makillutin pisugiñ’? ²⁴ Ilitchuᅇipkaᅇisigipsi Iᅇñiᅇan Iñuum aᅇalatchirrutiqalhanik natqigutritłapluni killuqsautinik nunami.” Tavra nipliutiniᅇaa aulatlaitchuaq aᅇun, “Makillutin tigulugu qaatchian aᅇilaᅇiñ.” ²⁵ Tavrakᅇatchiaq aᅇun makinniᅇsuq sivuᅇaatnun nayuutipayaaqtuat. Tiguplugich qaatchiani nallavigikkani aiñiqsuq kamaksruqługu Agaayyun. ²⁶ Iñuich katimapayaaqtuat quviᅇusulillaᅇiaᅇniᅇsuq, aasriiñ taluqsraliqhutiᅇ nipliqhutiᅇ, “Maatnatavra quviᅇnallapiaqtuamik qiñiqᅇugut uvlupak.” Tarra kamaksruᅇniᅇaat Agaayyun.

Jesus Tuqługñiqsuq Levi-mik

27 Kiñuagun taavruma Jesus anikami tautuñigaa anjun atilik Levi-mik aquppiruaq tax-siliqiviñmiñi. Taamna tax-siliqiri katitchiñiqsuq maniñnik Rome-mağmiunun. Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Maliñña!” 28 Levi makitiqhuni unitługu suapayaaq maliaqsiñigaa. 29 Aquvatigun Levi niğiqpautriñiqsuq Jesus-mik tupiğmiñi. Aiyugaaqtauruani ilaupmiñiqsut iñugiaktuat tax-siliqirit atlatlu iñuich. 30 Uvvaasiññ Pharisee-ñuruat suli aglaliqirit uqaalaaqsiñiqsut maliguaqtaññun Jesus-ñum, “Suvaata niğiqatauvisi imiqatauvisiñu tax-siliqirini suli killuliqirini?” 31 Aglaan Jesus kiuniğai, “Iñuich atniğñañitchuat taaktiqagnianitchut aglaan tamatkua atniğñaqtuat. 32 Aggñitchuñña tuçługiağlugich nalaunñagiruut injmikni iñuich aglaan killuliqirit mumiquplugich.”

Uisauraatikun

33 İlanjisa iñuich nipliutiniğaat Jesus, “Maliguaqtañ John-ñum uisauraağniqsut akulaiqługu agaayuplutiñ suli maliguaqtiñich Pharisee-ñuruat taatnatunsuli; aglaan maliguaqtitin niğiraqtut imiqhutiñlu.” 34 Jesus-ñum kiuniğai, “Isummatigivisigik aiyugaaqtauruat katchuutiviñmi uisauraaquplugich uiksraun inñaan? Naagga! 35 Uiksrautaan aullağviksrañña tikiññaiaqtuq. Aglaan aullaanikpan ilauraañi uisauraağniaqtut.”

36 Jesus-ñum uqautitqiniğai atrikusautmik, “Kiñapayaaq ilaaksrağumiñaitchuq nutaamiñ quppigaañ ilaagługuasiiñ utuqqaq quppigaaq. Taatnağumi aliksiñagnağaa nutaq quppigaaq, atakkii nutaamiñ quppigaañ ilaaksrağumiñ

atriginianitchaa utuqqam. ³⁷ Uvvasuli nutaaq asiam misuḡua ittuksraunitchuq utuqqagmi puumi atakkii nutaam misuqqum alikkisigaa utuqqaq puuq maqiluni, aasiñ misuḡuq puuḡlu suunḡiḡisiruk. ³⁸ Aglaan nutaaq asiam misuḡua ittuksrauruq nutaami puumi. [Iluqatigli puuḡlu misuḡuḡlu piiñḡinitchumuuk.] ³⁹ Kiñauñniñ imiḡukkumiñaitchuq nutaamik imiqqaaguni asiam misuḡuanik sanḡisamaruamik. Atakkii nipligisiruq, ‘Utuqqagūqsiaq nakuutluḡniqsuq.’ ”

6

Qanuutautilaan̄a Minḡuiqsiaḡvium Uvluan

¹ Jesus pisuḡniqsuq tamauna mukkaaksrat nautchiiviatigun minḡuiqsiaḡvium uvluani. Maliḡuaqt̄inj̄i pukuḡniqsut mukkaaksranik sanḡiyaqḡugich argan̄miknik niḡiaqsiḡugitaasiñ. ² Pharisee-ḡuruat apiqsruḡniḡaich, “Suvaata savakpisi minḡuiqsiaḡvium uvluani? Maliḡutaksraḡikkaptigun savakkumiñaitchusi uḡluvak.” ³ Jesus-ḡum kiuniḡai tamatkua, “Aḡliqisimasuknaḡiksi sumik David-ḡumlu piqataiñlu pisilaan̄at niḡisuliqamin̄. ⁴ David isign̄iguguuq tupqanun Agaayyutim. Aasiñ qaqquksraqhuni tunillauroam̄ik Agaayyutmun niḡiñiḡaa aatchuḡḡugich maliktigikkani. Maliḡutaksraptigun kimununniiñ niqiksrautigitquniñiḡaa taatnasiq qaqquq avataatigun agaayuliqsit.” ⁵ Jesus nipliḡniqsuqsuli, “Iḡñiḡa Iñuum atanḡuruq minḡuiqsiaḡvium uvluaniunniiñ.”

Aḡun Argalik Pannaqḡuktanik

6 Atlami minguiqsiagvium uvluani Jesus ka-traqvijmukhuni ilisautriñiqsuq. Tavrani itmiñiqsuq anjun argalik pannaqluktanik. 7 Aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat patchisiksrailliqiniġaat Jesus savaaqagāsugalugu nalaunñaitchuamik; naipiq-tuġniġaat tautugiaqhutin iħuaqsiriigisipmagaan ilisratlaitchuamik minguiqsiagvium uvluani. 8 Aglaan Jesus-ñum ilisimanigai isummatinich. Uvvaasiin nipliutinigaa anjun argalik pannaqluktanik, “Makittin uvunagutin.” Anjun makitluni tavrunagñiqsuq. 9 Jesus nipliutinigai tamatkua, “Apiqsruġniagipsi una, Nalliak maligutaksrakuagñaqpa: savaaqaliq nakuuruamik naagaqaa pigiitchuamik minguiqsiagvium uvluani? Ikayuqtuksrauvisa iñunñik naagaqaa piyaqquqtillugich?” 10 Qiñiqługich iñuich avatmiñi nipliġñiqsuq anjutmun, “Isakkich argaktin!” Taatnaqman argai iħuaqsiñiqsut. 11 Aglaliqirit Pharisee-ñuruatlu qinnallapiagñiqsut. Aasiin uqautigiaqsiñigaa avatmun qanuġukługu Jesus.

Jesus Piksraġniqsuq Qulit Malġuñnik Uqqiraq-tinik

12 Taipkunani uvluni Jesus qimigaamunñiqsuq agaayutyahuni, unnuaq naatluguasiin agaayupluni Agaayyutmun. 13 Uvluqman inmiñuqunigai maliguaqtini. Piksraġniqsuq qulit malġuiñik taiguutiqaqkaġmiñik uqqiraqtinik: 14 Simon-mik atchikkaġmiñik Peter-mik suli aniqataaniglu Andrew-mik, James-mik suli John-mik, Philip-mik suli Bartholomew-mik, 15 Matthew-mik suli Thomas-mik, James-mik iġñinjanik Alphaeus-ñum suli Simon-mik

taiguutiqaqtuaq Zealot-ḡuruamik, ¹⁶ Judas-mik iḡñinjanik James-ḡum suli Judas Iscariot-mik aatchuutigitniktuaq ilaanik aquagun.

Jesus Iḡisautriruq suli Mamititchiruq

¹⁷ Tavrakḡa Jesus atqaqatiginigai maliguaqtini qimigaaamiñ. Qichaḡataḡniqsuq qaiḡiksaamun nunamun piqatigiplugich iñugiaktuat maliguaqtigikkani. Iñugiaktuat iñuich agḡiḡñiqsut nakikḡaliqaa Judea-miñ Jerusalem-miñḡu suli nunaqqiḡñiñ taḡium siñaani atiqaqtuamiñ Tyremiglu Sidon-miglu. ¹⁸ Utlautiniqsut tusaasukḡugu Jesus suli iḡuaqsisukhutiḡ atniḡñautmikniñ. Uvvasuli tamatkua iḡuḡḡiḡḡitauruat irrusiḡḡuḡmiñ iḡuaqsikkauniqsut. ¹⁹ Iñupayaat aksiguḡniḡaat atakkii sanḡiqaqhuni iḡmiñi iḡuaqsitḡaplugich. Aasiñ tamatkua utlautiruat ilaanun iḡuaqsikkauniqsut.

Quviasuutitlu Isumaagutitlu

²⁰ Jesus-ḡum tautuḡniḡai maliguaqtini nipliḡhuni,

“Quvianamiurusi inuqsraqtuasii;

Aḡaayuqautaa Agaayyutim pigigiksi!

²¹ Quvianamiurusi niḡisuktuasii pakma;

Agaayyutim niḡisuiqsitkisigaasi!

Quvianamiurusi alianniuqtuasii pakma;

Iḡlaḡisirusi!

²² Quvianamiurusi iñuich uumigikpasi,

ayaksimakpasi pigilugu Iḡñiḡa Iñuum aivakpasiunniñ

suli nipliutigikpasi pigiitchuanḡuniḡusi.

²³ Quviatchapiagitchi tamanna atuumakpan, nut-taglusi quvianakun, atakkii akiljusiaksraqsi pakmani kamanagnaqtuq. Itqaumasigik, sivullianjisa taatnautipmirağigaich sivuniksriqirit.

²⁴ Aglaan iqsiñamiurusi umialguruasii pakma; qagaanaqtuq iñuuliqsi isukliññaqtuq!

²⁵ Iqsiñamiurusi niğisuiqsimaqtuasii pakma; niğisuligisirusi!

Iqsiñamiurusi iglaqtuasii pakma; kiñuvğugisirusi qialusilu!

²⁶ Iqsiñamiurusi iñupayaat uqautigillautaqpasi. Itqaumasigik, sivullianjisa uqautigillautaqmirağigaich sivuniksriqinñuaqtuat.

Piqpaksriñiq Uumiksirinik

²⁷ “Aglaali naalağniruasii uqautigipsi, Piqpagiyumagisi akilliliqsuqtigikkasi, iħuaqqutilugich uumigirigikkasi. ²⁸ Apiqsruqsion Agaayyun iħuaqqutitqulugich tamatkua taiyuaniqħutriruat ilipsitñik, agaayutilugich tamatkua iħuaqqutriginjisasi. ²⁹ Kia qakiqpatin iqsrapkun,

ki, maniyumagiñ igħuanik iqsraqpich; kia iñuum piñiqpagu quppiğaan, ki, pipkağumagiñ atnuğaanlu.

³⁰ Kisupayaam apiqsruqpatin suqağuguni qaiłługu, suli kia tiguniqpagu pigikkan apiqsruğniaqnagu utiqtitqulugu. ³¹ Qanuq irrutitqusuugupsi atlanun iñuñnun taatnatuntuuq irrutriyumuusi atlanik.

³² “Piqpaksrigupsi kisiitñik iñuñnik piqpaksrigikkapsitñik suvaata akuqtuiñiağasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ piqpagipmirağigaich tamatkua piqpagirigikkatiñ.

³³ Iħuaqqutigupsigik kisiisa iħuaqqutrigikkasi suvaata

akuqtuiñiağasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ taatnağaquttuuq! ³⁴ Atugaksritñikkupsi tamatkununa kisiitñun utiqtitçitlaruanun atugaksraqtaagmiknik suvaata akuqtuiñiağasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ atugaksritñikamin killuliqiriqatmiknun utiqtitçhivigitqupmiraqtut aktilaañatun! ³⁵ Aglaan ilipsi, piqpagiyumagisi uumigirigikkasi, ihuaqquutilugich iñuich sulituaksrillugich niğugisunatnagu utiqtitkisiñilugich. Taatnağupsi akuqtuigisirusi kamañaqtuamik akiliusiamik, sulitu iğniğigisigaasi Qutçinñiqsrauruam Agaayyutim ihuaqqutriruaq quyyataitçhuanik piğitçhuaniglu. ³⁶ Nagliktausitçhi Aapapsisun nagliktuutiqaqtuatun.

Atanniñiq Atlanik

³⁷ “Suksraunğıqnasi atlanik, suksraunğıqsauñitçhumausili; piğiññiğaiñiaqasi atlanik, piğiññiğakkaunñitçhumausili; natqigutisimaaglugich atlat, natqigutisimaakkauyumuasili. ³⁸ Aatçhuğlugich atlat, aatçhuusiaqagumuasili; aa, akuqtuigisirusi immiğlugu uuktuun, naqiqsraglugu, añaalallugu, ulipkaulalugu: akiyağniqtutilaapsitñun. [Agaayyutim aatçhuğagıgaasi iğlikkutailaakun.] Uuktuutigikkaqsi atlanun taamna Agaayyutim uuktuutigisipmiğaa ilipsitñun.”

³⁹ Jesus uqautiniğai atrikusautmik, “Qiñitlaitçhuan iñuum sivulligumiuñ atlaqiñitlaitçhuaq iluqatik katakkisiruk nivviamun. ⁴⁰ Maliguaqti kamañatluñitçhuq ilisautrimiñiñ, aglaan ilisaqtaupayaaq naatçhigumi ilisaagmiñik atrigaigutigisigaa ilisautriñi.

41 “Suvaata tautukpiun irriutaᅇuluuraq aniqatvich iraani, aasiiᅇ suliqutigisunᅇaqnagu qirugraitchiaq iripni? 42 Qanuq uqautriᅇiᅇᅇniqpich aniqatiupnun, ‘Aniqatmaan, piiᅇᅇlagu irriutaᅇuluuraq iripniᅇ!’ qiᅇᅇisunᅇaqnagu qirugraitchiaq iripni? Ukpiniᅇuaqtii! Sivulliulugu piiqsirruᅇ qirugraitchiaq iripniᅇ. Qiᅇᅇilguniaᅇiᅇᅇli nalupqinaᅇiᅇᅇlugu irriutaiqsiiᅇksran aniqatvich iraaniᅇ.

Napaaqtuq Iᅇisaᅇiᅇaat Asiaᅇiᅇgun

43 “Napaaqtuᅇiᅇksaaq nauritᅇaitchuq asiᅇiᅇitᅇhuanik, naagaqaa napaaqtuᅇiᅇtᅇhuaq asirritᅇaitchuq nakuuruanik. 44 Napaaqtupayaaq iᅇisimanaᅇaqtuq asirrianigun; pukutᅇaitᅇhusi aqpiᅇᅇᅇᅇ kakitᅇlaᅇnaniᅇ, naagaqaa asiaviᅇᅇᅇᅇ kakitᅇlaᅇnaqaqtuanik uqpiᅇᅇᅇᅇ. 45 Iᅇnullautaq nakuu-rualiqiruq atakkii nakuuruamik isumaqaqhuni; iᅇnullautauᅇitᅇᅇami pigiᅇtᅇhualiqiruq atakkii pigiᅇtᅇhuanik isumaqaqhuni. Taatnamik, iᅇᅇuk uqaqami irrusipiani salapqiiᅇaa uqaᅇiᅇᅇmigun.

Malᅇuk Tuppirik

46 “Taiguqtaksraᅇiᅇitᅇhipsitᅇa Atanipsitᅇᅇᅇ kamagiyumaᅇitᅇkupsigik uqaᅇtᅇutigikkatka ilipsitᅇᅇᅇ! 47 Kiᅇa iᅇᅇuk uvaᅇnukkumi naalaᅇniᅇᅇᅇᅇ uqaᅇiᅇᅇkatka aasiiᅇ tupiᅇilugich —iᅇisautigisiᅇipsi qanuq atriqaqtılaanᅇnik. 48 Taamna atriqaqtuq iᅇᅇᅇᅇmik nappairuamik tupiᅇᅇᅇᅇᅇᅇ nivakhuni itisiᅇᅇlugu aasii iᅇiᅇᅇlugu turvia uyᅇaᅇᅇᅇᅇᅇ. Kuuk uliqᅇᅇkman qasaqtaᅇᅇᅇᅇᅇ taamna tupiᅇ auliyaᅇitᅇhuq atakkii payaᅇaitᅇuni. 49 Aglaan kiᅇa iᅇᅇuk tusaaruᅇaq uqaᅇiᅇᅇkamnik tupiᅇiᅇitᅇᅇᅇᅇᅇ atriqaqtuq iᅇᅇᅇᅇmik nappairuamik tupiᅇᅇᅇᅇᅇᅇ

nunamun turviilaaqlugu; uliqluum qasaqtaqmagu taamna tupiq ulguruq siqumitipiaqhuni.”

7

Jesus Mamititchiruaq Anuyyiuqtaiñ Qaukiata Savaktaanik

¹ Jesus-ñum ilisautrisuiqami tamatkunuuna iñuñnik, ilaa Capernaum-muñniqsuq. ² Taavaniguuq Roman anuyyiuqtaiñ qaukiat savaktiqagñiqsuq piqpagikkağmiñik; taamnaasii iñuk atniğñaqhuni tuqułhiñaağquqhuni. ³ Uvvauna anuyyiuqtit qaukiat tusaakami Jesus-mik tuyuqagñiqsuq Jew-ñuruat sivulliuqtigruañitñik apiqsruğiaqtitlugu mamititquplugu savaktigikkani. ⁴ Tikitñamitruñ Jesus inìğniğaat pipiaqhutin, “Taamna iñuk ikayuqtaksrağipiagiñ, ⁵ atakkii ilaan piqpagigai iñugikkavut. Nap-pairuqunniñ katrağviksraptiknik.” ⁶ Tavra Jesus malinìğai. Uñasiñaiqmigułtu tupqaniñ anuyyiuqtit qaukiata tuyuğiniğai ilauraani nipliutitquplugu Jesus, “Ataniiq, uvuñañiññaqpich. Uvva utlaktaksraunilūqtunñunniñ tupimnun. ⁷ Naagalu suunilūqpaitlūña utlaktaksrağinilūğikpiñunniñ. Uqallaksiñagiñ uqaligmik aasiñ savaktigikkağa atniğñaqtuaq iluaqsiñiaqtuq. ⁸ Atakkii añalatiqaqmiuñña qaukligñik suli anuyyiuqtiaqqlūña añalatamnik. Tilikapku una, ‘Aullağiñ!’ aullağiaqtuq; tilikapkusuli taamna, ‘Qağğaiñ!’ agğiaqtuq; suli tilikapku savaktigikkağa, ‘Taamna piuñ!’ pirağigaa.” ⁹ Jesus-ñum quviğusuutiginiğaa taamna tusaakamiuñ. Kiniaqami iñugaağruñnun maliktigikkağmiñun

uqaǵniqsuq, “Paqisimaitchuᵇasuli ukpiqsriḷiǵmik taatnatun Israel-aagmiuni!” ¹⁰ Anjutit tuyuuruat utiqamiᵇ aᵇuyyiuqtit qaukiata tupqanun paqinniǵaat savakti iḷuaqsiḷuḡu.

Jesus Anjitiqsitchiruḡ Uilǵaǵnaam Iǵñinjanik

¹¹ Tamanna atuumaanikman Jesus utlautiniqsuḡ nunaaqqimun atiliᵇmun Nainmik. Maliguaqtaiñ suli iñugiaktuat iñuich maliᵇniǵaat. ¹² Tikiññiqsuḡ paanjanun nunaaqqim anilǵataqmiñiqsullu akigaktuat tuqunaruamik iñunmik. Taamna tuqunaruḡ iǵñitauǵinikkaᵇa uilǵaǵnaam. Iñugiaktuat iñuich nunaaqqimiñ maliᵇniǵaat taamna aǵnaq. ¹³ Atanǵuruam Jesus tautukamiun iḷunᵇutchallapiǵniqsuḡ. Nipliutiniǵaa aǵnaq, “Qianak!” ¹⁴ Utlakḷuḡ aksinñiǵaa tuqunaruam akigautaat. Iñuich akigaktuat taavrumiᵇa nutqaqmata Jesus nipliǵniqsuḡ, “Nukatpiaḡ, tiligikiḷiñ, makittin!” ¹⁵ Tuqunaruḡ aᵇun aquvitiǵniqsuḡ uqaaqsiḷuniasiiñ. Jesus-ᵇum utiqtinniǵaa aakanjanun. ¹⁶ Iñuich iluqatiᵇ taluqsratčaniqsut kamaksruaqsiḷuḡuasiñ Agaayyun itnaqhutiᵇ, “Kamanaqtuaḡ sivuniksriqiri salapqiǵniqsuḡ akunnaptiknun. Agaayyun agqiqsimaniqsuḡ anniqsuǵiaḷuḡich iñugikkani!” ¹⁷ Taamna tusaayugaaḡ Jesus-kun siaminniqsuḡ nunaaqqipayaanun Judea-mun suli avataanun nunamun.

Uqqiraqtit John Paptaaqtitchirimiñ

¹⁸ John-ᵇum maliḡuaqtaiñ uqautiniǵaat iluqaitñik tamatkuniᵇa. ¹⁹ Tuḡḷuḷuḡik malǵuk maliḡuaqtiᵇni tuyuǵiniǵik atanǵuruamun apiqsruquḷuḡu, “Anniqsuḡtauvich agqiqsagumaruaḡ,

naagaqaa niġiuktuksrauvisasuli atlamik?”
 20 Utlautiruk Jesus-mun nipliutiplugu, “John Paptaaqtitichirim tuyuġigaatiguk apiqsruquplutin, ‘Anniqsuqtauvich agġiqsaġumaruaq, naagaqaa niġiuktuksrauvisasuli atlamik?’” 21 Taavrumani taatnaħhatni Jesus ihuaqsiraġaiñiqsuq iñuġiaktuanik iñuñnik atniġñautiñitñik nanjirrutinñiglu, suli anittaqluġich irrusiqħuich, qiñitlasipluġillu qiñitlaitchuat iñuich. 22 Jesus-ñum kiuniġai John-ñum maliguaqtik, “Uqautityatku John qiñikkaptiknik suli tusaakkaptiknik: ‘Qiñitlaitchuat qiñitlasirut, pisutlaitchuat pisutlasirut, tamatkua auyugaqtualgich mamittut, tusaatlaitchuat tusaatlasirut, tuqunaruat anitqiksikkaurut iñuuhigmun, suli tusaayugaallautaq quliaqtuanuruq inuqsraqtuanun.’

23 Qanutun quvianaqtigiva iñuk ukpiġutaiñgitchuaq piqutigipluñu.”

24 John-ñum uqqiraqtik aullaqmaknik Jesus-ñum uqautigiaqsiñigaa iñugaaġrunun John-kun, “Uvva John-mukapsi iñuilaamun sumik qiñiġasugivisi? Iviñmik anuġim analatananik liilaa?” 25 Uvvasuli qiñiġasugivisi iñuñmik atnuġallautaliñmik? Iñuich atnuġaallautaqaġaqtuat inuqsrasuñaqatin iñuuniaguurut inillautani.

26 Uqautisitña, sumik qiñiġiaqpsi? Sivuniksriqir-imik? Taamna ilumutuuruq, aglaan tautukkaqsi kamanatluktuanuruq sivuniksriqiriħhiñamiñ.

27 John taamna ilaanuruq Agaayyutim uqaħhan uqautigikkaña itna, Agaayyun nipliqsuq, ‘Atañii, tuyuġigisigiga uqqiraqtiga sivupni

itqanaiyautitqulugu tumiksran sivun-
napni.’ ” *Malachi*

3:1

²⁸ Jesus niplipsaaqtuq, “John [Pap-
taaqtitchiri] kamanatluktuq anipayaaqtuaniñ.
Aglaan kiñaunniñ kamanaiññiqsrauruq
aṇaayuqautaani Agaayyutim kamanatluktuq
John-miñ. ²⁹ (Tusaapayaaqtuat ilaanik tax-
siliqirituummaḡmiṇ tupiksriñiqsut Agaayyutim
nalaunṇaruanik atuqukkanjiñik paptaakkauplutiṇ
John-kun. ³⁰ Aglaan Pharisee-ṇuruat suli ilisautrit
maligutaksranik ayaksimanigaaṭ Agaayyutim
sivunniutaa inṇmiknun, suli paptaaqunjitlutiṇ John-
mun.)

³¹ “Sumik atriqaqpat iñuich iñuurat pakmapak?
Sutun itpat? ³² Atriqaqtut ililgaanik aquppiruanik
tuniriñiaqtuat katimmaviñitñi tuqṇirautiplutiṇ avat-
mun,

‘Atuqtuurautigaluagipsi katchuutituutinik
aglaan agḡinjitlusi.’

‘Uvagutli, atuqapta kiṇuvḡuutinik qianitchusi.’

³³ John Paptaaaqtitchiri agḡiqami nigitlaiññiqsuq
suli imingitluni asiam misuḡuanik, naagasuli
uqaqtusi irrusiqṇuqaḡniplugu. ³⁴ Igñiṇa

Iñuum nigiraqtuq imiqhuniḷu. Pakma
nipliḡaqtusi, ‘Tautullaksiuṇ iñuk nigḡiqsuruq
imiqtuqtulu, ilauraanṇat tax-siliqiritlu killuliqiritlu.’

³⁵ Agaayyutim puqiutaa ilitchuḡipkautauruq
ilumutuuplugu savaanḡun.”

Jesus Kinḡunḡani Simon Pharisee-ṇuruam

³⁶ Iḷanata Pharisee-ṇuruat aiyugaaḡniḡaa
Jesus nigiyaaqtuaqplugu. Jesus utlautikami
tupqanun, nayummagataqhuni tamaunḡa

nigiaqsiñiqsuq. ³⁷ Taavrumani nunaaqqqimi aḡnaq iñuuniaqmiñiqsuq killuliqiraupluni. Tusaakamiuḡ Jesus nigñiḡnipluḡu Pharisee-ḡuruam tupqani agḡiutriñiqsuq nakasuḡḡuamik imaliḡmik piññaqnaqtuamik tipraḡiksautmik. ³⁸ Qichagñiqsuq tunuani Jesus-ḡum isigaiñi qiapluni, imaḡuḡḡuḡich qulvimiñik, ivikḡuḡich nutchamiñik, kunikḡuḡich, sulikuvipḡuḡich tipraḡiksautmik. ³⁹ Pharisee-ḡuruuag aiyugaaqtuag Jesus-mik tautukami taavrumiḡa nipligñiqsuq iḡmiñun, “Uma iñuum sivuniksriqiraupiagumi nalunñiñayaḡaa una aḡnaq aksiksiggkani; nalunñiñayaḡaa qanutchimik iñuuniusiqaqtilaḡa! Atakkii ilaa killuliqirauruḡ.” ⁴⁰ Jesus-ḡum nipliutiniḡaa, “Simon, uqautraksraḡigikpiñ.” “Aa, ilisautrii, uqautiḡḡa!” ⁴¹ Jesus unipkaagaqsiruḡ, “Malḡuk iññuḡuḡuq simmiḡaksraqtuḡvik akiqsruumanigaaq maniḡñik. Iḡaqataan akiqsruumanigaa naliksraliḡmik tallimat kavluutit uvlut savaḡḡatnik, iḡaqataanaasiñ malḡukipiaḡ qulinik. ⁴² Iluḡatik taapkuak akiliḡguiñiḡmaknik akiqsruutaiḡñiḡik. Nalliak taapkuak piḡpaksritḡukpa ilaanik?” ⁴³ Simon-ḡum kiuniḡaa, “Umaqanuḡii natqigutrikkauruam aḡitluktuamik akiqsruutmik.” Jesus nipligñiqsuq, “Nalauttutin.” ⁴⁴ Kiḡiaḡuḡuasiñ aḡnaq nipliutiniḡaa Simon, “Tautuḡuḡ una aḡnaq! Uvaḡa isiqama tupipnun qaitchiḡitchikma imiḡmik iḡḡuutiksraḡatnik isigaḡma. Aglaan uuma aḡnam iḡḡuḡai isigatka qulvimiñik aasiñ ivikḡuḡich nutchamiñik. ⁴⁵ Ilvich iqḡiḡitchikma kunigḡuḡa. Aglaan uuma aḡnam nutqautiḡitchai

kunniuqługich isigatka isigataqamaaglaan.
⁴⁶ Uqsruqtinitchiñ niaquga. Aglaan uuma
 ađnam uqsruqtigai isigatka tipragiksautmik.
⁴⁷ Uqautigikpiñ, uuma ađnam kamañtuamik
 piqpaksriłhan qinıiqtitkaa inıugiaktuat killuqsautini
 natqigutikkaułhat. Aglaan inuk killuqsau-
 tiqapiñiññasugiruaq natqigutiraksramik
 piqpaksripiagnañitchuq.” ⁴⁸ Tavrakña Jesus-
 ñum uqautiniğaa ađnaq, “Killuqsautitin
 natqigutikkaurut.” ⁴⁹ Atlat aiyugaaqtauruat
 niğiqatigiplugu Jesus nipliğniqsut avatmun,
 “Kisuunasugiva una? Natqigutritłaniqsuqunniñ
 killuqsautinik.” ⁵⁰ Aglaan Jesus nipliutiniğaa
 taamna ađnaq, “Ukpiqsriłiqpich anniqsugaatin.
 Inıuuniagiñ tutqiksıłutin.”

8

Ađnat Maliktuat Jesus-mik

¹ Taavruma kiñuagun Jesus iglauniqsuq
 apqusaaqługich nunaqqich nunaqqiuratlu
 quliaqtuaqhuni tusaayugaallautamik
 añaayuqautaanik Agaayyutim. Qulit malğuch
 malıguaqtaiñ malıñniğaat. ² İlanısa ađnattuuq
 malikmiñniğaat ihuaqsikkauruat irrusiqłunıñ suli
 atniğñautiniñ. Taapkua Mary-lu (taiguutiqaqtuaq
 Magdalene-mik), taamna Jesus-ñum tallimat
 malğunınik irrusiqłunınik anitchirvigikkaña,
³ Joanna-lu, uıqaqtuaq Chuza-mik aňalatauruamik
 atangum Herod-ñum inıqpanani, suli Susanna
 suli inıugiaktuat atlat ađnat. Tamatkua
 ikayuuttutiginıgaich pigikkatinı Jesus-mun suli
 malıguaqtaiñun.

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

⁴ Ilaatni iñugiaktuat iñuich utlautrugniqsut Jesus-mun nunaaqqipayaaniñ. Iñugayaat katikmata uqautiniğai uumiņa atrikusautmik. ⁵ “Ilaatni iñuk nautchiityağniqsuq. Nautchirripkaqlugu nautchiaksrat ilañich katagağniqsut apqutmun tutmiğa qatauplutiņaasii, suli tiņmiurat silami niğiplugich. ⁶ Ilañich katanıniqsut uyağauruamun nunamun. Nautchiaksrat qilamik naurut, aglaan pannaqlunıniqsut atakkii nuna ailañitluni. ⁷ Ilañich nautchiaksrat katanıniqsut kakitlağnalğich akunğatnun. Aasiiñ kakitlağnat nauqasıqlugich nautchiaksrat nagguviksraığniğaich. ⁸ Suli ilañich nautchiaksrat katanıniqsut nunagiksaamun. Naukaminı nauriñıniqsut mukkaaksranik tallimakipianıttaaqhutiņ atautchimiñ.” Taamna uqausiğillaan nipitusipluni uqallañıniqsuq, “Kiña siutiqaqtuaq naalağniłi!”

Sivuniņat Atrikusautit

⁹ Malığuaqtaiñ apiqsruğniğaata Jesus qanuutautilaanjanik taavruma atrikusautim. ¹⁰ Kiuniğai, “Agaayyutim sagviğaa nalunaqtuana aņaayuqautmi ilipsitñulhiñaq, aglaali tamatkununa ukpiqsrinitchuanun uqaqtuna atrikusautit-igulhiñaq. Taatnamik qiñiğaluaqhutiņ ilisaqsritlaitchut, suli naalağnıgaluaqhutiņ kanjıqsitlaitchut. *Isaiah 6:9*

Jesus-ıum Kanjısqıpağaa Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹¹ “Uvvauna qanuutaulha atrikusautim: nautchiaksraq uqalığıgaa Agaayyutim.

12 Nautchiaksrat kataktuat apqutmun atriqaqtut tamatkuniņa tusaaruanik tusaayugaallautamik, aglaan Tuunġaum tikitłuni aattaġigai uqałhich uummatinjtñiñ ukpiqsritqunjtługich anniqsukkautqunjtługillu. 13 Nautchiaksratli kataktuat uyagauruamun nunamun atriqaqtut tamatkuniņa tusaaruanik tusaayugaallautamik akuqtuqługu quviasukhutin aglaan kanjłinjtłutin. Ukpigsriuraallakkaluqhutin akkuniisunjaqani aasiiñ uuktuaqsiuq tikitman qapiqtigagniqsut. 14 Nautchiaksratli kataktuat akunġatnun kakitłagnat atriqaqtut tamatkuniņa tusaaruanik tusaayugaallautamik, aglaan isumatuyaalhum umialġułhumlu suli quviananjan marruma iñuuniałhum suqtigingiqsitaġiġaat ukpiqsriłiq, aasiiñ asianjat piġutlaitchuq. 15 Nautchiaksratli kataktuat nunagiksaamun atriqaqtut tamatkuniņa tusaaruanik tusaayugaallautamik akuqtupiaġataqługu. Tamatkua tupiginigaa Agaayyutim uqałha aasiiñ asirriaqahutin anuqsrukun, suli iñuusinich atlanġuqtauplutin.

Naniq Ataani Utkusium

16 “Kia iñuum ikitnamiuņ naniq matulaitchaa utkusinmik naagaqaa ilitlaitchaa ataatnun siñigviich. Aglaan iliraġigaa naniqagvinmun, iñuilli isiqtuat taututlarut naniqaqman. 17 Qanutchipayaaq irikkaauruq sagvikkaugisuruq, suli qanutchipayaaq matukkaauruq paqitaugisuruq. 18 Qaunagititchi taatnamik qanuq naalaġnisilaapsitñik atakkii kisupayaaq piqaqtuaq akuqtullaagisuruq,

aglaan taavruma piqanitchuam anniagisigaa taamnaunniñ mikillapiaqtuaq pigikkani.”

Jesus-ñum Aakanalu Aniqatiunilu

¹⁹ Jesus-ñum aakanan suli aniqatiunin utlanigaaat. Aglaan tikilguiññigaaat inugiakpaitlutin.

²⁰ Iñanata inuich nipliutinigaa Jesus, “Aakanlu aniqatiutinlu qichaqtut kigga qinñigukhutin.”

²¹ Jesus-ñum nipliutinigai iluqaisa, “Aakagigiga aniqatigigitkalu makua tusaaruat uqałhanik Agaayyutim tupigiplugulu.”

Jesus-ñum Quunniğuaqtitkaa Narvaq

²² Iñanatni uvlut Jesus maliguaqtinilu ikiniqsut umiamun, ilaa nipliqhuni, “Ki, ikaaqa igłuanun narvam.” Tarra ayaksaagñiqsut.

²³ Tinilğaqsiağvinmikni Jesus siñksağniqsuq. Tavrakñatchiaq anuqligūuutiqpaurağniğai narvami, umianat immiaqsipluguasiiñ suli iluqatin navianniuliqhutin. ²⁴ Maliguaqtaiñ utlakługu Jesus itiqsağniğaaat nipliqhutin, “Tirigii, Ataniiq! Kiviaqsirugut.”

Jesus makitluni iniqtiğniğaa anuği qaiqpauratlu. Anniğuiqman quunnitchiağullapiağniqsuq. ²⁵ Tavra Jesus-ñum nipliutinigai maliguaqtini, “Naami ukpiqsriłiqsi?”

Aglaan quviğusuniqsut iqsiliqhutin, aasiiñ uqaqhutin inmiknun, “Qanusiuniqpa una inuk anuğimunniiñ qaiłiqpauratlu kamagivatrun?”

Jesus Mamititchiruaq Inuğiaktuanik Ir-rusiqlulinmik

²⁶ Jesus maliguaqtailu tinilğaqsiağniqsut nunanjanun Gerasene-nağmiut, igłuanun narvanjan

Galilee-m. ²⁷ Jesus niupman umiamiñ paagnigaa iñuum nunaacqimiñ irrusiqłuqaqtuam. Taamna iñuk atnuğailaagagniqsuq aimmitłaiqhuni, aglaan nayuutiraqniqsuq iluviğni. ²⁸ Tautukamiuñ Jesus igitluni isigaiñun nipligñiqsuq nipitusipluni, “Jesus, igñiña Qutchiññiqsrauruam Agaayyutim, suniaqpiña? Injigikpiñ anasiññuqsauñitłuna!” ²⁹ Nipliutinigaa taavrumiña atakkii Jesus-ñum tiliplugu irrusiqłuk anitquplugu ilaaniñ. Aippaavak añallaqłunigaa akulaiqługu. Tiguraugaluagaqtuq argaiłlu isigaiłlu. Qiliqsruqługich kalimñigñik kiktugaagagnigai, aasii iñuiłamuktitaqługu irrusiqłuum. ³⁰ Jesus apiqsruğniğaa, “Kisumik atiqaqpich?”

Taavruma kiunigaa, “Uvaña atiga Iñugiaktuaq,” atakkii iñugiakhutiñ irrusiqłuich isiqsimaniqsut ilaanun. ³¹ Irrusiqłuich injiqsruagnigaaat Jesus tuyuğitqunitłutiñ samuña natiqsiñaitchuamun. ³² Uvvaasiiñ iñugiallapiaqtuat kuniat qanimi niğiñiağniqsut qimiğaaami. Irrusiqłuich injiqsruagnigaaat Jesus aullaqtitquplutiñ kunianun. Jesus-ñum aullaqtinnigai tamatkunuña. ³³ Irrusiqłuich anikamiñ iñuñmiñ isigniqsut kunianun. Iluqatiñaasiiñ kuniat pañaliñniqsut ipnakun. Naparağniqsut narvamun aasiiñ iplutiñ.

³⁴ Iñuich munaqsriruat kunianik tautukamitruñ taamna atuumaruq, qimakhutiñ tusaayu-gaagutiginigaaat nunaacqimi avataaniłlu. ³⁵ Iñuich utlautiniqsut tautugiaqhutiñ supmagaisa. Tik-itñamitruñ Jesus paqinnigaaat iñuk anitchivigikkaña irrusiqłunñik aquppiruaq isigaiñi Jesus-

tinuragaatin. [Naagauvva apiqsruqtutin kimun aksiksilaqnik?]” ⁴⁶ Aglaan Jesus niqliqsuq, “Kia-imña aksikkaaña. Iļisimaligiga anipman sanņigikkağa uvamniñ.” ⁴⁷ Aġnam tautukamiuņ iļitchuġikkauļi utlautiniqsuq uulillaġmi putluni Jesus-ņum isigaiñun. Sivugaatni iluqaisa iñuich uqautiniġaa suvaata aksiļhanik Jesus suli qanuq iħuaqsikkauļi tavrakņatchiaq. ⁴⁸ Jesus uqautiniġaa, “Aġnaaq, [quviatchauġigiñ,] ukpiqsriļiqpich iħuaqsiḡkaġaatin. Aullaħiñaġuqtutin tutqiksiļutin.”

⁴⁹ Jesus uqaqtitlugu kiliktuiruaq tikiññiqsuq Jairus-mun niqliqhuni, “Paniuran tuquruq. Iļaksiatqinñiaqnagu iļisautri.” ⁵⁰ Aglaan Jesus-ņum tusaaplugu nipliutiniġaa Jairus, “Iqsiñak; ukpiqsriļiħiñaġiñ. Paniuran iħuaqsigisiruq.”

⁵¹ Tikitñamin tupiġmun Jesus-ņum isiqunitchai iñuich avataagun Peter, John, James suli iļiļgaam aapaņalu aakaņalu. ⁵² Iluqatin iñuich qiaplutin kiñuvġugaat iļiļgaaq. Jesus nipliutiniġai, “Qianasi. Iļiļgaaq tuqunitchuq, siñiksiñaqtuq.” ⁵³ Iluqatin mitautigiasigaat iļisimaplugu aġnauram tuqulħa.

⁵⁴ Aglaan Jesus tigukamigich argai tuqłuġniġaa, “Niviaqsiaq! Makittin.” ⁵⁵ Iļiļgaaq iñuutqinñiqsuq makitluniasiiñ tavrakņatchiaq. Jesus-tavra tilisiñiqsuq aatchuquplugu niqiksraņanik. ⁵⁶ Aņayuqaak quviġutchaņniqsuk. Aglaan Jesus-ņum uqaqunñiñigik kisumun taavrumiņa atuumaruamik.

9

Jesus Aullaqtitkai Qulit Malġuich Maliġuaqtini

1 Jesus-ηum katipkaqamigich qulit malguich maliguaqtini sanjiksriññigai anitchitlasiplugich irrusiqłunnik sulı mamititchitlasiplugich atniğñautinik. 2 Taatnaanikami tuyuğiniğai quliaqtuağiaquplugich añaayuqautaanik Agaayyutim sulı ihuaqsıitquplugich atniğñaqtuanik, 3 nipliçhuni, “Aullautriñiaqasi iglaugupsi: ayaupiamik unniñ injularim puukatananik unniñ niqiksrapisitñiglu unniñ maninjiglu naagaqaa atnuğaatqiutiksrapisitñik. 4 Kisupayaam akuqtuqpasi nayuutiyumausi taavrumani inaanı aullağniaklapsitñunaglaan taavrumakña. 5 İñuich nani akuqtunjitpasi unitchumagiksi taamna nunaaqıiq aasii ipsuktuğlugu apyuq isigapsitñiñ. Taamna kilgutaugisıruq ilinjitñun akuqtuinisılaanatik tusaayugaagiksuamik.” 6 Maliguaqtit aullaqaminj iglaunıqsut nunaaqııurapayaatıgun quliaqtuaqhutinj tusaayugaallautamik sulı mamititchiplutinj iñunnik nanıpayaaq.

Herod-ηum Qanuğviitha

7 Herod-ηum, anjalatauruam Galilee-mi, tusaanıgai iluqaisa Jesus-ηum savaanı. Tupañanıqsuq atakkii iñuich uqaqhutinj John Paptaaqıtichiri iñugutqınñiplugu, 8 ilañich uqaqhutinj Elijah sagvigñiplugu, ilañitsuli uqaqhutinj sıvuniksriqiri injilğaaqnısaq iñugutqınñiplugu. 9 Herod nipliqsuq, “Uvaña John nıaquiqsıtağa, aglaan una iñuk kisuunıqpa tusaqsrağikkaga tamatkunuuna?” Taatnamik ilitchuğısunıgaa Jesus kisuutilaaña.

Jesus Niğipkairuq 5,000 Anutinik

10 Uqqiraqtit utiqamiñ uqautigaat Jesus iluqaanik savaagikkagmiknik. Uvvaasiiñ aullaqatiginiñgai kisiitñik nunaaqqianun Bethsaida-m. 11 Iñugaagruich tusaakamitrux malinigaat. Jesus-ñum paglaplugich uqautiniñgai añaayuqautaanik Agaayyutim, suli iħuaqsiplugich tamatkua ikayuğnaqtuat. 12 Unnuksraaqhuni siqiñiq nipipman, qulit malğuk maliguaqtit utlaninigaat Jesus nipliutiplugu, “Tuyugikkich iñuich nunaaqqiuranun suli nautchiivilinun nullagñiurağiaqulugich suli niqiksrağiaqulugich, atakkii iñuilaamiittugut.” 13 Jesus nipliutigai, “Naagga! Aglaan ilipsi, aatchuqsigich niqiksranitñik.” Tamatkua kiunigaat, “Uvva piqagaluagtugut tallimanik qaqqianuranik suli malğunnik iqalugauraanik. Tauqsigiaquvisigut niqiksranitñik iñugaagruich?” 14 Anutit 5,000-siyunnaq iñugiaktigirut tarani. Jesus nipliutigai maliguaqtini, “Iñuich aquvititchigik malğukipiaq qulinullaalugich.” 15 Maliguaqtit iñupayaat aquvitinnigaich. 16 Jesus tiginigai tallimat qaqqurat suli malğuk iqalugauraak aasii aagluqhuni qilanmun quyyatigiplugich. Avguagai qaqqut iqalugauraaglu qaitlugich maliguaqtimiñun autaağutigitquplugich iñun. 17 Iñuich niginiqsut nigisuiğataqutin. Tavra maliguaqtit immigñigaich qulit malğuk aguupmaich ilakunik.

Peter-m Uqautiginiñaa Kisuutilaaja Jesus-ñum

18 Ilaatniguuq Jesus agaayupman kisinñuqhuni maliguaqtaiñ utlaninigaat. Jesus-ñum apiqsruğniñgai, “Kisuunasugivatja iñuich?” 19 Maliguaqtaiñ

kiugaat, “Ilanisa uqagigaat John paptaaqtitchi-rauniplutin, ilanisasuli Elijah-nuniplutin, atlatlu uqaqhutin sivuniksriqiri inilgaaqnisaq inugutqinñiplugu.”²⁰ Jesus apiqsruḡniḡai, “Ilipsiasiiñ? Kisuunasugivisitḡa?” Peter-m kiuniḡaa, “Ilvich Christ-nurutin, anniqsuḡti akiqsruutauruaq.”

*Jesus-num Uqautiginiḡaa Tuḡtiksraniḡu
Anipkakkauḡtiksraniḡu*

²¹ Jesus-num iniqtillapiḡniḡai uqautig-itqunitḡuni kisuuḡtilaḡmiñik kimununniiñ.

²² Uqautipsaḡniḡai, “Sivulliuḡtiḡruatlu, qauḡkḡnisa agaayuliqsitlu suli aglaliqirit nagliksaaḡtitkisigaat ayaglugulu Iḡñiḡa Inuum tuḡqulluguasiiñ. Aglaan piḡayuakkun uvlut anipkakkauḡsiruḡ.”

²³ Iḡuḡaisa nipliutiniḡai, “Kia inuum maligukku-miñ suksraaḡtaksraḡigaa pisuḡḡi, iqsriutilugu sannigutani uvlugagikpan aasii maligluna.

²⁴ Atakkii kia inuum anniginiḡumiḡuḡ inuḡḡi tammaigisigaa, aglaan kiapayaaḡ tammaiḡumiḡuḡ inuḡḡi piḡutigiluna piññakkisiruḡ iḡumun inuḡḡimik.

²⁵ Inuum piññaktaḡiḡiḡiḡaḡaluaḡaa suurapayaḡa marruma nunam aglaan tam-mautigisigaa inuḡḡi. Sakuuguraḡniḡaḡa sumun atugumiñaitchuḡ!
²⁶ Iḡapsi kannuḡgivalukkaatḡa iḡisauttitkalu sivuḡaatni inuḡich suksraḡaḡitchuḡat Agaayyutmik. Taatnatun Iḡñiḡan Anuḡtim kannuḡgigisipmigaaptuuḡ utiḡumi kamanautiḡaḡuni aapamisun piḡasiḡuni ipqitḡhuanik isaḡuliḡnik.

²⁷ Iḡumun nipliutigipsi, Inuḡaḡtuḡ ilanitiñik uvani

makitaruat tuquṇaiñḡaḡmiṇ qinḡiḡniatuanik
Agaayyutim aṇaayuqautaanik.”

Jesus-ḡum Atlanḡuqtilha

²⁸ Akunniḡsaanḡanikman Jesus-ḡum
kayuṇiutiplugich Peter-lu, John-lu suli James
mayuḡniqsuq qimiḡaamun agaayutyaqhuni.
²⁹ Agaayupkaḡḡugu qinḡaṇa atlanḡuḡniqsuq at-
nuḡaanilu qivliqisirauraqhutiṇ. ³⁰ Tavrakḡatchiaq
malḡuk aṇutik uqaḡatiginiḡaak Jesus. Taapkuak
Moses-lu Elijah-lu ³¹ aasiin qinḡaṇak
qaummaḡiḡallanḡniqsuq. Uqaḡatiginiḡaak
Jesus tuqqutauḡksraḡaḡun Jerusalem-mi
Agaayyutim sivunniutaagun. ³² Peter-
lu piḡatailu siṇiṇnialillapiḡniqsut, aglaan
itiqamiṇ tautuṇniḡaat Jesus kamanahḡun
qichaḡatigiplugu malḡuk aṇutik. ³³ Aṇutik
unitkaḡsipmatku Jesus Peter-m nipliutiniḡaa,
“Ataniiq, nakuullapiḡtuḡ uvaniḡiḡput.
Nappaitḡuguptigut nappaiñayaḡtugut piḡasunik
palapkaaksranik, atautchimik ilipnun,
atautchimik Moses-mun suli atautchimik
Elijah-mun.” Iḡisimaṇitkaluaḡniḡaa uqaḡikkani.
³⁴ Peter uqaḡtitlugu nuviyam qulaṇiutiḡniḡai;
malḡuaḡtai iḡsitchaṇniqsut nuviya qulaṇiutipman.
³⁵ Nipi niqliqsuq nuviyamiñ, “Tavrataamna
Iḡniḡa piksraḡtaaḡikkaḡa; naalaḡniyumagiksi.”
³⁶ Uqaḡuiḡman Jesus kisiṇḡuḡniqsuq. Taipkunani
uvluni malḡuaḡtaiñ uqaḡtigiṇiñniḡaat
kisumununniñ tautukkaḡtiṇ.

Jesus Iḡuaḡsipkaiñiqsuq Nukatpiḡḡurḡmik
Irrusiḡḡulinḡmik

37 Uvlutqikman Jesus-lu piņasutlu maliguaqtai atqaqamin qimigaamiñ iñugiaktuat iñuich paaǵnigaat Jesus. 38 Iñuk nipligñiqsuq akunǵatniñ iñugayaat, “Iisautrii, tautullagun iǵñiga, tarra iǵñitualuga. 39 Irrusiqłuum aǵalatmani kapyaaqsiñiqsuq. Ilaa qiluraǵallapiǵaqtuq suli innuliqiaqsiruq qanigmigun. Irrusiqłuum atniaqtuiñaǵaa suli unitłaiqlugu. 40 Uqapsaaǵaluaǵitka maliguaqtitin anitquplugu taamna irrusiqłuk aglaan anipkalguiññigaat.” 41 Jesus kiusriñiqsuq, “Ukpiqutaiññiaqpat ilipsitñi. Naagasuli killukuaqmisi. Qanutunaglaan nayuqtigiraksraǵivisi? Qanutunaglaan iǵlutuqtigiraksraǵivisi?” Tavralli nipliutiniǵaa iñuk, “Uvuǵautisaqsiuǵata iǵñigiñ!” 42 Nukatpiaǵruum utlautilhani irrusiqłuum ulǵuqsraaqtinnigaa nunamun qiiqsruqtitkaqsiplugu. Jesus-ǵum iñiqtiǵniǵaa irrusiqłuk aasiñ mamititlugu nukatpiaǵruk utiqtitlugu aapaǵanun. 43 Iluqatin iñuich quviǵusuutiginiǵaat kamañaqtuaq sanǵigikkaǵa Agaayyutim.

Jesus-ǵum Uqautigilgitkaa Tuqutaukksrani

Iñuich quviǵusuktitlugitsuli Jesus-ǵum savaǵikkaǵanik nipliutiniǵai maliguaqtini, 44 “Piiguǵniaqnagu una uqauttutiginiakkaǵa ilipsitñun! Iǵñiǵa Iñuum aatchuutigikkaugisiruq iñunun tuqutqulugu.” 45 Aglaan qanuu-tautilaǵa uqautigikkaǵan iriqsimaniqsuq maliguaqtaiñiñ. Taatnaqlugu kañiqsilguiññigaat. Taluqsraqhutin apiqsrulguiññigaat taavru-muña.

Kiña Kamañaǵniqsrauva?

46 Maliguaqtit qapiqtailitraqsiñiqsut nalliqtin kamanagñiqsraupmagaan. 47 Jesus-ñum ilisimanigai isummatilaanaj. Qaññaugñigaa ililgaaq inillaklugu saniqqamiñun 48 nipliutiplugich tamatkua, “Kisupayaam akuqtugumiun ililgaaq pisigiluna tavra akuqtugaaña; suli kisupayaam akuqtugumiña akuqtugisipmigaa taamna tuyugirigikkaga. Inuk kamanaiññiqsrauruq akunnapsitñi ilaa kamanagñiqsrauruq.”

Akitñaqtuqtinğitchuaq Uvaptiknun İlagillapiagikput

49 John niplisug, “Ataniiq, tautukkikput inuk anitchiragaqtuaq irrusiqñunnik atuqlugu atqin. Iniqtigikput atakkii uvagut ilaginijlugu.” 50 “Nutqaqtinnianaiqsion,” Jesus-ñum nipliutinigaa atlatlu maliguaqtai, “Atakkii kiñapayaaq akillilisunğitchuaq ilipsitñik ilipsitñuktuqtuq.”

İlanisa Samaria-ğmiut Akuqtugungğitchaat Jesus

51 Jesus-ñum ilitchugikamiun utiqtuksrauñi Agaayyutmun isummigñiqsug Jerusalem-mugukhuni. 52 İglauigmiñi tuyuqağniqsug uqqiraqtinik sivumiñi nunaaqqianun Samariam itqanaiyautitqupluni tukkuksragmiñik. 53 Aglaan inuich tarani akuqtuninñigaat atakkii Jerusalem-munñiaqhuni. 54 James-ñum suli John-ñum, maliguaqtikkiñ, tautukamitku taamna nipliutinigaak, “Ataniiq, qaññaquvisiguk ikniğmik qilañmiñ piyaqquityaqulugu tamatkuniña?” 55 Jesus-ñum kiniaqlugich iniqtiğniğai. 56 Aasiñ Jesus maliguaqtailu iglauniqsut atlamun nunaaqqiramun.

İluqnaungğitchuat Maliguaqtit

⁵⁷ Igliqtauhigmikni iñuum nipliutiniġaa Jesus, “Malikkisigikpiñ napmupayaaguvich.” ⁵⁸ Jesus-ñum kiuniġaa, “Kayuqtut sisiqaqtut, suli tiñmiurat siłami ugluqaqhutin, aglaan Igñiña Iñuum iniksraitchuq minguiqsiagviksragmiñik.” ⁵⁹ Jesus-ñum atla iñuk nipliutiniġaa, “Maliñña.” Aglaan taavruma iñuum nipliutiniġaa, “Ataniiq, sivulliulugu ailaña iluviġiaġlugu aapaga.” ⁶⁰ Jesus-ñum kiuniġaa, “Ki, tuqunaruat iluviġlitrut tuquruagikkaqtin. Aglaali ilvich quliaqtuagiagiñ añaayuqautaanik Agaayyutim nanipayaaq.” ⁶¹ Atla iñuk nipliqsuq, “Ataniiq, malikkisigikpiñ. Aglaan sivulliulugu qinġuiqsaagiagiġlagich ilagikkatka.” ⁶² Jesus-ñum nipliutiniġaa, “Kiña iñuk nunniuqtuaq kinjanñatigalugu atugumiñaitchuq sumun añaayuqautaanik Agaayyutim.”

10

Jesus Tuyuġigai Maliġuaqtit

¹ Kiñuagun taavruma atanguruq piksraqtuq piñasukipiaq qulit malġunnik iñunnik tuyuġiplugich malġuullaaplugich. Aullaqtitkai sivumiñi nunaqqipayaanun tikitchaġumakkaġmiñun. ² Jesus-ñum nipliutiniġai, “Katitaksraqtugaluaqtuq aglaan savaktit katitchiruksrat ikittut. Iniqsruġumausi atanganun katitchivium tuyupsaaqulugu katitchiruksranik savaqulugich nautchiiviniñi. ³ Aullahiñaurusi. Tuyuġiniaġipsi ipnaiyaatun liilaa akunġatnun amaaqtut. ⁴ Aullautriñiaqasi manikuviuramik naagaqaa puukatauramik naagaqaa sakpakkimik;

igliqtaullapsitñi nutqaaqtuǵniaqasi kisumu-nunniñ. ⁵ Supayaami isigñigupsi tupigmun nipliutiyumagisi, ‘Tutqiun iñuiñun uumani tupigmi illi.’ ⁶ Iñuk tavrani iñuuniaǵniqpan piqpaksriłuni tutqiutmik, taamna tutqiun ittuiñagisiruq ilaani. Aasiñ taatniingñikpan taamna tutqiun utigisiruq ilipsitñun. ⁷ Nayuutiyumausi taavrumani tupigmi nigilusiłu imigusiłu qanutchipayaamik aatchuqpasi, atakkii savakti akiliusiaksraqtuksrauruq. Nuktaǵniaqasi tupigmiñ atlamun. ⁸ Supayaami nunaaqqimukkupsi paglakpasi nigiyumausi payugutaatnik, ⁹ mamititchiłusi atnigñaqtuani taavrumani nunaaqqimi, uqautilugich iñuich, ‘Añaayuqautaa Agaayyutim qalliruq ilipsitñun.’ ¹⁰ Aglaan nunaaqqimukkupsi nani iñuich paglañitpasi nipliǵumausi tumitchaani, ¹¹ ‘Apyua nunaaqqipsi isigaptikniñ ipsuktuǵisigikput; aglaan itqagiyumagiksi una, Añaayuqautaan Agaayyutim qallisigaasi!’ ¹² Uqautigipsi, atan-niivium uvluani Agaayyutim ilunñugitlukkisigai Sodom-miut taavrumakña nunaaqqimiñ taatniittuamiñ. [Jesus uqaanikman taavrumiña, maliguaqtai aullaǵniqsut.]

Ukpiñitchuat Nunaaqqich Ilañitñi

¹³ “Nakliuñ, Chorazin-naǵmiesii! Nakliuñ, Bethsaida-ǵmiesii! Savaaqagaluqtuña iñugiaktuanik quviqnaqtuanik akunnapsitñi. Makua quviqnaqtuat qiñikkasi savaañuniqpata Tyre-miłu Sidon-miłu inilǵaanimma, iñuich taimani isummitqianikkayaqtut miissuñnik atnuǵaǵutiñ suli aǵramun aquvillutiñ qiñiqtillugu

taavrumuuna mumiñiqtiñ killuqsautmikniñ!
 14 Atanniivium uvluani iglutuyunaitlukkisiruaq
 ilipsitñi ukunakña Tyre-miñlu Sidon-
 miñlu. 15 Ilipsitñunlu Capernaum-miusii!
 Kamanagnasugivisi qilañmunaglaan? Iktaugisirusi
 anasiññuqsagvinñmun!” 16 Jesus nipliutinigai
 maliguaqtini, “Kisupayaam naalañnikpasi
 naalañnigisipmigaaña, suli kisupayaam ayakpasi
 ayakkisipmigaaña, suli kisupayaam ayakpaña,
 ayakkisipmigaa taamna tuyugirigikkağa.”

Jesus-ñum Maliguaqtai Utigniqsut

17 Piñasukipiaq qulit malguich iñuich utiqamin
 quviasullapiagniqsut nipliqhutin, “Ataniiq,
 makua irrusiqluichunniñ tupigiragigaatigut
 tilikaptigin anitquplugich atuqlugu atqin!”
 18 Jesus-ñum kiunigai, “Tautukkiga tuungaq
 atqaqman atriplugu ikniqpalak pakmakña.
 19 Naalañnillağitchi! Saññiksritkipsi tutmatlasiplusi
 nimigianik putyuutilinñglu akimatlasiplusilu
 saññianiñ piyuaqtigikkapsi. Suli tamatkua
 atnigumiñaitchaasi. 20 Quviatchautiginagu
 irrusiqlunñun tupiginilusi aglaan quviatchautig-
 itluksiun atigikkasi aglausimaagnilugich pakmani.”

Jesus Quviatchakpaktuq

21 Taavrumani Ipqitchuam Irrutchim
 quviatchaktinnigaa Jesus suli uqaqtitlugu,
 “Aapaan, atanguruatiin qilañmi nunamilu,
 quyagikpiñ! Sagvigitin puqitichuanun sut
 iriqsimaruat puqiksuanin ilisimaruaniñlu. Aa,
 Aapaan, taamna sivunnigikkan quviagigiñ.
 22 Aapaa qaitchigaaña saññipayaamik. Kia-unniñ
 nalugaa Iğñiguruam kisuupiaqtilaaña aglaan

kisimi Aapauruam, suli kia-unniiñ nalugaa Aapauruam kisuutilaana aglaan Igñiguruam, suli tamatkua Igñiguruam sagviutisukkani Aaparuamik.”²³ Jesus-ñum kiniaqamigich maliguaqtini nipliutiniğai kisiñjuutiplugich, “Quvianamiurusi atakkii iñuurusi taututlasiplusi atuumaruanik!²⁴ Uqautigipsi, Iñugiaktuat sivuniksriqirit suli umialgich tautugummiuğniğaat tamanna tautukkaqsi aglaan tautulguitlugu, suli tusaayummiuqlugu tusaakkaqsi aglaan tusaalguitlugu.”

Atrikusaun Nakuuruakun Samaria-ğmiukun

²⁵ İlisautrim maligutaksranik utlaklugu Jesus uuktuagunigaa apiqsruqtaqlugu, “İlisautrii, sumik savaktuksrauvik akuqtuisukkuma isuitchuamik iñuuhigmik?”²⁶ Jesus-ñum kiunigaa, “Qanuğmi maligutaksrani aglaksimaaqpa? Qanuq agliqiplugu İlisauttutigirağiviuñ?”²⁷ Anjutim kiunigaa, “Piqpagiyumagiñ ataniq Agaayyutin iluqaaniñ uummatipniñ, iluqaaniñ iñuutchipniñ, iluqaaniñ sayagikkapniñ, iluqaaniñ isummatipniñ; suli piqpagilugu iñuuniaqatin ililugu iliptun.”²⁸ Jesus-ñum kiunigaa, “Tarra, nalauttutin. Taatna iñuuniağuvich iñuugisirutin.”²⁹ Aglaan aglaliqirim nalaunñanasugniaqhuni inmiñik apiqsrulgitcaa Jesus, “Kiña iñuuniaqatigivigu?”³⁰ Jesus uqaaqtuagaqsiruq, “İlaatniguuq iñuqağniqsuq Jericho-muktuamik Jerusalem-miñ. Iglauñjaan tigliniaqtit anallaqunniğaat atnuğaiqlugu karuklugu unitluguasiñ tuqułhiñaaguqtuag.³¹ Agaayuliqsiptuuq igligmiñiqsuq tamarrumuuna tumitchaakun. Tautukamiuñ taamna iñuk

apqusaalhiñagñigaa igluagun tumitchaam.
³² Ikayuqtiptuuq agaayyuvikpanmi taatnatun
 pipmiñiqsuq, aasiiñ tautukamiuñ taamna
 iñuk apqusaagmiñigaa igluagun tumitchaam.
³³ Aglaan Samaria-gmiu iglaupmiñiqsuq
 tamarrumuuna tumitchaakun. Tikitmiuq
 taavrumuñ añallaqluktamun, aasiiñ tautukamiuñ
 ilunñugiliutiplugu. ³⁴ Utlaklugu kuvviqiniğai
 uqsruğutmik wine-miglu killiağniñi aasiiñ
 mamitaqlugich. Taatnaanikami iliniğaa taamna
 iñuk natmaksigviurağmiñun nullagviñmuutiplugu
 qaunagiaqsipluguasii. ³⁵ Uvlutqikman
 manniñniğaa malğunñik nullagvium iñua uqau-
 tiplugu, ‘Qaunagiyumagiñ. Tikiumatqikkuma
 tamaunnağluñ akilliğisigiga qaunaksrihipkun
 ilaanik akiqsruutiqağniğupkiñsuli.’” ³⁶ Jesus-ñum
 apiqsruğniğaa ilisautri, “Qanuq isumaniqpich
 taapkunuuna piñasutigun? Nalliat iñuuqatauva
 taavrumuñ iñunmun añallaqlukkauruamun
 tigliñniaqtitigun?” ³⁷ Aglaliqirim kiuniğaa,
 “Taamna nagliktuiruaq ilaanik.” Jesus-ñum
 nipliutiniğaa, “Taatnatun iñuuniagiñ.”

Jesus-ñum Isiqattaagvigigik Martha-lu Mary-lu

³⁸ Jesus maliguaqtinilu iglautuiñaqhutiñ
 tikiñniqsut nunaaqqiuramun. Ağnam tavrani
 atilgum Martha-mik aiyugaagñigaa kiñuniğmiñun.
³⁹ Aasiiñ aniqatiqağniqsuq atiqaqtuamik Mary-
 mik. Aquptaaghuni isigaiñ sanigaatnun
 atanguruam naalaqtuağniğaa ilisautripman.
⁴⁰ Aglaan Martha alapisrautiqağniqsuq
 suraksrağayaagmiñik. Utlaklugu Jesus uqautiniğaa,
 “Ataniiq, sugiñitpiuñ aniqatma kisivripkaqmanja?

Uqauttuun uvuᅇaqulugu ikayuᅇiaᅇluᅇa!”
⁴¹ Atanᅇuruam kiugaa, “Annaa, Martha!
 Isumaaluktutin supayaanik. ⁴² Aglaan atausiq
 piitchuillaᅇiaqtuᅇ. Mary-m piksraqtaaᅇigaa
 nakuuniqtaᅇ atlat piᅇᅇumiᅇaisaᅇat ilaaniᅇ.”

11

Jesus Iᅇisauriruuᅇ Agaayutikun

¹ Iᅇaᅇatni uvlut Jesus agaayulᅇiᅇiᅇiqsuᅇ
 kisiᅇᅇuᅇhuni. Agaayunᅇaiᅇqman iᅇaᅇata
 maliᅇuaᅇtaiᅇ niᅇliutigaa, “Ataniᅇq, iᅇisauttutigut
 qanuᅇ agaayuliksraptiknik John iᅇisautripmatun
 maliᅇuaᅇtимиᅇnik.” ² Jesus niᅇliutiniᅇai,
 “Agaayugupsi itnaᅇusi,

‘Aapapta:

Iᅇupayaaq nunami kamaksriᅇi ilipnik ipᅇiqsitolugu
 taavrumuuna atᅇiᅇ.

Aullaᅇniᅇi aᅇalatchiᅇhiᅇ iᅇupayaanik.

³ Aatchuᅇtigut uvlugagikpan niᅇimik
 inugikkaptiknik.

⁴ Natᅇigutiluta killuᅇsautiptiknik
 natᅇigutrisimaaᅇmatun savamaᅇᅇutriruanik
 uvaptiknun.

Sivulliutiniaᅇasigut uuktuaᅇsiuᅇiᅇmun.’ ”

⁵ Jesus niᅇliutigai maliᅇuaᅇtini, “Iᅇapsisamma
 utlakkayaᅇaa iᅇauraani tupqanun unnuami
 niᅇliutilugu, ‘Iᅇauraan, simmiᅇiaksraᅇuktunᅇa
 piᅇasunik qaᅇᅇianik. ⁶ Iᅇauraaga iglauruaᅇ
 tikiumaruᅇ tupimnun. Niᅇaitchuᅇa
 niᅇipkautiksraᅇanik.’ ⁷ Iᅇauraanan kiunayaᅇaa
 tupᅇum iᅇuaniᅇ, ‘Iᅇaksianaᅇa! Talu kiluusaanikuᅇ.

Qitungatkalu uvanalu nallaaniktugut. Makitchunitchunja aatchuǵiaǵutin.’ ⁸ Uqautigipsi, una makitchunitkaluaǵuni aatchuǵiaǵlugu qaqqumik ilauraagilhagun, makitchumiñaqtuq aatchuǵiaǵlugu inuǵikkañanik atakkii taamna iniqsruqtuiñaqhuni. ⁹ Taatnamik nipliutigipsi, Inǵupsi qaisaugisiruq ilipsitñun; pakaaqǵupsi paqitkisigiksi; katchaktuǵupsi talu añmakkauniaqtuq ilipsitñun. ¹⁰ Atakkii kisupayaaq apiqsruqtuaq akuqtuigisiruq, suli pakaaqtuq paqitchigisiruq, suli talu añmakkaugisiruq kisupayaamun katchaktuqtuamun. ¹¹ Uvva kisupayaam aapauruam aatchuǵayaqpañ iǵñi nimigiamik iniqsruqpani iqaluktuǵukhuni? ¹² Naagaqaa aatchuǵayaqpañ putyuutilinmik iniqsruqpani manniksuǵukhuni? ¹³ Pigiitchaluaqhusi ilisimaraǵigiksi qanuq aatchuǵiksraqsi nakuuruanik qitungapsitñun. Maatnaasu Aapa pakmaniittuaq aatchuiñaapiaqtuq Ipqitchuamik Irrutchimik tamatkununja iniqsruqtuanun inmiñun.”

Jesus-lu Beelzebul-lu

¹⁴ Jesus anitchiñiqsuq irrusiqłunmik uqalguitchuamik. Aasiñ irrusiqłuk anipman taamna inuk uqaaqsiñiqsuq. Inuich quvigutchaniqsut ¹⁵ aglaan ilañich nipliqhutin, “Beelzebul-ñum, añalataata irrusiqłuich, qaitchiñigaa sanñimik anitqataitlasiplugu.” ¹⁶ Atlat uaktuǵuklugu Jesus apiqsruǵniǵaat savaaqaquplugu quviqnaqtuamik ilitchuqqutaulugu Agaayyutmun tuyuǵitilañanik qilañmiñ. ¹⁷ Aglaan Jesus-ñum ilisimanigai qanuq isummatiqalhat. Nipliutinigai, “Inuich nunaaqqikpañmi akikñautikpata avatmun makitayu-

miñaitchuq akuni. Atangüviich aviksimagumin suksraungigñiaqtut. ¹⁸ Taatnatuntuuq tuungam irrusiqluni avgumagumin akikñaqtuutilutin avatmun añaayuqautaa isukliññaiaqtuq. Nipliqsusi anitchiragağnipluna irrusiqlunnik atakkii Beelzebul qaitchiplunaguuq sanñimik savaaqat-lasipluna taatnatchimik. ¹⁹ Anitchiragağuma irrusiqlunnik Beelzebul-kun kisukun maliguaqtigikkasi anitchiraqmirağivat? Tarra ilinich atanniqsuqtiginiagisi ilisimanaqsilugu kil-lukuapiagağataqtillaqsi. ²⁰ Aglaan anitchiragağtuna irrusiqlunnik Agaayyutim irrusillauntanagun, taavrumuuna nalupqinaitchuq Agaayyutmun aullağniinjaniktilaana añaayuqautaa akunnapsitñi.” ²¹ “Sanñiruam iñuum paqnasimaaqmagich satkupayaani qaunaksripluni tupiğmiñik, suurai tiglikkautlaitchut. ²² Aglaan sanitluktuum anuyaklugu akiilikamiun aullautirağigai satkui tunnavigikkañi, avguqlugich tiglikkani piqatmiñun. ²³ Iñuk piqataunitchuaq uvamni akikñautiruaq uvamnun, sulii iñuk katitchiqataunitchuaq siamitchiñhiñiaqtuq.

Irrusiqluk Utiqtuq

²⁴ “Irrusiqluk anikami iñunmiñ iglauraqtuq paliumaruakun nunakun pakakhuni minguiqsiallagviksrağmiñik. Paqinittamiun ni-pliqsuq, ‘Utiğniaqtuna tupiğmun unisağikkamnun.’ ²⁵ Utiqami paqinnigaa ini salumaplugu sulii lhaqsasimapluni. ²⁶ Aasiñ anipluni aggiutigai tallimat malguich irrusiqluich pigiitluktuat inmiñiñ. Isiqhutin iñuuniagñiqsut tavrani. Taamnaasiñ iñuk pigiilitlunniqsuq sivuanigñiñ.”

Quvianapiagataqtuaq

²⁷ Jesus uqaqtitlugu aḡnam iñugayaaniñ nipliu-tiniḡaa, “Qanutun quvianaqtigiva aḡnaq iḡñiruaq ilipnik suli miluktitulutin!” ²⁸ Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Aa, aglaan qanutun quvianatluktigivat tamatkua tusaaruat uqaḡhanik Agaayyutim aasiiñ tupigi-plugu!”

Qasilirut Quviqnaqtuamik Savaaqaquplugu

²⁹ Iñuich iñugiaksisaiñaaqsiptomata Jesus uqaagsiñiqsuq, “Iñuich uvlupak pīgiitchuanḡuruat qiñiḡuktut quviqnaqtuamik savaamik iḡitchuqqutaulugu kisuutilaamnik, aglaan qiñiḡumiñaitchut taatnatchimik. Qiñiḡhiñagisigaat quviqnaqtuaq savaaq atuupmatun sivuniksriqirimun Jonah-mun. ³⁰ Iḡñiḡa Iñuum iḡitchuqqutauniaqtuq iñuḡnun marrumani uvlumi, atriplugu sivuniksriqiri Jonah iḡitchuqqutauruaq iñuiñun Nineveh-m. ³¹ Atanniivium uvluanı atanguruam aḡnam aggiqsuam uḡallamiñ maatnaasu patchisigigisigai iñuich iñuuruat uvlupak atakkii taimmani iglauniqsuq uḡasiksuamiñ naalaḡnityaqhuni Solomon iḡisautripman puqiutmigun. Atañii, iñuk maaniittuq kamanatluktuq Solomon-miñ. ³² Atanniivium uvluanı iñuḡisa Nineveh-m patchisigigisipmigai iñuuruat pakmapak, atakkii taimani isummitqiññiqsut mumikhutiḡ killuqsautmikniñ tusaakamitrḡ Jonah-m quliaqtuaqaḡha. Atañii, iñuk maaniittuq kamanatluktuq Jonah-miñ!

Qaumman Timimun

33 “Kia-unniiñ ikitnamiuñ naniq iritlaitchaa naagaqaa ilitlaitchaa ataanun utkusium aglaan ilirağigaa naniqagvinmun. Iñuilli qinğumagaat qauma isigumin. 34 Irisi nannisun ittut timipsitñun. Irrakkiñ qinıtlakpaknik qaunagilguniaqtutin aullapayaaguvich. Aglaan irrakkiñ pigiitpaknik saptaaqsiñiaqtutin. 35 Qaunagititchi qaumaruaq ilıpsitñi taaqtuanıitchumuq. 36 Iluqani timin qaummaağikpan, ilaņa taaqtuamiisunaqani, qaummaağikkisiruq iluqaani, atrilugu naniq qaummatripmatun ilipnik qaumamiñik.”

Jesus-ñum Upyaktuğai Ukpınñuaqtit

37 Jesus uqañaiqman, Pharisee-ñuruam aiyugaağniğaa niğiyaqtuaquplugu. Maliklugu nayummagatağniqsuq tamaunja niğiaqsipluniasiiñ. 38 Pharisee-ñuruuq atlasuktuq ilıtchugikamiuñ Jesus-ñum igğunısilaanat argaññ niğigaluaqani. 39 Atanğuruam nipliutinigaa, “Aatai Pharisee-ñuruasii, salumapkairusi qaalhiñanıtñik qallutipsi suli puggutapsi, aglaan ilıpsitñi immaukkaqtusi ivayaqtulıgmik suli pigiilıqııgmik. 40 Ukunani ilisağunğitchalukkut. Agaayyutim iñiqtağigik iluqaanik qaanjalu ilualu. Taatnatuntuuq iñiqtağigik iñuum timaalu isumaalu. 41 Aatchuutigisiuñ immanat qallutipsilu puggutapsilu naglıñnaqtuanun. Taatnağupsi suapayaaq salumagisiruq sivuğani Agaayyutim. 42 Naklıuñ Pharisee-ñuruasii! Qulikuraqtusi Agaayyutmun avuğutinik naurianik. Naagatai iñuñnik anjalatchitlaitchusi nalaullugu suli piqpaksriñgitłusi Agaayyutmik. Atuumaraksraqtarra suli qulikuruksraupmiusi.

⁴³ Nakhiun, Pharisee-ηuruasii! Qiñiqusaagaqtusi aquppiutagiksaanun aquvitlusi katragvinñi suli paglatqusuursi kamagilusi tauqsigñiaḡvinñi.

⁴⁴ Nakhiun, [ukpiñηuaqtisii]! Atriqaqtusi nalunaitñutchiḡniḡilaanik iluviḡnik iñuich pisugvigikkanitñik qaanatigun naluplugich.”

⁴⁵ Iñanata ilisautrit maligutaksranik nipliutiniḡaa, “Iñisautrii, taavrumiña nipliqavich upyak-tuḡiptiguttuuq.”

⁴⁶ Jesus-ηum kiuniḡai, “Nakhiun, ilisautrisii maligutaksranik. Iñuich natmigagigisi kivipqaq-taḡnaqtuanik aglaan ilipsi isatlaitchisi argagikkasi ikayuutigisuglugich natmanun. ⁴⁷ Nakhiun!

Iñiqsiraqtusi iluviḡiksaanik sivuniksriqirinun, taipkunuñaami sivuniksriqiripayaanun sivil-liagikkapsi tuqqutagikkanitñun. ⁴⁸ Taatnaqapsi

añiqataupmisi, aasiisuli iħuagigiksi tamanna savaagikkanat sivulliaḡikkapsi. Taipkua

tuqqutchiñiqsut sivuniksriqirinik, naagasuli nappairusi iluviñitñik. ⁴⁹ Piqutigiplugu Agaayyun

nipliḡñiqsuq puqihḡmigun, “Tuyuqagisiruña sivuniksriqirinik uqqiraqtinigu iñugikkamnun.

Tamatkua tuqqutkisilgitchaich iñanich suli piyuaḡlugich atlat.’ ⁵⁰ Taatnaqhutin Agaayyutim

anasiñhuqsagisigai iñugikkanji pakmapak iñuaqtulhatigun iluqanjitñik sivuniksriqirinik

aullaḡniilħaniñaglaan nunam, ⁵¹ aullaḡniiplutin tuqqutaulħaniñ

Abel-ηum tuqqutaulħanun Zechariah-m, tuqqutauruam akunḡakni tunillaḡvium suli ipqitchuam inim. Aa, nipliutigipsi,

iñuich iñuuruat pakmapak anasiñhuqsakkaugisirut iluqaagun tamarrumuuna. ⁵² Nakhiun, ilisautrisii

maligutaksranik! Kanjqsitlaitkiksi Agaayyutim uqalha uqqiraqtaalu suli ilisauttutiginitlugich. Atrigaqtusi iñumik anmautiqaqtaaq Agaayyutim anjaayuqautaanun aglaan anmanitlugu. Isinjitchusi sulipsuuq piñailutchiqsugmiplugich tamatkua isigñiuraqtuat.”

⁵³ Jesus aullaaqsipman tavrakña aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat naipiqtuaqsiñigaat apiqsruqtaqlugu supayaatigun, ⁵⁴ pisagisuklugu uqaqpan nalaungilluni.

12

Jesus-ñum Kiliktuutigigai Ukpinquaqtuiñiq

¹ Iñugaagruich kativiiñaqhutin tatruutivaitlutin tutiliqatautiniqsut. Jesus-ñum nipliutiqqaagñigai maliguaqtini, “Qaunagititchi qaqqiam puvlaksrautaatniñ Pharisee-ñuruat, ami ukpinquağutaatniñ. ² Qanutchipayaaq matukkauruaq matuiğisiruq, suli iluqani iriqsamaruaq ilitchuğipkakkauğisiruq. ³ Taatnamik qanutchipayaaq nipliaguvich taaqtuami tusagñagisiruq qaumaruami, suli qanutchipayaaq isivrukkuvich inaurami nipitusiluni uqautağisiruq nunaaqqiñi.

Sivuuğaginasigik Iñuich

⁴ “Uqautigipsi, ilauramaan, iqsiginagich tamatkua tuqqutchirağaqtuat timimik aasiñ taavruma aquagun savaaqalguilutin pigiitluktuamik. ⁵ Urriqsuutiniagipsi taluğiraksramik, Sivuuğagisiñ Agaayyun tuqupkainanikami anjalatchiñiqaqtaaq anasiññuqsagvinmuktitchitlapluni. Ukpigisitña,

ilaa taluġiraksraġigiksi. ⁶ Tallimat tiŋmiurat tunitlajni qpat malġunġun maniuaraanġun? Naagasuli Agaayyutim atausiqunniin tiŋmiuraq piiguumanjitchaa. ⁷ Taatnatuntuuq ilipsitni, nuyagikkasiunniin niaqupsitni kisisimaagtut. Taatnamik iqsiñasi, akisutluktusi iŋugiaktuaniin tiŋmiuraniin.

Uqagithalu Piilaagithalu Christ-mik

⁸ “Nipliutigipsi, Kiña nalupqinaiguni uqaqpan sivuġaatni iŋuich piginiluni uvamnun, Igñinjan Iŋuum nalupqinaigluġu uqagigisipmigaa sivuġaatni isaġuligikkaŋiñ Agaayyutim. ⁹ Aglaan kia ayakpaŋa sivuġaatni iŋuich Igñinjan Iŋuum ayakkisipmigaa sivuġaatni isaġuligikkaŋiñ Agaayyutim. ¹⁰ Agaayyutim natqigutiyumaagaa iŋuk uqaġniqluktaqtuaq Igñinjanik Iŋuum. Aglaan Agaayyutim natqigutiyumiñaitchaa iŋuk uqaġniqluutiqaqtuaq Ipqitchuamik Irrutchimik. ¹¹ Iŋuich uqaqsittaagvinmuutikpasi sivuġaatnun atangich suli aŋalatit, isumaaluŋniaqasi qanuq naagaqaa sumik uqaġniaqtilaapsitnik. ¹² Atakkii tavraġuqpan Ipqitchuam Irrutchim ilisautrigisigaasi uqaqsrapsitnik.”

Atrikusaun Umialguruakun Kinnauruakun

¹³ Iŋuk iŋugaaġruŋniñ nipliġniqsuq Jesusmun, “Ilisautrii, uqaattuun aniqatiga aviqulugich paisannaktaaksravuk aapamnuk unisaġikkaŋi.” ¹⁴ Jesus-ŋum kiuniġaa, “Aŋuun, atanniqsuqtauyumiñaitchuŋa avguitlasiluŋa suuraksrapsitnik ilipnunlu aniqatipnunlu!” ¹⁵ Nipliġniqsuq iluqaŋitnun, “Munaġititchi siqñaktuaiġmiñ! Atakkii suuraġaiksigaaluaġumi

iñuk piññautigi yumiñaitchaa iñuuligmik.”
 16 Tavrali Jesus-ñum uqautiniğai atrikusautmik,
 “Tlaatniguuq iñuqağniqsuq umialguruamik.
 Nunañ nauqpaurağhuni kopraksranik.
 17 Isumaaqsiñiqsuq, ‘Iniksraigutigitka iluğaisa
 nauriatka. Qanuğisivik? 18 Itnağisiruñaliqaa,’
 uqağniqsuq inmiñun, ‘siqumitkisigitka tugvağvitka
 aasiiñ nappailuñ añitluktuanik. Tavruñ
 tugvağisigitka nauriağikkatka suli atlat
 suuratka. 19 Taatnaanikkuma nipliğisiruñ
 uvamnun, Iñuuk, anaktaitchutin. Piññaktutin
 suurapayaanik inuğikkaqnik iñugiaktuani ukiuni
 atugaksranik. Ki aasiiñ iñuuniağiñ qağalutin
 niğilutin imiğutinlu. Quviasuğiñ!’ 20 Aglaan
 Agaayyutim nipliutiniğaa, ‘Kinnauniqsutin!
 Marrumani unnuami tuquğisirutin. Kia
 pigigisivagich suurannaktapayaanin tugvakkatin
 ilipnun?’” 21 Jesus niplipsaagnaqsuq, “Taamna
 ittuq tugvairuani umialgutiksranik inmiknułhiñaq
 aasriiñ suksraitlutin Agaayyutitñaqtauruamik.”

Isumaaluutitigun

22 Jesus-ñum nipliutitqinñiğai maliguaqtini,
 “Uqautigipsi isumaaluqunitłusi iñuuligmik, sumik
 niğiñiaqtilaaksrapsitñik naagaunniñ sumik at-
 nuğaagnaqtilaapsitñik. 23 Iñuuliq pitłuktuanuñiqsuq
 niqimiñ, suli timi pitłuktuanuruq atnuğaaniñ.
 24 Tautullaksigichata tulukkat, Nautchiitłaitchut
 naagaqaa katitchitłaitchut, suli sigłuaqañitçhut
 tugvağviksramiknik. Naagatai Agaayyutim
 nigipkağagigai! Akisutluktusi tamatkunakña
 tinmiłunñiñ! 25 İłapsi iñuulhi takhılaalguitchaa

isumaaluutigilugu. ²⁶ Analatağılguiniñigupsium sua-samna mikiruaq, suvaata isumaaluutiqaqpsi atlanik sunik? ²⁷ Tautullaksigich nauriat atnuğarritłaitchuat inmiknik. Aglaan uqautigipsi, Atangum Solomon atnuğaallautat pigigaluaqługich atrinitchai tamatkua piññaqnaqtuat nauriat. ²⁸ Agaayyutim atnuğaqaatłakpagich nauriat — ivgich illakhutin uvlupak aasiñ ikipkaqługich uvlaakun —atnuğaatlukkumiñaiññiqpasi? Aatai, ukpiqsriñikiññiaqpat! ²⁹ Isumaalukasi nigilksrapsitñik imilksrapsitñiglu. ³⁰ Atakkii ukpinaitchuat marrumani nunami isumaaluutiqaqatut tamatkuniña. Aapagikkapsi ilisimagaa inugikkaqsi. ³¹ Taatnaqhusi pakaaqqaagilugu Agaayyun analatchiruaq nalaunjaruanupluni umialiktun. Taatnağupsi qaitchigisigipsi inugikkapayaapsitñik.

Umialgutit Qılanmi

³² “Iqsiñasi iñugiakitchuasii, atakkii aapagikkapsi qılanmiittuam aatchuğukkaasi ilaan pigikkañanik qaunagilusriļu. ³³ Tunisigik sulliñaurasi qailluguasiiñ akuqtuaq nagliñnaqtuanun. Taatnağupsi inniaqtuq maniqagviqaqmatun piungigumiñaitchuamik. Tugvaqsiun umialgutiksraqsi pakmuña piyaqquğumiñaitchuamun, atakkii tigliñniaqtim tiglikkumiñaitchaisuli qupilğut piyaqquğumiñaitługich. ³⁴ Nani umialgutitin itpata tavrani uummatin itkisipmiuq.

Itqanaisimaaqtuat Savaktit

³⁵ “Itqanaiyağumausi savautriłipsitñun suli nannisi ikumalugich, ³⁶ atrilugich savaktit utaqqiruat anayyuqağmiknik utiqsağumaruamik

katchuutiruat niġiqpagvian. Tikilluni katchaktuqpan anmautinayaġaat utaqqipkasunatnagu. ³⁷ Qanutun quviasuktigivat savaktit anjaayuqaġmin paqitpatin itqumalutin suli itqanaillutin utiqpan. Naalaġnisitchi, Anjaayuqaq saalisagisiruq aquvitillugich aasiiñ payuglugich. ³⁸ Qanutun quvianaqtigivat Ataniġmin paqitpatin pihiñaagugutin agġiqsigniqpan unnuam qitqani unniñ aquagun. ³⁹ Nalupqiginitchiksi taamna, tupqum iñuan ilisimagumiun tigliniaqtim tikiu-maliksraña isiqtinayaitchaa tupigikkaġmiñun. ⁴⁰ Ilipsipsuuq, taatnatun pihiñaanuyumausi, atakkii Iġniña Iñuum agġigisiruq sassaġniġmi niġiuginisapsigun.”

Tuniqsimaruaq naagaqaa Tuniqsimaitchuaq Savakti

⁴¹ Peter nipliġniqsuq, “Ataniiq, uqautrivich taavrumiña atrikusautmik uvaptiknun naagaqaa iñupayaanun?”

⁴² Atanġuruam kiuniġaa, “Uqallaglaña tuniqsimapluni suli puqikhuni savaktimik. Taamnauruq anjaayuqañata iglauriġmiñi qaukliliutikkaña atlat, savaktit niqiksritquplugich piñaqsikpan. ⁴³ Quvianamiuruq taamna savakti anjaayuqañan paqitpani savaguni utiqpan. ⁴⁴ Ilumun uqautigipsi, Atanġum taamna savakti munaqsriliutiniġaa iluqaitñun suuraġmiñun. ⁴⁵ Aglaan taamna savakti qaukliliutikkaña isummigñiġumi, ‘Anjaayuqaġa muluruq,’ tavrakñaaglaan ipiġaqtuaqsilugich atlat savaktit anutit agnatlu, suli niġiaqsiluni imiliġuniġu, ⁴⁶ tavrauvaali anjaayuqaña utiġisiruq

nigiuginisillugu kilikkaluaqnaq. Uuma atangum piigisigaa savagvianiñ piqasiutipkaqlugu tuniqsimaitchuanun. ⁴⁷ Taamna savakti qauktiliutikkaña ilisimagaluaqtuq añaayuqaqmi pisulhanik. Aglaan tupiksriniluni anasiñjuqsausiaqallapiagñaqtuq. ⁴⁸ Aglaan savakti naluruq atanigmi pisulhanik nalaunñailiqiruaqlu anasiñjuqsakkaugisiruq atqunaungilaamik. Iñuk aatchuusiaqaqtuq atqunaq iñuich nigiuvgigisigaat atqunaq. Aasiñ iñuk aatchuusiaqatluktuq iñuich nigiuvgigitlukkisigaat.

Jesus Aggutruruq Aviktuiłigmik

⁴⁹ “Aggicsuna nunamun isummitqigiaqlugich iñuich. Aggila ittuq ikniqsuqmatun nunamun, aa, uvvatuq iknaktinjaniksimali. ⁵⁰ Akuqtuigisiruna paptaagutiksramik; qanutun ihuilliuqtigivik atuumaniałhanunaglaan! ⁵¹ Isumavisi aggutrinipluna tutqutmik nunamun? Qanaa, aggutruruq aviktuiłigmik. ⁵² Pakmaniñaglaan añaayuqaagiich tallimauyumin avikkisirut, pinasut akillililugich malguk suli malguk akillililugich pinasut. ⁵³ Aapa akillilutiniaqtuq igñigmiñun suli igñiq aapamiñun; aaka akillilutiniaqtuq panimiñun suli panik aakamiñun; aakaruum akilliligisigaa ukuani suli ukunuruq aakaruanı.”

Kanqisimalugu Atuumaruksraq

⁵⁴ Jesus-nun nipliutilgiññigai iñuich, “Tautukapsiun nuviya kanaknamiñ nipliqaqtusi sialugugñaqniplugu, aasii sialugugaqtuq. ⁵⁵ Ikpigikapsiun anugi unallamiñ nipliqaqtusi uunaqsiñniplugu, aasii uunagugaqtuq. ⁵⁶ Ukpinuqaqtusi! Ilisimagaluaqtusi silaksramik

qinñañagun nunam qilaumlu. Suvaatami
 naluvisiun qanuutaulha atuumaruam
 pakmapak?

Atisiqatigiun Akilliliqsuqtin

⁵⁷ “Suvaata isivgiutlaitpisi ilipsitñik sum
 nalaunñatilañanik piraksrapsi? ⁵⁸ Kia
 iñuum pasikpatin maligutaksratigun aasii
 uqaqsittaagviñmuutilutin, pisuqtilaapni
 inillaksagumagiñ agvisigikkan tikitkaluaqnagu
 uqaqsittaagvik. Taatnañitchuvich tikiutigisigaatin
 atanniqsuqtimun, aasiiñ atanniqsuqtim
 qaitkisigaatin aikñiqsuqtinun, aasii aikñiqsuqtit
 iligisigaatin isiqtauviñmun. ⁵⁹ Uqautigikpiñ,
 aniyumiñaitchutin isiqtauviñmiñ akiliğaluagnagich
 akiliaksrapayaatin.”

13

*Mumigusi Killuqsautipsitñiñ Naagaqaa
 Piyaququsi*

¹ Jesus uqaqtitlugu ilanich iñuich Jesus-
 munñiqsut uqautiplugu Galilee-ğmiunik Pilate-ñum
 tuqqutanñik tunillaqtuqtitlugich Agaayyutmun;
 aunjillu aunjich niğrutitlu avugiiksitlugich.

² Jesus-ñum kiunigai, “Isummatigivisigich
 taapkua Galilee-ğmiut killiqirautluñniplugich
 atlaniñ Galilee-ğmiuniñ tuqqutaupmata taatna?

³ Qaḡaa, uqautigipsi, isummitqinitchupsi
 mumigusi killuutipsitñiñ iluqasi tuqugisirusi
 taapkunatitun.

⁴ Itqallaksigik taapkua
 akimiaq piḡasut iñuich Siloam-mi tuqqatauruat
 nasirvium kattaqipmagich? Isummatigivisigin
 killiqirautluñniplugich iluqaitñiñ iñuñniñ

Jerusalem-miñ? ⁵ Naagga, uqautigipsi, isummitqinitchupsi mumigusi killuutipsitñiñ iluqasi tuqugisirusi taapkunatitun.”

Atrikusaun Asirritlaiiakun Napaaqtukun

⁶ Jesus-ñum uqautiniğai uumiña atrikusautmik, “Ilaatiniguuq iñuk asirrisuuruamik napaaqtuqağniqsuq nautchiiviniñi. Asiaqaqmagaaqamiñ paqitchiniñniqsuq. ⁷ Aasiñ nipliutiniğaa nautchirriqirini, ‘Uvva, piņasuni ukiuni asiaqaqmagaapku taamna napaaqtuq paqitchinitchuņa. Kippuñ! Atuqsiñağaa manna nuna.’ ⁸ Aglaan nautchirriqirim kiuniğaa, ‘Anjuun, taatniillagli atautchimi ukiumi. Nivañniaqtuņa avataagun suli illiqilugu nagguksautmik. ⁹ Aasiñ asirriñiqpan ukiutqikpan nakuuniaqtuq aglaan piñitpan kipiniaga.’ ”

Jesus Mamititchiruaq Ağnamik Jew-ñuruat Minguiqsiagviata uvluni

¹⁰ Ilañatni Jew-ñuruat minguiqsiagviata Jesus ilisautriñiqsuq katraqvini. ¹¹ Tavrani itmiñiqsuq ağnaq irrusiqtuqaqtuaq nanititchiruamik ilaanik akimiaq piņasut ukiuni. Taatnaqhuni imupluni isivilguiligniqsuq. ¹² Jesus-ñum tautukamiñ tuqluğniğaa inmiñuquplugu, “Ağnaaq, atniğñautaiqsutin.” ¹³ Iłigai argañni ilaanun. Ağnam isivitiqami kamaksruaqsigaa Agaayyun. ¹⁴ Anjalataan katraqvium iħuaginiñniğaa Jesus-ñum iħuaqsiħha minguiqsiagvium uvluni. Tarra uqautiniğai iñuich, “Itchaksrat uvlut ittut savagviksravut. Aggigagutitchi taapkunani uvluni iħuaqsiraulyaqtuğlusi minguiqsiagvium uvlunilañani.” ¹⁵ Atanguruam Jesus kiuniğaa,

“Ukpiñuaqtisiil! Iluqapsi pituigayagaa qunñiñi unniñ natmaktini inaaniñ imigiaqtuqtilluguasii minguiqsiagvium uvluani. ¹⁶ Una agnaq kiñuviaḡigaa Abraham-ñum naagaunniñ tuunḡaum pituksimaplugu akimiq piñasuni ukiuni. Pituitlaiññiqpigu marrumani minguiqsiagvium uvluani?” ¹⁷ Taavruma kiggutaan kanñutchtaktinnigai akilñiqsuqtinji, atlat iñuich quviatchakmipkaḡugich iluqaagun quviqnaqtautigun savaañigun.

Atrikusaun Mikiniqsarakun Nautchiaksarakun

¹⁸ Jesus apiqsruḡniqsuq, “Sumik atriqappa añaayuqautaa Agaayyutim? Sumik atriligniaqpigu? ¹⁹ Ittuq mustard-ñum nautchiaksraarañatun añutim nautchiikkañatun nunautmiñi. Nautchiaq naukami napaaqtuqpaḡuqtuq aasiñ tñmiurat silami ugluliuqhutin akiguiñun.”

Atrikusaun Puvlaksautikun

²⁰ Jesus apiqsrutqinñiqsuq, “Sumik atriligniaqpigu añaayuqautaa Agaayyutim? ²¹ Itnatun ittuq puvlaksautitun agnam akarrutiksrañatun mukkaaksramun, iluqani puvlarañiañhanunaglaan qaqqiaksram.”

Amisuuraq Talu

²² Jesus igligniqsuq nunaaqqisigun suli nunaaqqiuratigun, ilisautripluni iñuñnik iglailigmiñi Jerusalem-mun. ²³ Iñajata apiqsruḡniḡaa, “Ataniiq, ikituurañhiñat anniqsuḡniaqpat?” Jesus kiuniḡai, ²⁴ “Pisuqtilaapsitñi isigniaḡitchi amitchuakun talukun, atakkii iñugiaktuat iñuich isigniaḡisigaluaqtut aglaan

pilguyumiñaitchut. ²⁵ Iñuan tupqum umikkisigaa talu. Qichagupsi silataani katchaktugisirusi talumi suli nipligusi, ‘Anjuun, anmautillaktigut!’ Kiugisigaasi, ‘Nalugiga nakitña aggiqsilaaqsi!’ ²⁶ Tavralli kiugisigiksi, ‘Nigirugut imiqatigiplutinlu ilisautrikavich nunaaqqiptikni.’ ²⁷ Aglaan niplitqikkisiruq, ‘Nalugiga nakitña aggiqsilaaqsi. Piigitchi uvañniñ, iluqasi pigiiñiqirauruasii.’ ²⁸ Qanutun qiatigigisirusi tiriqulatchiñugich kigutisi tautukkupsigik Abraham, Isaac, suli Jacob, suli iluqaisa sivuniksriqirit anjaayuqautaani Agaayyutim igitaupkağusi! ²⁹ Iñuich aggiğisirut kivaknamiñ kanaknamiñlu suli nigigmiñlu uñallamiñlu aasiiñ aquvillutin niğiqpagvinmun anjaayuqautaani Agaayyutim. ³⁰ Isummatigillaksiun una, ilasi suvasağinjsasi pakma kamañaqsikkaugisirut suli kamañaqhutin isumaruat pakma suvasaungigisirut.”

Jesus-ñum Piqaksriñha Jerusalem-miunik

³¹ Iñajisa Pharisee-ñuruat utlakkaat Jesus nipliutiplugu, “Aullaqtuksaurutin maakña, atakkii Herod-ñum tuqqutchukkaatin.” ³² Jesus kiuniğai, “Uqautityaqsiun taamanna Herod kayuqtumik atriqaqtuag, ‘Anitqatağitka irrusiqñuich suli iñuagsirağaipluñu atniğñaqtuanik uvlupak uvlaakunlu, suli piñayuakun uvluk naatchigisiruñu savaamnik.’ ³³ Iğliqtuksraupiaqtuñu tumipkun uvlupak, uvlaakunlu, suli uvlutqikpan, atakkii sivuniksriqiri tuqqutautlaitchuq Jerusalem-ñum avataani. ³⁴ Annaatuk, Jerusalem-miut! Tuqqutağigitin sivuniksriqirit, uyağañnik

milluuqługillu uqqiraqtit Agaayyutim tuyugikkañi ilipsitñun! Qapsiñiaglaan katitchukkaluagagigipsi atrilugu aqargiqpak piyaqquqtailitniktuaq paiyaağmiñik ataani isaqquñmi, aglaan pitchiğiitchusi! ³⁵ Taatnamik tupiqsi suksraakkaullapiagnaqtuq suñillagugługu. Qiñitqikkumiñaitchipsitña nipliğviksrapsitñunaglaan, Uvvatuq Agaayyutim piliutiqağliuñ taamna tikitchuaq atqagun atangum.”

14

Jesus-ñum Mamititchiłha Atniğñaqtuamik

¹ Minguiqsiagvium uvluani Jesus niğiyaqtuağniqsuq kiñunğanun sivulliuqtaata Pharisee-ñuruat. Iñuich naipiqtulgiññiğaat. ² Iñuk Jesus-muñniqsuq puvinniqsuaq iluqaani timimiñi. ³ Jesus-ñum apiqsruğniğai ilisautrit maligutaksranik Pharisee-ñuruatlu, “Maligutaksrakuagnaqpa mamititchiruni minguiqsiagvium uvluani?” ⁴ Aglaan nipliñiññiqsut. Jesus-ñum aksikługu iñuk iluaqspkağniğaa aasiñ aullaqtitlugu. ⁵ Tavra nipliutiniğai, “Iğñiqagupsi kataguniasiiñ nivviamun minguisialhum uvluani nuqinnayaqpsiuñ tavrakña qilamik? Taatnatun piñayaitpisi pamiqsaaqagupsi? [Taatnamik nalaunñaruq mamititchikama minguiqsiagvium uvluani.]” ⁶ Aglaan kiggutiksraiññiğaat.

Atchiksuağlu Tukkuğiññatiglu

⁷ Jesus-ñum ilitchuğiniğai ilañich aiyugaakkauruat piksralthat aquppiutağiññiqsranik. Uqautiniğai aatrikusautmik. ⁸ “Kia aiyugaaqpatin kasuutiruam niğiqpagvianun aquvinniaqnak

aquppiutagiññiqsramun. Kiña tavrani kamanatluktuaraq ilipniñ aiyugaakkauviaqtuq. ⁹ Aiyugaaqtivich aiyugaaqñiqsuam iliptiknik utlakkayağaatin nipliğuni, ‘Ki, una iñuk aquvilli uvuņa.’ Kannusuliğayaqtutin aquvitiptatin atchitłuktuamun. ¹⁰ Uvvaasiiñ, aiyugaakkauyuvich aquvillutinaasiiñ atchitłuktuamun, ilvilli aiyugaaqtivich utlakkayağaatin nipliutilutin, ‘Iłauramañ, uvuñagiñ aquppiutagitłuktuamun.’ Taavrumuuna kamagigisigaatin sivuğaadni iluqatiñ aiyugaakkauruat. ¹¹ Atakkii kisupayaaq iñmiñik kamanaqsiruaq atchiksikkaugisiruq, sulı kisupayaaq atchiksiruaq iñmiñik kamanaqsikkauluni.”

¹² Tavrakña Jesus-ñum nipliutiniğaa aiyugaaqñiqsuaq, “Qitiqutaqtitchiñiağuvich unniñ nullautchiqsitchiñiağuvich, aiyugaağniaqnagich ilauraatin aniaqatiutinlu naagaunniñ ilatin umialguruat silallitutinlu, atakkii aiyugaagisipmigaatin. Taavrumuuna akiliusiaqagisirutin. ¹³ Niğiqpaktitchiñiağuvich aiyugaagumagisi nagliñnaqtuat aulatłaitchuatu sulı pisutłaitchuat qinıtlaitchuatu. ¹⁴ Aasiiñ quviatchaktitauniaqtutin atakkii ilaisa akiliutiksraitchaatin. Agaayyutim akiliğisigaatin taivrumani uvlumi anıitqikpata tuqułiğmiñ tamatkua savaaqaqtuat Agaayyutim pisutłhanik.”

Atrikusaun Niğiqpagvikun

¹⁵ Iłanıt iñuich aquppiqatauruuq niğgiviñmi tusaakami taavrumiña nipliutiniğaa Jesus, “Quvianamiurut tamatkua niğiqatauniaqtuat anıayyuqautani Agaayyutim.” ¹⁶ Jesus-ñum

nipliutinigaa, “Ilaatiniguuq iñuk aiyugaaqniñiqsuq iñugiaktuanik iñuñnik niñiqatiksrağmiñnik. ¹⁷ Niğiñaqsipman tuyuginigaa savaktini uqautitquplugich aiyugaakkani, ‘Uvunağitchi, supayaaq piñhiñaaguqtuq!’ ¹⁸ Aglaan iluqatin patchisiqsuaqsiñiqsut. Sivullium uqautinigaa, ‘Tauqsigsuna nunamik. Tautugiagnağiga. Uvvatuq akuqtuğun pisanitchuuğutiga.’ ¹⁹ Atla nipliğniqsuq, ‘Tauqsigammiquña tallimanik unirrautiqatigiñnik uuktuagağniagağitka. Uvvatuq akuqtuğun pisanitchuuğutiga.’ ²⁰ Suli atla nipliğniqsuq, ‘Ilaqatnikpaalukluña, taatnaqluña utlautilguitchuña.’ ²¹ Savakti utiğniqsuq uqautipluguasiiñ añaayuqani. Taavruma qinnakhuni nipliutinigaa pirini, ‘Qilamiksruğutin tumitchaanuğniñ suli akungatnun tupqich nunaqqimi qagğisillugich nagliñnaqtuatlu aulalguitchuatlu suli qiniñlaitchuatu pisutlaitchu-atlu.’ ²² Aquvatigun savakti nipliğniqsuq, ‘Ataniiq, savaagigiga savaagitqukkan aglaan iniksraqaqtuqsuli.’ ²³ Añaayuqam nipliutinigaa savakti, ‘Aullağiñ tumitchaanun. Uqautityakkich iñuich nanipayaaq niğiqasiquluña. Tupiğa immiğli iñuñnik. ²⁴ Uqautigipsi, taipkua iñuich utlautiñitchuat aiyugaaqtaugaluaqhutin uuksiyumiñaitchut nullautchiukkarnik!’ ”

Jesus-ñum Maliguaqtini Inmikhun Suksraaqugai

²⁵ Iñugiaktuat iñuich maliñniğaat Jesus. Kinaiqamigich nipliutinigai, ²⁶ “Kiña maligukkumi maliguaqtaulguyumiñaitchuq kisanik piqpagitlugluña aapamiñiñ aakamiñiñlu, nuliagmiñiñ qitungamiñiñlu, suli aniqatiumiñiñ

naagaunniñ inmiñiñ. ²⁷ Kisupayaaq
 iglutuinitchumi sannigutağmiñik maligluñalu
 maliguaqtaulguyumiñaitchuq. ²⁸ Nalliqsi
 nappaisukami nasirvinmik aquvitluni
 naarrutiksraqaqmagaagtuq savaaksrağmiñik.
²⁹ Turvilianikkaluqlugu maniksraiññigumi
 tupqum naarrutiksrañanik tamatkua qiniqtuat
 iglautiginayağaat ³⁰ nipliğutin, ‘Taamna
 iñuk nappaisağaluaqhuni naatchinitchuq.’
³¹ Aasiisuli ataniq qulit kavluutinik
 anuyyiuqtiaqtuq akilliliutisukkumi atlamun
 umialinmun piqaqtuamun iñuiññanik kavluutinik
 anuyyiuqtinik, ilaa aquvitqağuni sivunniugayaqtuq
 sanñigaluaqmagağmi igluliugumiun atla umialik.
³² Igluliutiyumiñaiññigumi tuyuqağayaqtuq
 kiliktinik paağlugu atla ataniq apiqsruğlugu
 qinuirrutitquluni unasinñaan.” ³³ Jesus
 nipliğñiqsuq, “Taatnatuntuuq, kiñapayaaq
 maliguaqtigiyumiñaitchiga suksraangisuaqpan
 inmiñik suli suksraağlugulu iluqaan pigikkani.

Atuğumiñaiñaq Tağiuq

³⁴ “Tağiuq nakuuruq, aglaan tağiuğniraanaiğumi,
 nakitña tağiuğniraalitqikkisiva? ³⁵ Nakuunitchuq
 nautchiiviksrautmun unniiñ naggutiksriuganun.
 Iktaksrahiñauruq. Naalağniłlagitchi, siutiqaqtu-
 asi!”

15

Ipnaiq Tammaqtuaq

¹ Iłanatni uvlut iñugiaktuat tax-siliqirit
 suli killuliqirit utlautiniqsut tusaasuklugu
 Jesus. ² Pharisee-ñuruat suli aglaliqirit

uqapiluaqsiñiqsut, “Uma iñuum paglagai killuliqirit niqiatigiplugillu!”

³ Tavrakña Jesus-ñum uqautiniğai atrikusautmik, itna, ⁴ “İlarisamma tallimakipiamik ipnaiqagumi tammaıluğ u ilañat, suniaqpa? Uniññağai tallimakipiaguuatıl at ipnaich iñuılaami aasii pakkiagıluğ atausıq tammaqtuaq paqinniañhanunaglaan. ⁵ Paqitnamiuñ quviatchallapiagñiqsuq natmiutiplugu ⁶ aggisiniğaa. Tuqıluğıgich ilauraani silıllıunılu nipliutiniğai, ‘Quviatchaktuña paqitnapku tammaqtuaq ipnaıga. Quviasuqasiqsikña!’ ⁷ Uqautigipsi, taatnatuntuuq quvianatlukkisiruq pakmani atausıq killuliqiri isummitqikpan taapkunakña tallimakipiaguuatılaniñ nalaunñaruaniñ iñuñniñ isummitqinñianñiñasugiruaniñ.

Maniuraq Tammaqtuaq

⁸ “Ağnaq qulinik qatiqtaanik maniuraqagumi tammaıluğ u ilañat, suniaqpa? İkillugu naniq salıkuğñağaa natiq, pakıglugu maniuraq nanıpayaaq paqinniañhanunaglaan. ⁹ Paqitnamiuñ tuqıluğai ilauraani silıllıunılu nipliutiplugıgich, ‘Quviatchaktuña paqitnapku maniurağa tammaıtçaga. Quviasuqasiqsikña!’ ¹⁰ Uqautigipsi, taatnatuntuuq isağulgi Agaayyutim quviasugaqtut atausıq killuliqiri isummitqikman.”

Iğñiq Tammaqtuaq

¹¹ Jesus uqaagtupsaağniqsuq, “İñugguğuvva malğunınik iğñıqaqtuaq. ¹² Nukaqñium nipliutiniğaa, ‘Apaan, aatchuñña pakma paisannaktaaksrautimnik.’ Uvvaasiiñ anjutim

aviñigai suurani taapkunnuña igñañmiñun.
¹³ Uvlut aquurañatigun nukaqñum tuniñigai supayaat pigikkani, aullaqhuni nunamun unjasikuamun. Tavraniasiñ maniiğutiniqsuq iñuuniamaqlukhuni.
¹⁴ Maniiğutipman kakkaaqsuuliq iliñiqsuq iñupayaanun taapkunani nunaqqiñi. Suillapiaqmiuğlu.
¹⁵ Kiisaimmalu savaaqsiñiqpuq ilañatnun nunalgich tamarrumani nunami. Taavruma munaqsriiutiniğaa qaunagitquplugich kuniani.
¹⁶ Niğisukpaitluni niğisukkaluağniqsuq kuniat niqiksrañitñik aglaan iñuich niğipkağuniññaat.
¹⁷ Tavrakña qauğriaqpalañniqsuq nipliqhuniasiiñ, ‘Iluqatiñ aapaa savaktai sippakuuqtuaqhutiñ niqiksraqağaqut. Aglaan kakkaagataqtuña.
¹⁸ Makilluña aullağisiruña aapaanun nipliu-tiluguasiiñ, Aapaan, killuqsuqtuña akitñaqługu Agaayyun ilvillu.
¹⁹ Taiguutiqaqtuksraunğiqsuña igñipnik. İliutiñña akiññañniaqtaunun savaktipnun.’
²⁰ Tavra makitluni aapamiñuñniqsuq.

“Unjasiksitlugusuli aapanan tautuñniğaa aasiiñ ilunñutchakhuni. Aqpaqsruğniqsuq igñiğmiñun iqitluguasiiñ kunikługulu.
²¹ Igñiñan nipliutiniğaa, ‘Aapaan, killuqsuqtuña akitñaqługu Agaayyun ilvillu. Taiguutiqaqtuksraunğiqsuña igñipnik.’
²² Aglaan aapanan tuqłuğniğai savaktini, ‘Qilamik, aggiutrisitchi nakuğniqsramik atnuğaatqiutikrañiñik qitiqłiğutilugulu sulı sakpakkiğılu.
²³ Taatnaanikkupsi aikiğitchi uqsraqsaamik nuğgamik tuqulluguasiiñ, uvagulli quviasuguta niğiqpakkumaugut.
²⁴ Igñiğaa tuqugaluaqtuaq pakma iñuuruq, tammağaluaqtuaq

pakma paqitauruq.’ Tavraasiiñ niġiqpaaqsiñiqsut.

²⁵ “Taatnaqtitlugich aṇayukliq nautchiivijmiñ aiñiqsuq. Qallikami tupiġmun tusaagaqsiñiqsuq atuqtuuramik aġġiruaniglu. ²⁶ Tuqḷuqḷugu ilaṇat savaktit apiqsruġniġaa, ‘Suvat ipkua?’

²⁷ Savaktim kiuniġaa, ‘Nukatchian aiñiqsuq suli aapavich tuqqutchisiplugu uqsraqsaamik nuġġamik. Niġġisigaa utitqiġluqman nakuupluni.’

²⁸ Aapiyaṇa qinnakpaitḷuni isiġuṇiññiqsuq tupiġmun niġiqpaktuanun. Aapaṇan aniḷluni inġiqsruaġniġaa isiquplugu. ²⁹ Aglaan uqautiniġaa aapani, ‘Ataṇii, iluqaitñi ukiuni savautigikpiñ kamagiḷugulu tilliñ. Aglaan nagruligauramikunniñ aatchunġaṇitchikma niġiqpautiksramnik ilauraatkalu. ³⁰ Aglaan taamna iġniġiñ maniiġutiniqsuq akiisutigunlu. Aasiiñ aipman tuqqutchirutin uqsraqsaamik nuġġamik pisigiḷugu.’ ³¹ Aapaṇan kiuniġaa, ‘Iġñiij, ittutin ataramik uvaṇni. Suuratka iluqaisa pigigitin. ³² Aglaan niġiqpaktuksraurugut quviasullapiġguta, atakkii nukatchian tuquruuq pakma iñuuruq, tammaqtuaq pakma paqitauruq.’”

16

Atrikusaun Pisaasuqtuakun Aṇalatchiruakun Suranik

¹ Jesus-ḡum uqaaqtuutiniġai maliguaqtini, “Taimmaguuq umialik savaktiqagñiqsuuq aṇalatchiruamik suuraġmiñik. Iñuich umialik uqautiniġaat aṇalatchiruamun maniiġutchagñiḷugu.

² Umialgum tuqḷuqamiuṇ uqautiniġaa, ‘Sua

uvvauna tusaakkaga ilipkun? Uqautinŋa qanuq aŋalatchisilaaqnik suoramnik. Aŋalatchitqikkumiñaitchutin suoramnik atakkii maniiġutchaġniġikma.’³ Savakti isummigñiqsuq, ‘Aŋaayuqaġma piġataġaŋa savaamniñ. Qanuġisivik? Paulġiralguitmiuŋa nunamik suli kanŋugipmigiga inġulahiġsraġa.’⁴ Uvvaliqaa itnaġisiruŋa! Savaŋaiguma ilauraqaġumuŋa tukkiġsiksramnik.’⁵ Aŋalatauruam tuqluġniġai iluqaisa iñuich akiġsruutiqaqtuat aŋaayuqaġmiñun. Apiġsruġniġaa sivulliq, ‘Qanutun akiġsruumaviuŋ aŋaayuqaġa?’⁶ Taavruma kiuniġaa, ‘Tallimakipiatun iñugiaktiilaaliŋnik qattaġruŋnik uqsrunik.’ Suuranik aŋalatauruam uqautiniġaa, ‘Uvva akiġsruutitin. Aquvillutin aglaguŋ tavrura malġukipiaq qulit.’⁷ Apiġsrulgiñniġaa atla, ‘Ilvichaasiñ, qanutun akisruutiqaqpiġh?’ Taavruma kiuniġaa, ‘Tallimakipiatun iñugiaktiilaaliŋnik miissuŋnik mukkaaksranik.’ Suuranik aŋalatauruam uqautiniġaa, ‘Uvva akiġsruutitin. Aglaguŋ sisamakipiaq.’”⁸ Atanġum Jesus-ŋum uqaġiniġaa nalaunŋaitchuaq aŋalatchiruaq suuranik pillautagñipluġu pisaasuħhagun. Atakkii iñui nunam pisaasutluktut piqatiqaqamiŋ iñuuqatiumiknik tamatkunakŋa ukpiġsriruaniñ.⁹ “Uqautigipsi, Ilauraalliġusi atuġusi manigikkapsitiñik ikayuutiksraŋatnik tamatkua inuqsralliuqtuat. Ilaatnigun tuquniġuvich aasiñ manik nuŋutpan iniqagisirusi pakmani.”¹⁰ Kisupayaaq tuniqsimaruq mikiruatiġun tuniqsimagisipmiuq aŋiruatiġun. Kisupayaaq tuniqsimaitchumi

mikiruatigun tuniqsimaitkisipmiuq anjruatigun.
 11 Uvvaasiñ tuniqsimaitchuvich anjalatchiñiqni
 nunam suuraiñik, qanuḡuni Agaayyutim
 tunḡavigitlagisiñiqpatin anjalatchiñiqni ilumutun
 umialgutaauruanik? 12 Tuniqsimaitchuvich
 atlam suuranjigun, qanuḡuni Agaayyutim
 aatchutlagisivatin piksraqnik. 13 Kiñaunniñ
 savautrilguitchuq malḡuñnik aḡayuqañnik. Atakkii
 uumigigisigaa atausiq aasiñ piqpagilugu
 ilaqataa; kamagigisigaa atausiq aasiñ nagḡugilugu
 ilaqataa. Savautrilguyumiñaitchusi iluqaaknik
 Agaayyutmiglu maninjiglu.”

Ilaḡat Jesus-ḡum Iḡisauttutiñisa

14 Pharisee-ḡuruat tusaakamitruḡ iluqaan
 tamanna, mitautiginigaaat Jesus atakkii
 piqpaksriplutiñ maninjmik. 15 Jesus-ḡum
 nipliutiniḡai, “Nalaunḡanisuurusi takkuatni iñuich,
 aglaan Agaayyutim ilisimapiagai uummatisi.
 Atakkii sut kamaḡsipkakkauruat akunḡatni
 iñuich Agaayyutim nagḡugipiagai.

16 “Agḡiḡhanunaglaan John Paptaaqtitchirim
 maligutaksraḡalu Moses-ḡum aglaḡisalu
 sivuniksriqirit anjalatkaich iñuuniaivut.
 Aasiñ tavrakḡaniñaglaan tusaayugaallautañ
 aḡayuqautaan Agaayyutim quliaqtuanuniqsuq, suli
 piyumalaaqtuat sakuuktut Agaayyutmun atan-
 niqsimatquplutiñ. 17 Mikiniḡsrallapiaqunniñ
 titiḡnauraḡa aglaum maligutaksrani sim-
 migumiñaitchuq kisianik qilaglu nunalu
 piqpaknik.

18 “Kia aņutim avitchumiņņ nuliani aasiiņ kasuutiluni atlamun aņnamun atlatuęaqtuę; taatnatuntuuę aņun kasuutiyumi avisimaruumun aņnamun atlatuęmiuę.”

Umialiglu Lazarus-lu

19 Jesus uęaaqtulgitchuę, “Ŧaatniguuę umialiqaņniqsuę atnuęaaqaęuuruamik akisuruanik suli iņnuuniaqhuni ayuęsraņitŦuni uvluęaęipman. 20 Uvvaguęuna iņiularikniaę atilik Lazarus-mik killięruaęaqtuaę. Iņuich inillaņņięaat paanņanun umialgum tupęan, 21 nięillakkasugaluni kaņanauranik kataktuanik umialgum nięęivianiņ. Qipmich utlakŦuęu aluktuęaęnięaich killii. 22 Iņiularikniaę tuęupman isaęulęich akiyaťinięaat sanięaanun Abraham-ņum. Umialik tuęupmiņniqsuę iluvikkaupluniasiņ. 23 Aasiiņ anasiņņuęsaęviņmi nagliksaallapiaęataqtuę. Aaęluęhuni tautuņņięaa Abraham uņavanun Lazarus-lu sanięaniittuaę. 24 Umialik tuęŦuęniqsuęli, ‘Abraham Aapaan. Nagligillaņņianņa! Tuyuęiņ Lazarus kiņiŦlaęluęu tikini imięmun niglaętięaęliņ uęaęa, atakkii nagliksaallapiaętuņa iknięmi!’ 25 Aglaan Abraham niplięņniqsuę, ‘Ięņiņ, itqallaņ una! Iņuulięni pięaętutin iluęaanik nakuuruamik, aasiiņ Lazarus pięaęhuni iluęaanik pięiťchuamik. Aglaan pakma arautťutięaętuę uvani nagliksaęťitulutin. 26 Naagaunniņ itiruamik ikaaęnaęumiņaitťhuamik pięaętuę akunnaptikni. Kiņaasiiņ ikaatłaitťhuę uvakņa ilipnun, naagaęaa kiņa ikaatłaitťhuę uvaptiknun ilipniņ.’ 27 Umialik niplięņniqsuę, ‘Abraham, aapaan! Inięikpiņ, tuyuęilugu Lazarus aapaa

tupqanun. ²⁸ Tavrani tallimanik aniqatiqaqtunja. Kiliktugiağligich tatamnaqtuamik, tarrali uvunañitchumagaat inaanun nagliksaagvium.’
²⁹ Abraham nipliğñiqsuq, ‘Aniqatiutin piqaqtut aglaañitñik Moses-ñum suli sivuniksriqirit uqautriqaqhutiñ tatamnaqtuamik. Aniqatiuvich naalağniraksrağigaich taipkua uqaqpata.’
³⁰ Umialgum kiuniğaa, ‘Abraham, aapaan! Taamna apainuñitchuq. Aglaan kiña utiqhuni tuquruamiñ utlautikpan, isummitqikkayaqtut killuqsautmikniñ.’
³¹ Aglaan Abraham nipliğñiqsuq, ‘Naalağniñitchumisigich aglaañi Moses-ñumlu sivuniksriqiritlu tusaayumiñaitmiut kia-unniñ utiguni tuquruamiñ uqautikpatiñ.’ ”

17

Killuqsaunlu Natqigutriğlu

¹ Jesus-ñum nipliutiniğai maliguaqtini, “Nalupqi-naitchuq. Killuqsaqusaagutit atuumaniaqtut ataramik. Aglaan qanutun tatamnaqtigiva taamna iñuk ukpigutaiqsitchiruaq iñuñnik killuqsaqusaagiligmigun. ² Nakuutlukkayaqtuq taatnasiq iñuk igitaukpan tağiumun uyagañmik qunisiğmiutchiğlu, taamna ililgaamik killuqsaqusaagitñiktuaq. ³ Taatnamik munagititchi! Aniqatiksi killuqsaqpan suakatağumagiñ, aasiñ isummitqikpan natqiutiyumagiñ. ⁴ Killuqsagniçpan akitñağutin tallimat malğunniaglaan atautchimi uvlumi nipliğuni, ‘Nunuuraqlunja isummitqiksuna,’ natqiutiraksrağigiñ.”

Ukpiqsriğliq

5 Uqqiraqtit nipliutinigaa Ataniq Jesus, “Ukpiqsrihqput ilalaaguñ.” 6 Atanguuam kiunigai, “Ukpiqsrihqagnigupsi aktilaalimik mikiniqs-
rañatitun nautchiaksrat, nipliutlhiñaugiñ una napaqtuq, Amulutin ilipnik kanjituumaqapich aasiñ nautchirriutilutin ilipnik tagiumun. Ukpiqsrihqagnigupsi tupiginayaqaatin.

Ilisauttun Tuniqsimalikun

7 “Nalliqsi savaktiqaqtuq nunniughuni naagaqaa munaqsriłuni ipnaiñik aipman, uqautinayaqpiñ, ‘Aquvillaglutin niggiñ?’ 8 Naagga! Uqautisuugiñ, ‘Itqanaiyagiñ niqiksramnik. Saalisagutin nigipkanja imiqtillunaju. Nigianikkuma nigiyumautintuuq.’ 9 Savaktin quyaraksgağiñitchiñ tupigipmatin! 10 Taatnatuntuuq ilipsi, savaaqagupsi uqauttusiapsitñik nipligniaqtusi, ‘Uvagut nalliummatinitchuat savaktit savałhiñiaqtugut savaaksriusiaptiknik.’ ”

Jesus Mamititchiruq Qulinik Auyugaqtualinik

11 Jesus utlautiniqsuq Jerusalem-mun akungakkun Samaria-m Galilee-mlu. 12 Nunaaqqiuramukami paaqsiruq qulinik iñunñik auyugaqtualinik. Qichaqtut unasiksiplutiñ 13 aasiñ kappainaplutiñ, “Jesus! Ataniq! Nagligillanñiaqtigut!” 14 Jesus-ñum tautukamigich nipliutinigai, “Agaayuliqsinugitchi isivgiuqulusi.” Utlautillağmiñ ihuaqsiñiqsut. 15 Iñat ilitchugikami mamitilaagmiñnik utigniqsuq, kamaksruqlugu Agaayyun nipitusipluni, 16 putluni Jesus-ñum isigaiñun aasiñ quyanigaa. Taamna iñuk Samaria-ğmiunñuniqsuq. 17 Jesus nipligñiqsuq,

“Qulit iñuich mamitchugaut. Naamiimma qulinñuğutailat? ¹⁸ Suvaata una sumiuñuruuq kisimi utiqpa quyasukługu Agaayyun?” ¹⁹ Jesus-ñum nipliutinigaa, “Makillutin. Ukpiqsriłiqpich iħuaqsigaatin.”

Agaayyutim Añaayuqautaagun

²⁰ İlanıch Pharisee-ñuruat apiqsruğniqsut Jesus qakugun añaayuqautaa Agaayyutim aggigisipmagaan. Jesus-ñum kiuniğai, “Añaayuqautaa Agaayyutim aggigumiñaitchuq tautuñnağuni. ²¹ Kiñaunniiñ nipliğumiñaitchuq, ‘Atañii, uvva uvaniittuq!’ naagaqaa ‘İñña iñaniittuq!’ Atakkii Agaayyutim añaayuqautaa uvaniittuq akunnapsitni.”

²² Tavra nipliğniqsuq maliguaqtimiñun, “İlaatnigu qiñiguligisirusi ilanjatnik uvlugikkaiñ İğniñan İñuum. Aglaan tautukkumiñaitchiksi. ²³ İlanıch iñuich uqağisirut ilipsitñun, ‘Qiñiqsiuñ, iñña’ naagaqaa ‘Atañii, uvaniittuq!’ Aglaan tautugiagñiaqñagich! ²⁴ Atriqağuni ikniqpalañmik qaummağiksipmatun qilak kivaknamiñ kanaknamun, taatnatuntuuq sagvigisiruq İğniña İñuum uvlugikkağmiñi. ²⁵ Aglaan sivulliulugu nagliksaaqtuksrauruq ayakkauluni iñuñniñ marrumani uvlumi. ²⁶ Uvlugikkañisun Noah-m itkisiruq İğniñan İñuum utilha. ²⁷ İñuich niğiplutin imiqhutinlu suli añutit ağnat katchuutiplitin uvlumunaglaan Noah-m isilhanun umiamun, aglaan uliqluum tuqqutkai iluqaisa. ²⁸ İtkisipmiuq uvlunısun Lot-ñum, iñuich niğiplutin suli imiqhutin, tauqsıqsuqhutin suli tunisiullaqhutin, nautchiıplutin suli nappaiplutin. ²⁹ Taivrumani uvlumi Lot-ñum unikmagu Sodom,

ikniq suli aǵralitlailaāt katan̄niqsut qilaŋmiñ aasiñ tuqqutlugich iluqaisa. ³⁰ Taatnatun itkisiruq Iǵñiŋa Iñuum sagviqpan. ³¹ Taivrumanı uvlumi iñuk itchumi qaŋani tupqum atqagñiaqani isiǵuguni tupiǵmiñun aikh̄iǵuni sulliñauragmiñik. Taatnatunsuli iñuk nautchiiv̄iŋmi itchumi aiñiaqani tupiǵmiñun. ³² Itqallaksiuŋ qanuq piłha Lot-ŋum nuliana! ³³ Kia anniǵiniaǵumiŋ iñuulli tammaigisigaa, aǵlaan kisupayaam tammaiŋumiŋ iñuulli piqutigipluŋa piññakkisiruq ilumun iñuuliǵmik. ³⁴ Uqautigipsi, tamarrumani unnuami malǵuk iññuk siñiktuak siñigviŋñi; atausiq aullautlikkaugisiruq, aasii ilaqataa unisikkaugisiruq. ³⁵ Malǵuk aǵnak siqupsiruak mukkaaksramik, atausiq aullautlikkaugisiruq, aasii ilaqataa unisikkaugisiruq. ³⁶ Malǵuk aŋutik nautchiiv̄iŋmiittuak; atausiq aullautlikkaugisiruq, aasiñ ilaqataa unisikkaugisiruq.” ³⁷ Maliḡuaqtaiñ apiqsruǵniǵaat, “Naniitkisiva, Ataniiq?” Jesus-ŋum kiuniǵai, “Sumipayaaq tuqun̄aruq itpan tiŋmiaqpaich tuqun̄aruqtuǵuuruat katisuurut.”

18

Atrikusaun Uilǵaǵnaakun suli Atanniqsuqtikun

¹ Jesus-ŋum maliḡuaqtini uqautiniǵai atrikusautmik. Iisautiniǵai ataramik agaayutqu-plugich nikaliǵasuŋaqnagich. ² “Nunaaqqiq atanniqsuqtiqagñiqsuq taluqsriŋitchuamik Agaayutmik naagaqaa suvasaǵiŋitl̄ugich iñuich isummataat. ³ Taavrumaniguuq nunaaqqimi uilǵaǵnaaqam̄iñiqsuq utlautreqtuamik taavrumuŋa isivǵiqsimun ikayuqupluni

akitñaglugu igluliuqtini. ⁴ Akuniguuq isivgiksaum suqutiginiññigaa. Kiisaimmatai nipligñiqpuq inmiñun, ‘Taluqsrinitchaluanñagma Agaayutmik suli suvasaginillugich iñuich isummataat, ⁵ naagasuli taamna uilgağnaaq mingitñihlagun uvamnik ikayugisigiga akuqtutlasilugu pigikkanjanik nalaulugu. Taatnanitchuma utlakpaitluna mingisağatağisigaana.’” ⁶ Jesus-ñum ilapsaagnigaa, ‘Isummatigisiun qanuq pigiitchuam atanniqsuqtim nipliutaa. ⁷ Agaayutim ikayugumiñaiññiqpagich piksraqtaagikkani iniqsruqtuat inmiñun unnuaqtuummaan? Pisagumagisiva ikayukisranatigun?’ ⁸ Naalagnisitchi. Agaayutim ikayugisigai nalaulugu iñuñni, suli pisagumautisunagñagich. Aglaan Igñina Iñuum utigumi paqitkisiva taatnatchimik ukpiqsriłigmik nunami?”

Atrikusaun Pharisee-ñuruakun suli Tax-siliqirikun

⁹ Jesus-ñum uqautinigai iñuich atrikusautmik tunñaruatigun nalaunñahgmiknun aasii nagğugiplugich atlat. ¹⁰ “Ilaatni malğuk iññuk agaayyuvikpañmun agaayutyagniqsuk, ilaqataa Pharisee-ñuruaq atlaasiiñ tax-siliqiri. ¹¹ Pharisee-ñuruaq qichaqhuni ilaagun agaayuniqsuq, ‘Agaayyuun, quyagikpiñ siqñatuanjiluctuna, qanutitanjilunjalu naagaqaa atlatuqluna atlatitun. Quyagikpiñ atriginjilugiga iñña tax-siliqiri. ¹² Uisauraaqluna malğunni uvlunni akunniqsaami suli qaitchağigiga qulikuat akiññaktaagma.’ ¹³ Aglaan tax-siliqiri qichağniqsuq unñavanun aasii aagluqsunaganiunniñ

pattakħuġu satqani nipliġhuni, ‘Agaayyuun, nagligillaŋniaŋġa, killuliqiraaurunakii!’”
 14 Jesus nipliġŋiqsuq, “Uqautigipsi, tax-siliqiri aiŋiqsuq nalaunŋasiluni Agaayyutmi, aglaan Pharisee-ŋuruaq nalaunŋaŋitchuq. Atakkii kisupayaaq kamaŋaqsipkaqtuaq iŋmiŋik atchiksirisuq, suli kisupayaaq atchiksirusuq iŋmiŋik kamaŋaqsipkakkauiaqtuq.”

Jesus-ŋum Agaayyutiniġai Iliġaurat

15 Ilaŋich iŋuich tikiutriŋiqsut aniqammiuranik Jesus-mun aksiquplugich. Maligūaqtit tautukamisigich suakataġaich. 16 Aglaan Jesus-ŋum iliġaat iŋmiŋuquniġai nipliġhuni, “Ki, iliġaat uvamnuktitchigik. Avriaqutaunasi iliŋitŋun atakkii aŋaayuqautaa Agaayyutim aŋmaruq iŋuŋnun atriaqqtuanun iliġaanik. 17 Itqaqsiuŋ una! Kisupayaaq akuqtuiŋitchuaq aŋaayuqutaanik Agaayyutim atriliġugich iliġaat isiġumiŋaitchuq.”

Nukatpiaq Sulliŋaurauqaqtuaq

18 Jew-ŋuruat sivulliuqtaata apiqsruġniġaa Jesus, “Nakuuruuq iliŋautrii, sumik savaktuksrauvik akuqtuitlaŋsiluŋa isuitchuamik iŋuukigimik?”
 19 Jesus-ŋum apiqsruġniġaa, “Suvaata taiviŋa nakuuruamik? Nakuuruamik piitchuq avataagun Agaayyutim. 20 Iiŋisimagitin tillisit, ‘Atlatuġniaqnak, iŋuagŋiaqnak, tigliŋniaqnak, naagaqaa sagluuqtuagŋiaqnak atlatigun, suli kamagilugik aapan aakanlu.’” 21 Iŋuum kiuniġaa, “Nutaullamniŋaglaan tupigigitka iluqaisa tillisit.”
 22 Jesus-ŋum tusaakamiuŋ taamna nipliutiniġaa, “Atautchimiksuli savaktuksraurutin. Tuniliġugich iluqaisa pigikkatin qaillugillu maniich

inuqsraqtuannun, ilvilli umialgutiqağumautin pakmani. Taatnaanikkuvich uvuñagutin malinja.”²³ Aglaan taavruma iñuum tusaakamiuñ taamna, aliatchañiqsuq atakkii umialgupluni.²⁴ Jesus tautukamiuñ aliatchaklugu nipliğñiqsuq, “Qanutun sakiqnaqtigiva umialguruat iñuich isiliksranañ añaayuqautaanun Agaayyutim!”²⁵ Sakiqnatlukuq umialguruam iñuum isiliksranañ añaayuqautaanun Agaayyutim uumakña pikukturuum isiliksranañiñ ‘Mitqutim Iraagun’.”²⁶ Iñuich tusaakamitruñ apiqsruğniğaat, “Kiñami anniqsukkaugisiva?”²⁷ Jesus-ñum kiuniğai, “Sua iñuich savaağiyumiñaisanañat Agaayyutim savaağitlapiagağaa.”²⁸ Peter nipliğñiqsuq, “Atañii! Unitchivut kiñunnavut malikhutin.”²⁹⁻³⁰ Jesus nipliutiniğai, “Aa, kiñaunniñ unitchigumi kinuniğmiñik, nuliagmiñik, aniqatiumiñik añaayuqaağmiñiglu naagaqaa qitunğagmiñik piqutigilugu añaayuqautaa Agaayyutim akuqtuitlukkisiruq pitlukuamik marrumani iñuuhigmi suli iñuuluni Agaayyutmi qañapak taimuñ.”

Jesus-ñum Piñatchiğñiğai Uqaqalki Tuqqutau-niağmiñik

³¹ Jesus-ñum qulit malğuich maliguaqtini kisiñuutiplugich uqautiniğai, “Naalagnillagitchi! Jerusalem-muñniaqtugut. Tavraniasiiñ sivuniksriqirit aglaañich Iñuum Iğñinagun atuumaniaqtut.”³² Iñuich qaitchigisirut ilaanik Jew-ñunitchuanun. Mitautigigisigaat kanñunakun suli tivvuaqtuğlugu.³³ Ipiğaqtuğlugu tuqqutkisigaat. Aglaan piñayuatni uvlut

an̄itqikkisilgitchuq.” ³⁴ Aglaan maliḡuaq̄tit kan̄iqsin̄iñ̄iḡaat uqaḡikkaḡa. Qanuutautilaḡa uqal̄han iriqsimaniqsuq ilin̄itñiñ. Nalugaat sumik Jesus uqaḡtilaḡa.

Jesus Mamititchiruaq Qiñitlailam̄ik In̄iularimik

³⁵ Jesus qallipman Jericho-mun qiñitlailaq in̄iulari aquppiñiqsuq saniḡaatni tumitchaat. ³⁶ Tusaakamigich in̄ugiaktuat in̄uich apqusaaktuat apiqsruḡniqsuq, “Suvat ukua?” ³⁷ Uqautiniḡaat, “Jesus Nazareth-miu apqusaaktuq.” ³⁸ Taamna kappain̄aaqsiñiqsuq, “Jesus! Kin̄uviaḡa David-ḡum! An̄niqsuqtaurutin Agaayyutim akiqsruutigikkaḡa in̄ilḡaanimma. Nagligillan̄nianḡa!” ³⁹ In̄uich sivulliuruat suakataḡniḡaat uqautiplugu, “Nipaisaaḡiñ.” Aglaan nipitusilaaḡniqsuq, “Kin̄uviaḡa David-ḡum, nagligillan̄nianḡa.” ⁴⁰ Jesus-ḡum nutqaqami in̄miñuutitquniḡaa qiñitlailaq in̄uk. Qallipman Jesus-ḡum apiqsruḡniḡaa, ⁴¹ “Sumik uvan̄nun savautitquvich?” Kiuniḡaa, “Ataniiq, qiñitlasitqiguktḡa.” ⁴² Jesus nipliutiniḡaa, “Qiñitlasiñ! Ukpiqsriḡiqpich ihuaqsigaaḡin.” ⁴³ Tavrakḡatchiaq qiñitlasiruaq maliaqsipluguasiñ Jesus kamaksruqḡugu Agaayyun. In̄ugaaḡruich tautukamitr̄uḡ, iluqatin̄ nanḡaḡniḡaat Agaayyun.

19

Jesus-lu Zacchaeus-lu

¹ Jesus isiqtuq Jericho-mun apqusaal̄hiñaḡukḡugu. ² Itmiñiqsuq qauk̄iat tax-siliqirit atilik Zacchaeus-mik, aasiñ umialgupluni. ³ Qiñiḡun̄niḡaa kisuutilaḡa Jesus.

Aglaan iñuñuluuraupluni qĩñilguiññĩgaa atakkii iñugiakpaitlutinj iñuich. ⁴ Taatnaqhuni aqpaqs-rugñiqsuq sivuatnun iñugaagruich mayuqhuniasiiñ napaaqtumun qĩñiguklugu Jesus apqusaagñiaqtuaq taavrumuuna. ⁵ Jesus taruñaqami aagluñiqsuq nipliutiplugu Zacchaeus, “Qilamik atqagĩñ, atakkii tukkuniaqtuñ tupiqnun uvlupak.” ⁶ Zacchaeus qilamik atqagñiqsuq. Pağlanigaa Jesus quviasullapiaghuni. ⁷ Iluqatinj iñuich qĩñiqtuat uqapiluaqsiñiqsut, “Una añun Jesus tukkuruq tupqanun iñuum killuliqirauruam!” ⁸ Kinjuniğmiñi Zacchaeus makitluni nipliutiniğaa Atanguruuq, “Naalağniłlagiñ! Qaitkisigiga avvañja suurağikağma inuqsraqtuannun. Aqsakniksimaniguma kisupayaamik utiqtichigisigitka sisamaullugu.” ⁹ Jesus-ñum Zacchaeus nipliutiniğaa, “Uvluvak una iñuk tupiqatnilu anniqsukkauniqsut, atakkii ilaaptuuq kinjuviağipmigaa Abraham-ñum. ¹⁰ Iğñiñja Iñuum aggiqsuq ivaqligiaqhuni suli anniqsuityaqhuni tammaummiruanik iñuñnik.”

Atrikusaun Kaviqsaatigun Maniuratigun

¹¹ Iñuich naalağnipkaqlugich taavrumiñja Jesus uqautipsaağniğai atrikusautmik. Tikiyasipluni Jerusalem-mun iñuich isummatiginiğaat añaaquqautaa Agaayyutim sagviaqsiñiplugu. ¹² Uvvaasiiñ nipliğñiqsuq, “Ilaatniguuq umialiağniqsuq aullağniaqtuamik nunamun unjasiksuamun umialiguqtitqupluni, aasii utiguni. ¹³ Aullağaluaqani qulit savaktini aatchuğniğai ilaagullaa kaviqsaamik maninmik uqautiplugich, ‘Aglipkağniuragumagiksi utiğniałamnunaglaan.’ ¹⁴ Aglaan nunaqataiñ

uumiginigaaat. Tuyuqagñiqsut uqqiraqtinik maliquplugu nipliqhutin, ‘Taamna iñuk umialigisunitchikput.’¹⁵ Taamna iñuk umialiguqami utigniqsuq. Inmiñuquniğai savaktit tavraucaa ilitchugisuklugu qanutun piññaktilaan̄at.¹⁶ Sivulliq tikitñami nipligñiqsuq, ‘Ataniiq, manik qaisan atuqlugu quliniksuli piññaktuña.’¹⁷ ‘Aarigaa! Savallautagñiqsutin. Tuniqsimarutin mikiruatiğun. An̄alatigugisigikpiñ qulinun nunaaqqiñun.’¹⁸ Tuglianli pirim tikitñami nipliutiniğaa, ‘Ataniiq, manik qaisan atuqlugu tallimaniksuli piññaktuña.’¹⁹ Taavrumuña taamna nipligñiqsuq, ‘An̄alatigugisirutin tallimani nunaaqqiñi.’²⁰ Piñayuatsuli piri tikiññiqsuq nipliqhuni, ‘Ataniiq, uvva kaviqsaq maniiñ tugvakkaga iriqlugu kakkiil̄isamun.’²¹ Iqsigiplutin atakkii nagliktaitchutin. Piksrağaqtutin piginisaqnik suli katitchiraqtutin nautchiin̄isqnik.’²² Atangum nipliutiniğaa, ‘Suksraun̄iğallaktutin! Nipliutipkun atannigisigikpiñ! Nalun̄itchiñ nagliktaiğiga, piksratl̄ağiga pigin̄isamnik suli katitchitl̄ağiga nautchiin̄isamnik.’²³ Suvaatami il̄in̄itpiun̄ maniga manikuvin̄mun? Akuqtugayağiga ill̄ataa manium utiguma.’²⁴ Nipliutiniğai qichaqtuat tamaani, ‘Piqlugu kaviqsaq manik ilaaniñ qaitchiun̄ pirimun piqaqtuamun qulinik manin̄ñik.’²⁵ Aglaan nipliutiniğaa, ‘Ataniiq, piqaan̄iktuq qulinik manin̄ñik!’²⁶ Ilaan nipliutipsaagñigai, ‘Iñupayaaq piqaqtuaq aatchuusiagmiñik piññapsaagisiruq sippakuuqtauliğuni, aglaan iñuk piqañitchuaq, mikiruaqunniin̄ piginasugikkaña piikkaugisiruq.

27 Pakma taipkua igluliuqtitka ataniqagunitchuat uvanjik, uvunautisigich tuqullugich aasii sivuqqamni!’ ”

Jesus-ñum Tikisaalha Jerusalem-mun Ataniqtun

28 Jesus uqautiqqaaqlugich taavrumiña igliqtuiñañiqsuq Jerusalem-ñum tunaanun. 29 Qallikami Bethphage-mun suli Bethany-mun iggiiani atiqaqtuam Olives-mik, tuyuginigik malguk maliguaqtik sivumiñi, 30 itnaqlugik, “Aullağitchik nunaqqiuramun taichuna. Tikitchağluqaaqtutik paqtikisigiktik nuğğaņa natmaksigvium pituksimaruaq natmaksigviungañilaq. Pituiğlugu uvunautiyumagiktik. 31 Kia apiqsruqpatik, ‘Suvaata pituiqpitku,’ uqautiyumagiktik, ‘Atanguruam inuğigaa.’” 32 Tikitñamik tamaunja paqinnigaak iluqaan Jesus-ñum uqałhatun. 33 Uvvaasiin pituiğñaqtitlugu nuğğaņa natmaksigvium iñuan nipliutigik, “Suvaata pituiqpitku?” 34 Kiunigaak, “Atanguruam inuğigaa.” 35 Aasiin Jesus-muutiniğaat. Taatnaqqaqlugu quppigaatin iñiğaik qaanun natmaksiağvium, Jesus aquvitlunasii. 36 Natmaksiaqtitlugu iñuich quppigaatin tutmağvigiliutiniğaiç tumitchaanun. 37 Tikiññiqsut inimun tavrakņa Jerusalem qiñiğnaqsiplugu. Tavra iñugiaktuat maliguaqtit Agaayyun quviatchautigiaqsiñiğaat suli nanğaqlugu nipitusiplutin iluqaisigun quviqnaqtuatigun qiñikkağmiktigun,

38 “Uvvatuq Agaayyutim piłiutiqağliun umialik tikitchuaq piqusiqhuni Ataniğmik! *Psalm 118:26*

Illi tutqiuñ qılañmi suli kamañun qutchiññiqsrami qılañmi.”

³⁹ Aasiñ ilañisa Pharisee-ñuruat akunğatniñ iñugaağruich uqautiniğaat Jesus, “İlisautrii, tilikkich maliguaqtitin iñuksruisaaqulugich!” ⁴⁰ Jesus kiuniğai, “Uqautigipsi, maliguaqtitka nipaisaagñiqpata uyağaitlı niplianayaqtut nipitusilutıñ.”

Jesus-ñum Qirratigigaa Jerusalem

⁴¹ Natmaksillağmi nunaaqqiq tautukamiuñ qı-agaqsiñiqsuq. ⁴² Aasiñ nipliğñiqsuq, “Uvvatuq ilisimatitchi uvlupak suruksrautilaapsitñik tutqiu-tıqagukkupsi. Aglaan kanıqsitlaitchusi! ⁴³ Uvlut tikitkisirut akıllılıqsuqtıpsi puuğisigaasi, saulugu avatiksi aniyumiñaiyağusi quğgutilusılu sumıllıqaa. ⁴⁴ Suksraungıllapiagısigaasi iñugikkasılu. Atausiqun-niñ uyağak mınitchumiñaitkaat. Atuumaniaqtuq atakkii ilıpsi ilısağıñitlugu Agaayyun aggiqman anıqsuğiaqhusi.”

Jesus-ñum Suaqtıyayıha Agaayyuvikpauramik

⁴⁵ Jesus isiğniqsuq agaayyuvikpañmun aasiñ anıtlugich tunisiullaqtuatlu tauqsıqsuqtuatlu, ⁴⁶ nipliutiplugich, “Aglausimarıuq uqalhani Agaayyutim itnaqhuni, ‘Tupıga agaayyuviksrauruq.’ Aglaan irıqtuğvigiliutipkağiksi tigliñniaqtınun.”

⁴⁷ Uvluğagıpman Jesus ilisautriñiqsuq agaayyuvikpañmi. Qaukhıñich agaayulıqsit suli aglaliqirit suli sivulliıqtıgruat tuqqutchuñniğaat, ⁴⁸ aglaan qanuqsausiñniğaat, atakkii iluqatın iñuich naalağnituiñagaat.

20

Kimik Jesus Tuyuqagñiqpa?

¹ Uvlut ilanadni Jesus agaayyuvikpanmi inniqsuq ilisautripluni iñuñnik quliaqtuağıplugu tusaayugaallataq. Qaukñich agaayuliqsitlu aglaliqiritlu piqasiqhutin sivulliuqtigruanik utlanñigaat ² nipliutiplugu, “Uqautitigut, kisum anjalatchihagun savaağivigich tamatkua? Kia sanñiksritpatin taatnatun?” ³ Jesus-ñum kiuniğai, “Apiqsrullaglapi uumiña. Uqautisitña, ⁴ nakitña John-ñum paptaagilha taluğniqusiqa, Agaayyutmiñ naaga iñuñniñ?” ⁵ Inmiknun ki-umğatraaqsiñiqsut, “Qanuğmi uqautigisiñiqpisiğu? Nipliğupta, ‘Agaayyutmiñ’, nipliğisiruq, ‘Suvaatami ukpiğinjitpisiuñ John?’ ⁶ Aglaan nipliğupta, ‘Iñuñniñ’, iñugaağruich miłuqtuğisigaatigut uyağañnik atakkii nalupqiginitchaat John sivuniksriqiraułha.” ⁷ Uvvaasiñ kiuniğaat, “Nalugikput nakitñaqtaulha.” ⁸ Jesus-ñum nipliutiniğai, “Uvanaptuuq uqautiyumiñaitmigipsi nakitña sanñiqaqłunja savaaqaqtılaamnik tamatkuniña.”

Atrikusaun Nautchiivikunlu Nautchirriqiriti- gunlu

⁹ Uqaanikami taavrumiña Jesus-ñum uqaaqtuutiniğai iñuich atrikusautmik, “Ilaatniguuq iñuqağmiñiqsuq nautchirriğviliuğniqsuamik, atukkirrutigiplugu nautchirriqirinun aasiñ aullaqami mulupluni. ¹⁰ Katitchivik asianik tikitman tuyuqağniqsuq savaktimik nautchirriqirinun akuqtuquplugich piksrağmiñik katittañitñiñ. Aglaan nautchirriqirit savakti

anaullagñigaat utiqtitlugu saagaunnagu.
 11 Tuyuqalgiññiqsuq atlamik savaktimik. Aglaan nautchirriqirit anaullaqmiñigaat uqaniqluutiplugu kannunakun, suli utiqtitmiñigaat saagaunnagu. 12 Tuyuqalgiññiqsuq piñayuaknik savaktimik. Nautchirriqirit anallaqluklugu aninnigaat. 13 Aquagun taamna iñua nautchiivik nipliññiqsuq, ‘Qanugisiñiqpik? Tuyugigisigiga igñiga piqpagikkağa. İlumutun kamagigisigaat iñuatun.’ 14 Aglaan nautchirriqirit tautukamitruñ nipliññiqsut avatmun, ‘Taamna tavra paitchaktaaksrautilik. Ki, tuqullakput suuranjasiñ piññaktaagilugich!’ 15 Uvvaasiñ anitlugu nautchiiviniñ tuqunnigaat.”

Jesus apiqsruñiqsuq, “Nautchiivilgum sugisiñiqpagitmi tamatkua nautchirriqirit? 16 Aggigisiruq aasiñ tuqullugich taapkua iñuich, qailluguasiñ nautchiivik atlanun nautchirriqirinun.” İñuich tusaakamitruñ taamna nipliññiqsut, “Naagga, taatnaqtuksraunitchuq!” 17 Jesus-ñum tautuklugich apiqsruñigai, “Taamna uqaliq qanuutauva?

‘Uyağak tuppırit ayakkanat, taamna uyağak piitchuillapiğaqtuq tuppırauni.’ *Psalm 118:22*

18 Kisupayaaq puukaqtuaq taavrumuñ uyağanmun siqumitauniaqtuq; aglaansuli taavruma uyağaum kattaqitñikkumi iñuñmik kanugıñiağaa.”

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

19 Aglaliqirit suli qauklinich agaayuliqsit tigusunigaat Jesus tavrani. Atakkii ilitchuginigaat

uqag̃nipl̃ugu taavrumiᅇa atrikusautmik
 iᅇmiktigun. Aglaan iqsiᅇniqsut iᅇnuᅇnik.
 20 Naipigtuaqsiᅇniᅇaat Jesus. Tuyuqag̃niqsut
 naipigtuqtiksranik nalaunᅇaᅇᅇuaqtuanik.
 Pisag̃isunᅇniᅇaat Jesus uqayusautinik, qaitchuk̃lugu
 aᅇalatchiᅇliq̃aqtuamun kavanauruamun.
 21 Tamatkua naipigtuqtit pisaasuᅇᅇmigaql̃ugu
 nipliutiniᅇaat Jesus, “Iᅇisautrii, iᅇisimagikput
 uq̃aliqtin suli iᅇisauttutin nalaunᅇaᅇhat.
 Iᅇisimagikput suq̃utiksriᅇiᅇhiᅇ iᅇnuich
 iᅇhatnik, aglaan iᅇisautrirutin Agaayyutim
 iᅇnuuniag̃vigitqukk̃aᅇatnik iᅇlumutuuruakun.
 22 Uq̃autitigut, malig̃utaksrakuag̃naqpa ak̃iᅇiruni tax-
 sinik Caesar-mun naaga nalaunᅇaitpa?” 23 Aglaan
 Jesus-ᅇum kaᅇiqsiᅇniᅇgaa pisaasuᅇᅇmig̃aᅇhat aasiᅇᅇ
 nipliutiplugich, 24 “Maniᅇllaksaqsuᅇ uvamnun
 maniuraq. Kia agliutraᅇa maninᅇmi itpa? Kiasuli
 aglaᅇa?” Kiuniᅇaat, “Caesar-m.” 25 Uvvaasiᅇᅇ
 Jesus nipliᅇᅇniᅇqsuq, “Nakuuruq, ak̃iᅇiutigigiksi
 Caesar-mun Caesar-m pigikkaᅇa aasiᅇᅇ
 Agaayyutmun pigikkaᅇa Agaayyutim.” 26 Tavrani
 sivuᅇaatni iᅇnuich pisag̃ilguitchaat sukununniᅇᅇ.
 Nipaisaaqhutin quviᅇusuutiqaᅇniqsut kiggutaiᅇnik.

Apiqsruun Anipkakkauᅇikun Tuqutiᅇmiᅇ

27 Iᅇaᅇich Sadducee-ᅇuruat, uq̃aᅇuuruat
 iᅇnuich aᅇitqitᅇaiᅇᅇniᅇplugich tuqunaruaniᅇᅇ,
 utlautiniqsut Jesus-mun nipliᅇqhutin,
 28 “Iᅇisautrii, Moses aglaᅇniqsuq malig̃utaksramik
 uvaptiknun itnaqhuni, ‘Aᅇun iᅇlaqatiqaqtuaq
 tuq̃ukpan qitunᅇigaluaqani, taavruma aᅇutim
 aniaqataan iᅇlaqatnikaag̃iraksraᅇiniᅇgaa uilᅇag̃naaq
 qitunᅇisil̃ugu aᅇutmik iᅇisimanaᅇuniasiiᅇ tuquruam

qitungägitiilaanjanik.’ ²⁹ Ilaatniguuq tallimat malguk aniqatigiich inniqsut. Anayukliq ilaqtatniqniqsuq tuqupluniasiiñ qitungigaluaqani. ³⁰ Tuglian nuliagñigaa uilgağnaaq, ³¹ aasiiñ piñayuaknik. Taatnatuntuuq iluqatiñ tallimat malguich tuquniqsut qitungigaluaqatiñ. ³² Aqulliupluni uilgağnaaq tuquniqsuq. ³³ Uvvaasiiñ, uvluni tuqunaruat anitqikpata iñuukigmun, nuliagiplugu iluqatiñ tallimat malguk kia nuliagigisivaun?”

³⁴ Jesus kiuniğai, “Katchuutruliq pigigaa marruma iñuuniakhum, ³⁵ aglaan anutit agnatlu anitqikkumiñ tuqukiğmiñ katchuuti-rağagumiñaitchut pakmani. ³⁶ Atriqagisirut isaguliñnik tuqqutlaitchuanik. Iğñigigai Agaayyutim atakkii anitqikkauplutiñ tuqukiğmiñ nutaamun iñuukigmun. ³⁷ Suli Moses nalunaiqlugu ukpiqnaqsiñigaa anitqiliq iñuukigmun ikualaruakun uqpigaurakun. Moses-ñum uqautiginigaa Ataniq itna, ‘Agaayyutaa Abraham-ñum Isaac-ñumlu, suli Jacob-ñum.’ ³⁸ Ilaa Agaayyutiginiğaat iñuuruat, piginitchaat tuqunaruat, atakkii ilaanun iluqatiñ iñuich iñuurut.” ³⁹ Ilañich aglaliqirit uqagñiqsut, “Aarigaa kiggutin, ilisautrii!” ⁴⁰ Tavrakña apiqsrutqinaigñigaaat taavrumuuna.

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

⁴¹ Jesus-ñum Pharisee-ñuruat apiqsruğniğai, “Suvaata iñuich uqagñiqpat Christ, Anniqsuqti akiqsruutauruag, kinuviağiniplugu David-mun? ⁴² Atakkii David ilaa nipliğniqsuq Psalms-ni, ‘Ataniq uqaqtuq Atanimnun:

Aquvittin kamagitchiiviksrapnun

43 uvaᅇnun akiiliñiałhatnunaġlaan uumigiritin.’

Psalm 110:1

44 David-ᅇnum iᅇmiñik taiguutiqaqpagu Ataniġmiñik, qanuġmi Anniqsuᅇti David-ᅇnum kiᅇuviaġiniqpaᅇ?”

Jesus-ᅇnum Kiliktuutigigai Aglaliqirit

45 Iluᅇatiᅇ iᅇuich naalaġnipkaᅇluġich Jesus-ᅇnum nipliutiniġai maliġuaᅇtini, 46 “Qaunagiᅇtichi tamatkunakᅇa aglaliqiriniñ. Pisuktuatlaturut akuᅇturanik atnuġaaqhutiᅇ. Suli purvigittutlaturut iᅇuᅇnun paġlatqusuuplutiᅇ tauqsigñiaqviᅇñi. Aᅇuppiutaksraᅇtuuraaqmiut aᅇuppiutaġiksaanik katraġviᅇñi iᅇuich niġiqpakmata. 47 Ivayaᅇtuqmigaich uilgaġnaat, tigliktuipᅇluġich kiᅇunauraniᅇñik, suli qiñiqusaatlaturut agaayuuraaqamiᅇ! Anasiᅇᅇuqsausiaqāġisirut pitᅇluġugu atlaniᅇ iᅇuᅇniᅇ.”

21

Uilgaġnaam Iᅇiraᅇa

1 Jesus tautuᅇniqsuᅇ umialguruanik iᅇuᅇnik iliripmata aatchuutmiknik agaayyuvikpaum ilirivianun, 2 tautukmiñiġaa inuqsraᅇtuᅇaq uilgaġnaaq ilisiruᅇaq malġuᅇnik patukpaᅇnik maniuraᅇnik. 3 Nipliġñiqsuᅇ, “Uᅇautigipsi, taamna inuqsraᅇtuᅇaq uilgaġnaaq ilisitᅇlukuᅇ iluᅇaitñiᅇ atlaniᅇ, 4 atakkii atlat ilisirut aatchuutmiknik ilaᅇatniᅇ umialgutmiᅇ, aġlaan aġnam inuqsraᅇtuam qaitkaa iluᅇaan iᅇuuniutiksraġaluani.”

*Jesus Sivuniksriqiruaq Piyaqqugñiathanik
Agaayyuvikpaum*

⁵ Iñanisa maliguaqtit uqautiginigaat qanutun qiñiyunaqtilaanja agaayyuvikpaum, piññaqusiqaqtaq uyaganjik sulii aatchuutauruaniglu qaisauruanik Agaayyutmun. Jesus nipliññiqsuq, ⁶ “Iluqaan tamanna tautukkaqsi —tamanigu kisiññuqtaqagumiñaitchuqunniñ uyağanmik qalliani atlam ulgusimaitchuam.”

*Jesus Sivuniksriqiruaq Iñuilliugutniglu
Piyuaqsiutiksramiglu*

⁷ Iñuich apiqsruğniğaat, “Iñisautrii, qakugun tamanna atuummiñiaqpa? Sukun iñitchuqqutikun iñitchuğigisivisa piyaqqugviksraq aullağniigaqsikpan?” ⁸ Jesus-ñum kiuniğai, “Qaunagititchi ukpiqsakkauniaqasi. Iñugiaktuat iñuich agğigisirut uqagutin, ‘Christ-ñuruna! Pivik tikiumaruq!’ aglaan malinñiaqnasigik. ⁹ Iqsiñiaqasi tusaagupsi anuyaktuanik agayaktuaniglu. Tamatkua atuumagisirut sivulliulutinj aglaan isuklitchumiñaitchuq taapkunuuna.” ¹⁰ Niplipsaagñiqsuq, “Nunaaqqich anuyyiuğisirut atlanik nunaaqqiñik, atanguviich anuyyiuğisirut atlanik atanguvinñik. ¹¹ Nuna iliksragisiruq tatamnaqsiluni. Iñuich kakkaagisirut. Iñuich atniğñautiqagisirut tigupqutnaqtuanik naniliqaa. Atlayuağnaqtuat sagviğisirut qilañmi iqsipkağlugich iñuich. ¹² Sivuatni tamatkua tikiumagaluaqnağich, tiguraulusi piyuaqsiugisirusi. Iñuich uqaqsittaagvinmuktikisigaasi katrağvinmiknun isiqtaupkağusi, tikiutrugusi sivuğaatnun umialgich kavanaauruatlu pisigiluna.

13 Taivrumani piviksraqagisiñiqsusi ilisimaraulusi.
 14 Isumaaluñajitchi kiggutiksrapstitñik
 tiguraugaluqaasi. 15 Atakkii uqaksritk-
 isigipsi isumatuligmiglu uumigiripsiunniñ
 igluliugumiñaisañatnik. 16 Anayuqaapsi
 aniqatiupsilu ilapsilu suli ilannapsilu qaitkisigaasi
 uumigiripsitñun, aasii ilasi tuqqutaugisirut.
 17 Iluqatiñ iñuich uumigigisigaasi pigiluna.
 18 Aglaan atausiqunniñ nuyaña niaquqpich
 tammakkauyumiñaitchuq. 19 Qichagitchi
 anuqsrukun. Nikaitkupsi piññaktaaginiagiksi
 iñuukiqsi.

*Jesus Sivuniksriqiruaq Piyaqqugñialhanik
 Jerusalem-ñum*

20 “Tautukkupsiñ Jerusalem puuq-
 patruñ añuyaich ilitchugigisigiksi qallilha
 piyaqqukkauksrañan. 21 Taipkunani uvluni
 kiñapayaaq iñuuniaqtuaq Judea-mi qimakkumauq
 iggiñun. Kiñapayaaq nunaqqimiittuaq
 aullaqtuksrauruq, suli avataani nunaviñmiittuaq
 nunaqqimuktuksraunitchuq. 22 Atakkii
 taapkua uvlugigai anasiññuqsautiksram
 immiumatquplugich iluqaisa sivuniksriqirit
 uqauttutiñich. 23 Qanutun tatamnaqtigigisiva
 taipkunani uvluni ağanun sinjayaauruanun suli
 aakanun miluktitchiruanun. Tatamnaqtuaq
 iluiññaq tikiumagisiruq tamarrumuña nunamun,
 atakkii Agaayyutim qinnautaa akikñautaugisiruq
 makunuña iñunñun. 24 Iñajich tuqqutaugisirut
 savikpakun atlat suli tigutaaqsiulutini Jew-
 ñunitchuanun. Iñjisa tutmigagigisigaat Jerusalem
 piviksraqtiñ isukliññialhatnunaglaan.

Aggiḥa Igñiḥan Iñuum

²⁵ “Atlayuaḡnaḡisirut siqiñiḡlu tatqigḡlu suli uvlugiatlu. Iñuich nanipayaaq qanusiksriaḡisirut, iqsilutiḡ nipruaḡniḡanik taḡium aksraligruaḡniḡlu. ²⁶ Iñuich igivruaḡisirut iqsilutiḡ isumaaluhigmikni sumsuli tikitchuksraḡanik iluqnaanun nunamun, atakkii qaummatipayaaḡi silam nuktitaulutiḡ inimikniñ. ²⁷ Qiñiḡisigaat Igñiḡa Iñuum agqiḡsuaq nuviyakun qilaḡmiñ sanḡimigun kamanallapiaqtuakun kamanautmigunlu. ²⁸ Tamatkua atuumaaḡsikpata qichaḡitchi niḡiugaḡaḡusi. Atakkii tasuḡsakkauḡksraḡsi qalliruḡ.”

Iḡisaaksraḡa Asirritḡaitchuam Napaaqtum

²⁹ Jesus-ḡum uḡautiniḡai atrikusautmik, “Qiñillaksaḡsiuḡ asirrisuuruaq napaaqtuḡ suli iluḡaisa atlat napaaqtut. ³⁰ Milukatat sagviaḡsipmata iḡisimaraḡigiksi upiḡḡaam qalliḡha. ³¹ Taatnatuntuuḡ atuumaaḡsikpata tamatkua uḡautigikkatka iḡitchuḡigisigiksi aḡaayuḡautaan Agaayyutim tikiññialḡha. ³² Itqallaksiuḡ una! Iñuich iñuuniaqtuat pakma tuḡyumiñaitchut tamatkua iluḡatiḡ atuumagaḡuaḡtitnagich. ³³ Qilaḡlu nunalu piḡisiruk aḡlaan uḡaḡitka piḡumiñaitchut.

Munaḡimmaḡiḡiksraḡ

³⁴ “Munaḡititchi! Isumaiḡsitnasi taanḡaḡmunlu isumaaluutaanunlu marruma iñuuniaḡhum. Taatnaḡitchupsi uvlum quviḡpiḡaḡaasi tavrakḡatchiaḡ niḡiunḡisillusi. ³⁵ Naniḡiatun pisagḡisigai iluḡaisa iñuich nanipayaaq nunami. ³⁶ Munaḡiyumausiḡi aḡaayulusi ataramik

makitalgulusiasiiñ payañaigüsi iluqaani
atuumarauksrani aggiññialhanunaglaan Iññinan
Iñuum.”

³⁷ Uvluğagipman Jesus ilisautriraqtuq agaayyu-
vikpañmi. Anaqaksraaqman siñiktağiañiqsuq
iggiñiani atiqaqtuam Olives-mik. ³⁸ Uvlaağuşman
iñnich utlautiraqtut agaayyuvikpañmun
naalagñisuklugu uqaqpan.

22

Sivunniğun Tuqutchuklugu Jesus

¹ Niğiqpagvikaq atilik Apqusaakkauğimik
qalliñiqsuq iñnich niğipmata puvlaksiğniğilaamik
qaqqumik. ² Qaukñich agaayuliqsit
suli aglaliqirit tuqqutchunğa at Jesus
nalunautchilutin aglaan iqsiginigaich iñnich.

Judas Anıqtuq Aatchuutigisuklugu Jesus

³ Tavrakña tuunğaq isiğniqsuq Judas-
mun atiqaqtuamun Iscariot-mik, ilañat
qulit malğuk maliguaqtit. ⁴ Judas-ñum
uqaqatigityağniğai qaukñich agaayuliqsit
añalatinitlu agaayyuvikpaum ihuaqtitchiñiaqtinñ
qanuq aatchuutigisuklugu Jesus ilinjitñun.
⁵ Quviasukhutin akiqsruğaat akiliguklugu
maninmik. ⁶ Judas anığniqsuq. Piviksraqsiu-
gaqsiñigaa aatchuutigisuklugu Jesus ilinjitñun
iñnich nalupkağlugich.

*Itqanaiyatiq Jew-ñuruat Niğiqpagvikaanun
Atilinmun Apqusaakkauğimik*

⁷ Akunniqsaami uvlua Puvlaksiğniğilaam
qaqqum tikiññiqsuq, taamna Apqusaakkauğum
ipnayaam tuqurviksraña. ⁸ Jesus-ñum tuyugigik

Peter-lu John-lu itnaqługik, “Itqanaiyağiatku niğiqpałıksraqput.”⁹ Apiqsruğniğaak, “Nani itqanaiyaquvisiguk?”¹⁰ Jesus-ηum kiuniğik, “Isiğuptik nunaaqgimun paagısisıgıktik iñuk akiyaqtuaq qattamik imilinmik. Malikkumaıktik isiqpan tupiğmun,¹¹ suliasiiñ nipliutilugu iñua tupqum, ‘İisautri nipliğniqsuq, Nani iniqaqpich tuyuğmiaqağvinmik niğgıvıksramnik ipnaimik piqasıgluņa malıguaqtimnik niğiqpagvikaami atıqaqtuami Apqusaakkaułıgmik?’¹² Uuma urriqsuutıgisıgaatik inimik nallauraallagvı-uluumaaktuamik qullıgmı itqanaiıaamik inuqsrañaiqlıgu. Tavrani itqanaiyałhiñaurutik.”¹³ Aullaqamik paqinnıgaak taatnatun Jesus-ηum uqalhatun, aasiiñ itqanaiyaqhutin niğiqpagvıksramun atilinmun Apqusaakkaułıgmik.

Atanğum Nullautchiğvia

¹⁴ Niğgıvıksraqtin tikitman Jesus aquvinnıqsuq piqasıqhuni uqqıraqtinik.¹⁵ Nıpliutiniğai, “Niğiqatıgisullapiagıpsi uumiņa ipnaimik niğiqpagvikaami atıqaqtuami Apqusaakkaułıgmik naglıksaanñaiñğagmal!¹⁶ Uqautıgıpsi, niğitqinñianıtkıga immiumanıalhanunaglaan añaayuqautaani Agaayyutim.”¹⁷ Taatnaanıkami Jesus-ηum tiguplugu qallun, quyanığaa Agaayyun nipliğhuni, “Tıgulugu taamna imıllagvıgisıuñ!¹⁸ Uqautıgıpsi, uvakñanıñaglaan imıtqıkkumiñaitchuņa asıam misuğuanik agıgıñıalhanunaglaan Agaayyutim añaayuqataan.”¹⁹ Jesus-ηum tiguplugu qaqquq quyanığaa Agaayyun. Avguqlıgu qaqquq qaiññıgaa nipliğhuni, “Taamna qaqquq timıgıgıga

qaisauruaq ilipsitñun. Niggisium itqakkutigilugu uvanun.”²⁰ Taatnatuntuuq, nigianikamin qallun qaiññigaa nipliqhuni, “Asiam misugua uumani qallutmi Agaayyutim nutaaq sivunniugutigigaa taluñniqusiqlugu aupkun maqikkauruamik ilipsitñun.”²¹ “Atañii! Ilapsisamma aquppiqatima qaiññaagaana.”²² Igñiña Iñuum tuquruksrauniaqtuq Agaayyutim sivunniutaagun, aglaan nakliun iñunmi qaitchiruami ilaanik!”²³ Maliguaqtai apiqsruqtautiaqsiñiqsut avatmun nalliqsinqaitchiyummatiaqamagaan ilaanik.

Uqavaagun Kamaññaqun

²⁴ Maliguaqtai qapiqtailitragñiqsut nalliqsinq kamaññaqunraugisipmagaan. ²⁵ Jesus-ñum nipliu-tinigai, “Jew-ñunitchuat umialgich sanñiqagtut iñunmikni sulii ayalatit taigukkautlatuplutin Ilauraanitñik Iñuich.”²⁶ Aglaan taatnatun itchuksraunitchusi. Kamaññaqunrauruaq akunnapsitñi ilili nukaqñiqsun sulii sivulliuqti savaktitun. ²⁷ Kiña kamaññaqunrauva—taamna aquvitluni nigiruaq naagaqaa taamna payuktaqtuaq? Tavrataamna aquppiruaq kamaññaqunrautluqtuq. Aglaan iqasiqipsi payuktaqtitun.

²⁸ “Ilipsi, nayugipsitña uuktuqsiupayaaqama. ²⁹ Atrililugu aapaa ayalatchitlasipkaiñha uvannik, taatnatuntuuq ayalatchitlasipkagisipmigipsi. ³⁰ Nigiqasiqisigipsitña imiqasiqlunjalun ayalatchiaqsiguma iñunmik, sulii aqup-piqasiqisigipsitña taivrurmani atanniityaguma kinuviagñiñik qulit malgunnik igñiñitñik Israel-ñum.

Jesus Sivuniksriquruq Peter-m Piilaatiksrañanik

31 “Annaa, Simon! Naalaǵnillaǵiñ! Tuunǵaum uuktuagumiñaqsiñiǵaasi iluqasi, nautchirriqiri aviktuipmatun mukkaaksranik sanikhunñi. 32 Aglaan agaayyutigikpiñ ukpiqsriñhiñ qapiqunillu. Utiguvich uvanun sayyigisigitin aniqatiutin.” 33 Simon Peter-m kiuniǵaa, “Ataniiq, isiqtauqasiñhiñaugikpiñ suli tuquqasiǵutin!” 34 Jesus nipliqsuq, “Peter, uqautigikpiñ, aqargiqpak qalǵuqtaǵaluaqnagu uvlaami piilaagigisigikma piñasuniaglaan.”

Maniqagvigli Puukataǵlu suli Savikpak

35 Jesus-ñum uqaanikami taavrumiña apiqsruǵniǵai maliguaqtini, “Taimani tuyuǵikapsi manikuviilaqhusi puukatailaqhusilu sakpakkiilaqhusilu, inuqsraqpisi?” Kiuniǵaat, “Inuqsranitchugut.” 36 Jesus nipligñiqsuq, “Aglaan pakma, kiña maniqagviquagumi naagaqaa puukataqagumi saagaǵligik. Suli kiñapayaaq savikpaitchumi tuniraksragigaa quppigaaani aasiñ tauqsiguni savikpañmik. 37 Uqautigipsi, Taamna uqaliq aglausimaruq Agaayyutim makpiǵaaniñi atuumaruksrauruq, itna ‘Irrutiniǵaat savamaqkuktuatun.’ Iluqaan aglausimaruq uvapkun immiumakkauniaqtuq.” 38 Maliguaqtit nipligñiqsut, “Ataniiq, uvva malǵuk savikpaak!” Kiuniǵai, “Tavra apai!”

Jesus Agaayuruq Iǵgimi Atiliñmi Olives-mik

39 Jesus aullalgiññiqsuq iǵgimun atiliñmun Olives-mik piragiligmisun, aasiñ maliguaqtaiñ malikkaat, [aglaan Judas malinitchuq.] 40 Tikitñamin taruña nipliutinigai, “Agaayulusi ukpiqsrisainitchumausili uuktuaqsiugupsi.” 41 Tavrakña aullaqtaallakhuni

sitquqhuni agaayuniqsuq. ⁴² Nipligñiqsuq, “Aapaan, pisuhigiyupku piigun qallutaa nagliqsaalhum uvañniñ. Uvaña pisuhiginilaaptun aglaan pisulhiñ savaañuli.” ⁴³ [Isağulgum qilañmiñ sagviutiniğaa sayyiqługu. ⁴⁴ Ihuilliuqpalikun agaayuniqsuq piliqitlukhuni, aasii ilaan siiqsipkałha kataktuq auktun nunamun.] ⁴⁵ Makitnami agaayuhigmiñniñ utiqhuniasiiñ maliguaqtimiñun tavra paqinnigai siñiktuat, minguhutin ihuilliuqpaitłutin. ⁴⁶ Nipliutiniğai, “Suvaata siñikpisi? Makillusi, agaayyutitchi ukpiqsrisañitchumausili uuktuaqsiugupsi.”

Tiguniğaat Jesus

⁴⁷ Jesus uqaqtitlugu iñugiaktuat iñuich tikiññiqsut, sivulliqługich Judas-ñum, ilañata qulit malğuk maliguaqtit. Utlakługu Jesus kuninñigaa. ⁴⁸ Aglaan Jesus nipliutiniğaa, “Judas, kunikługu aatchuutigiviun Iğñiña Iñuum?” ⁴⁹ Maliguaqtit nayuutiruat Jesus-mi tautukamitruñ taamna atuumaruq uqautiniğaat, “Ataniiq, atuğlavut savikpavut!” ⁵⁰ İlañata anaunigaa qaukhiata agaayuliqsit savaktaa siutaiqsıqługu taliqpianik. ⁵¹ Aglaan Jesus nipligñiqsuq, “Aññaa! Apaiqsuq!” Aksikługu iñuum siutaa mamitinnigaa. ⁵² Taavruma aquagun Jesus-ñum nipliutiniğai qaukñich agaayuliqsit suli añalatinich agaayyuvikpaum ihuaqtitchiñiaqtininiñ suli sivulliuqtigruat tikitchuat aiplugu ilaa, “Aatai, tikitchuksrauvisi savikpaligaagusi anautaniglu uvaña liilaa savamaqłukti? ⁵³ Nayuğagikapsi agaayyuvikpañmi

uvluġaġipman tiguniatlaitchipsitja. Aglaan pakma savagviksraġigiksi sanġiagun taaqtuam.”

Peter-m Piilaag'iniġaa Jesus

⁵⁴ Tamatkua tiguplugu Jesus aullautiniġaat tupqanun qaukliata agaayuliqsit, suli Peter-m maliġniġai taavakġatluk. ⁵⁵ Ikniaġniqsut silataani tupqum, aasii Peter-m ilaliġniġai aquppiruat tavrani. ⁵⁶ Ilaġata pirit aġnam tautuġniġaa Peter aquppiruaq sanġaani ikniġum. Qiñiqġugu naliġniġaaġugu nipliutiniġaa, “Una iñuk piqataupmiruaq Jesus-mi!” ⁵⁷ Aglaan Peter piilaag'niqsuq, “Aġnaaq, nalugiga!” ⁵⁸ Kiñuuraġagun iñuk ilitchuqsripmiñiqsuq Peter-mik nipliġhuni, “Ilvich, ilaġigaatintuuq taapkua!” Aglaan Peter-m kiuniġaa, “Naagga, ilaġiġitchaatja.” ⁵⁹ Sassag'niġum kiñuagun atlam iñuum qapiġaiġhuni upyaġniġaa, “Ilmun una iñuk piqataupmiruaq Jesus-mi, atakkii Galilee-ġmiuġuruq!” ⁶⁰ Aglaan Peter-m kiuniġaa, “Nalullapiag'iga sumik uqaqtılaan.” Uqaqtitlugu tavrakġatchiaq aqargiġpak qalġuqtaġniqsuq. ⁶¹ Atanguruam qiviaġhuni tautuġniġaa naliġniġaaġugu Peter, aasii Peter-m itqag'niġaa atangum nipliġha iġmiñun, “Aqargiġpak qalġuqtagaluaqnaġu uvlaapak piilaag'utigiġisigikma piñasuniaglaan.” ⁶² Peter tavra anipluġi qianiqsuq iluilliullapiġhuni.

Jesus Mitautig'igaat Anaullaġugulu

⁶³ Iñuich munaqsriuat Jesus-mik mitautig'iniġaat anaullaġugulu. ⁶⁴ Matuplugik irrak apiqsruġniġaat, “Kia anauvatin? Nalautġaġiñ?” ⁶⁵ Nipliutipmiñiġaat iñugiaktuanik pisaanġatinik.

Jesus Uqaqsittaagvinjmi

⁶⁶ Uvlaaguqman Jew-ᅇruuat sivulliuqtigruat qaukᅇnich agaayuliqsitlu aglaliqiritlu katiniqsut, aasiñ Jesus tikiutinigaat uqaqsittaagtitchirinun, ⁶⁷ nipliqhutin, “Uqautitigut! Ilvich Christ-ᅇuvich, taimña akiqsruutauruaq Anniqsuqti?” Jesus-ᅇum kiunigai, “Uqautigupsi ukpiginianitchipsitᅇa; ⁶⁸ suli apiqsruᅇupsi apiqsruutmik kiuyumiñaitchipsitᅇa. ⁶⁹ Aglaan uvakᅇa Igñiᅇa Iñuum aquppigisiruq tunjaani taliqpian Agaayyutim piqaqtuam sanᅇipayaamik.” ⁷⁰ Iluqatin nipligñiqsut, “Ilvich, Igñigivatin Agaayyutim?” Kiunigai, “Ilipsi, uqaqtusi Igñiginipluᅇa.” ⁷¹ Kiisaimmalu nipligñiqput, “Inuqsranaiqsugut ilisimarimik! Tusaagikput qanuq nipliᅇa.”

23

Jesus Pilate-muutiniᅇaat

¹ Iluqatin iñuich makitlutin Jesus Pilate-muutiniᅇaat kavanauruamun. ² Tavrani pasiaqsiniᅇaat Jesus itnaqhutin, “Ilitchuᅇigikput una anun killukuaqtitchiᅇa iñuptiknik atakkii uqautiniᅇai akiliquᅇitlugich tax-sinik Caesar-mun Rome-mi. Uqautiniᅇaisuli ilaa Christ-ᅇunipluni umialik.” ³ Pilate-ᅇum apiqsruᅇniᅇaa, “Umialigivatin Jew-ᅇruuat?” Jesus anigniᅇsuq, “Aa, nalauttutin.” ⁴ Taamna atuumaanikman Pilate-ᅇum nipliutiniᅇai qaukᅇnich agaayuliqsit iñugaagruillu, “Ilitchuᅇinitchuᅇa patchisiksramik uumani anutmi.” ⁵ Aglaan qapᅇaipsauraqtut, “Ilisauttutimigun aᅇayagᅇigai iñuich iluqaani

Judea-mi. Aullaqniuruq Galilee-mi pakma maunjaqhuniasiiñ.”

Jesus Herod-muutiniġaat

⁶ Pilate-ḡum tusaakamiuḡ taamna apiqsruġniġaa, “Una aḡun Galilee-ġmiuḡuva?”
⁷ Iḡichuġikamiuḡ Jesus-ḡum agġiqsilaḡa nunamiñ aḡalataḡaniñ Herod-ḡum, tuyuġiniġaa Herod-mun tavraniitmiñiqsuamun Jerusalem-mi. ⁸ Herod quviasupiaġataġniqsuq tautukamiuḡ Jesus, atakkii tusaaplugu suli qniġummiuqḡugu iḡiḡatluk. Tautukkummiuġniqsuq Jesus savakpan quviq-naqtuanik. ⁹ Herod-ḡum apiqsruqtaaqsiñiġaa Jesus iñuġiaktuanik apiqsruutinik, aġlaan Jesus-ḡum kiunḡiñiġaa. ¹⁰ Qaukḡiḡich aġaayuliqsit suli aġlaliqirit qapiḡaipsauraḡutiḡ pasiuġniġaat Jesus. ¹¹ Herod-ḡum aḡuyyiuqtañḡu mitautiġiniġaat Jesus suvasaġiḡitḡugu. Atipkaḡugu atangum atnuġaallautanik utiqtinniġaat Pilate-mun. ¹² Taavrumani uvlumi Herod-lu Pilate-lu iḡauraġiiksinniqsuk sivuani uumigiikkaluaqtuak.

Jesus Tuquruksraġuġaat

¹³ Pilate-ḡum katipkaġniġai qaukḡiḡich aġaayuliqsitlu sivulliuqtit iñuillu, ¹⁴ suli nipliuti-pluġich tamatkua, “Tikiutigiksi una aḡun uvaḡnun nipliḡhisi sivulliullautanḡiñiḡiḡich iñuich. Isivġiḡaḡaluaḡugu sivuqqaḡsitñi paqitlaitchiga savamaḡuutiqaḡlugu pasiuġutipsitñik. ¹⁵ Unniñ Herod-tuuq paqitchiḡichuq aġvisiksramik, atakkii utiqtitqniġaa uvaptiknun. Una aḡun piitchuq sumik tuqurrutauyumiñaqtuamik iḡaanun. ¹⁶ Taatnaġluḡa ipiġaqtuqtitqaḡlugu

aullaqtitkisigiga.” ¹⁷ [Pilate patchisaiqsitchisu-
 uruq atautchimik isiqtamik niġiqpagvikaam uvluni].
¹⁸ Iñugaaġruich niplianiqsut, “Tuqqutchiuñ
 taamna iñuk aasiiñ tigutaaqtaunaiqsillugu
 Barabbas!” ¹⁹ (Barabbas isiqtawniqsuq atakkii
 ilaupluni tamatkunani aġayakhutiñ nunaacqimi
 tuqqutchiruanilu). ²⁰ Pilate-ñum Jesus patchi-
 saigukkaluaġaa. Taatnamik uqaġvigitqikkaluaġai
 iñugaaġruich. ²¹ Aglaan iġialaniqsut nipitusiplutiñ,
 “Kikiaktuutisiuñ! Kikiaktuutili sannigutamun!”
²² Pilate-ñum piñatchiqługu nipliġñiqsuq,
 “Sumik savamaqłuutiqaqpa? Paqitchiñitchuñ
 sumik tuqurrutauyumiñaqtuamik ilaanun.
 Ipiġaqtuqtillugu patchisaigisigiga.” ²³ Aglaan
 iġialapsauragnaqsut kikiaktuutiraksraupiaġniplugu
 sannigutamun. Kiisaimmalu iġialaġimiktigun
 akimavut.

²⁴ Uvvaasiiñ Pilate-ñum atanniġñiġaa Jesus
 kipiñniugutaatitun. ²⁵ Pilate-ñum pituiġñiġaa
 Barabbas pisukkanat, taamna isiqtauruuq atakkii
 ilaupluni tamatkunani aġayakhutiñ iñuaqtuani,
 aasiiñ qaitlugu Jesus ilinjitñun pisulhatitun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sannigutamun

²⁶ Anuyyiuqtit sivulligñiġaat Jesus.
 Pisullaġmiñ paaqsiñiqsut iñuñmik Cyrene-
 naġmumik atiqaqtuamik Simon aitmuktuamik
 nautchiiviñmiñ. Tamatkua nunuriñiġaat
 akiyaġiaquplugu sannigutamik aquagun Jesus-ñum.
²⁷ Iñugiallapiaqtuat iñuich maliñniġaat. Akunġatni
 itmiñiqsut aġnat qairuat uiġualaplutiñ. ²⁸ Jesus-ñum
 kiniaqami nipliutiniġai, “Aġnaañisii Jerusalem-
 ñum! Qirratiginasitña aglaan qirratigisitchi

ilipsitñun qitungapsitñunlu. ²⁹ Atakkii uvlut qallirut iñuich nipligisiłhat, ‘Quvianamiurut taapkua aġnat qitungaitchuat siñaiyautlaitchuatlu miluktitchisimaitchuatlu.’ ³⁰ Taivrumani uvlumi iñuich nipligisirut igġiñun, ‘Katagitchi uvaptiknun!’ suliqimigaañun, ‘Iriqtigut.’ *Hosea 10:8*

³¹ Atakkii taatnatun irrutikpatruñ patchisaitchuaq pakmapak, qanutun irrutriñiaqmivat iñuñnik taimanigu?”

³² Malġuk atlak iññuk, iluqatik sava-maqluksimaruak, tuqqutauruksraupmiñiqsuk piqataulugik Jesus-mi. ³³ Añuyyiuqtit tikiññiqsut atiqaqtuamun “Saunġa niaqum.” Tavrani kikiaktuutiniġaat Jesus suliqimigaañun taapkuaq sava-maqluksimaruak piqasiqlugu, ilaqataa taliqqian tunaanun suliqimigaañun saumian tunaanun. ³⁴ Jesus nipligñiqsuq, “Aapañ, natqigutikkich tamatkua iñuich! Nalugaat sumik savaaqaqtilaaqtin.”

Avguġniġaich atnuġaani nalautchaġautigiplugich. ³⁵ Iñuich qichaqtuat tautuktuaġniġaat. Jew-ñuruat sivulliuqtinisa mitautiginiġaat, “Annautiraġigai atlat. Ki anniqsuġli inmiñnik Christ-ñuyumi, Anniqsuqti akiqsruutauruaq Agaayyutim piksraqtaagikkaña!” ³⁶ Añuyyiuqtit mitautigipmiñiġaat. Utlakħugu aatchuġniġaat sunaġnitchuamik misuqqumik ³⁷ niqliqhutin, “Anniqsuġiñ ilipnik umialigikpatin Jew-ñuruat!” ³⁸ Niaquan qulaagun aglakħugich uqałhich, “Taamnauvva umialgat Jew-ñuruat.”

³⁹ Ilaqataan savamaqluksimaruam nivinaruam uqaġniqluktaqmiñiġaa, “Christ-ñuguvich anniqsuġiñ ilipnik uvaguglu!” ⁴⁰ Aglaan ilaqataan iñiqtigniġaa

nipliqhuni, “Talugiñitpiuñ Agaayyun? Tuqqutak-sraurutintuuq ilaatun. ⁴¹ Tuquniaqtuguk nalautlugu atakkii taatnağnaqhunuk; aglaan taamna savaaqanitchuq pigiitchuamik.” ⁴² Aasiñ nipliutinigaa, “Jesus, itqagillañniañña tikitchuvich añaayuqautipnun!” ⁴³ Jesus-ñum nipliutinigaa, “Akiqsruğikpiñ, marrumani uvlumi piqasiğisigikma utaqqivini.”

Jesus Tuquruq

⁴⁴ Uvluq qitiqquqman siqiññaaginjaigñiqsuq taaqsipluni nunapayaami piñasunun ilipman sassaq; ⁴⁵ talukuyaaq [sapukutchiutauruaq] nivinjaruaq agaayyuvikpañmi siiksiğniqsuq tatpichakña takununaaglaan. ⁴⁶ Jesus nipaalaliğniqsuq, “Aapañ! Argaknun iligiga irrusiğal!” Taatnaanikami tuquniqsuq. ⁴⁷ Rome-mağmiut qaukiata añuyyiuqtit tautuklugu tamanna atuumaruaq kamaksruğniğaa Agaayyun nipliqhuni, “Ilumutun taamna añun nalaunjaruaq!” ⁴⁸ Iñuich katiruat qiñiğiaqlugu kikiaktuutriğiq tautukamitruñ tamanna atuumaruaq, utiğniqsut kinuniğmiknun ipiqtutchallapiaqhutiñ. ⁴⁹ Iluqatiñ tamatkua ilisimaruat Jesus-mik ilağipluğillu ağnat maliktuat Galilee-miñ qichağniqsut taiñakñatluk qiñiğiaqhutiñ.

Jesus Iluviğniğaat

⁵⁰⁻⁵¹ Iñuqaqmiñiqsuq atilinmik Joseph-mik Arimathea-ğmiumik, nunaaqqimiñ Judea-mi, nalaunjaruaq qanutitanitchuağlu iñuk, suli utaqqiñiqsuaq tikiğqsrañanik añaayuqataan Agaayyutim. Ilağaluaqhuni uqaqsittaaqtitchirini aniqatañiñniqsuq

sivunniuqmata tuqqutchuklugu Jesus. ⁵² Joseph-
 num utlautipluni Pilate-mun apiqsruutiginiġaa
 timaa Jesus-num pisuklugu. ⁵³ Tavrakna
 atqaqlugu timaa Jesus-num, nimiqsruġniġaa
 ukilhaagiksaamik, ilipluguasiin iluviliuqtamun
 uyaġanmi atunġanitchuamun. ⁵⁴ Iluqani
 tamanna atuumaniqsuq minguiqsiagvium uvlua
 aullaġniiyasipman. ⁵⁵ Aġnat maliktuat Jesus-mik
 Galilee-miñ malinġiġaat Joseph tautukluguasiin
 qanuq Jesus-num timaa ilipmagu iluviġmun.
⁵⁶ Utiqhutiñ kinuniġmiknun itqanaiyaġniġaich
 tipraġiksautilgich uqsruġutiksrai timaan Jesus.
 Jew-ŋuruat minguiqsiagviatni minguiqsiġniqsut
 kamagiplugu tillisaa Moses-ŋum.

24

Jesus Anġipkakkauruq Tuquġiġmiñ

¹ Uvlaatchauranani sivullium uvlum
 akunniqsaami aġnat iluviġmunġniqsut saa-
 gaqhutiñ tipraġiksautilinġnik uqsruġutiksraiñik
 itqanaiyaagmiknik. ² Paqinnġaat uyaġak
 aqsractinaniqsuaq paananiñ iluvġum. ³ Tavraasiin
 isiqamin paqinġiñniġaat timaa atanġuruam
 Jesus. ⁴ Qanuqsausiuqtitlugich tavraknatchiaq
 malġuk aġutik qitnagnaqtuanik atnuġaallak
 qichagniqsuk sanġaatni. ⁵ Iqsitchakhutiñ aġnat
 sikinniqsut nunamun. Aġutik nipliutiniġaich,
 “Suvaata tautuġiaqpsi iñuuruamik akunġatni
 tuqunaruat? ⁶ Uvaniinġitchuq atakkii iñugutqksuq.
 Itqallaksiuñ qanuq uqaqtilaana ilipsitñun
 Galilee-miinġaġmiñi, itna, ⁷ ‘Iġniña Iñuum
 qaisauruksrauruq killuuruanun iñunun

kikiaktuutikkauluni, aasiin piñayuatigun uvlut anjtiqikkumapluni iñuuligmun.’” ⁸ Añnat itqağniğaat uqağikkaña. ⁹ Utiqhutiñ iluviğmiñ uqautiniğaiç qulit atausiq maliguaqtit atlatlu iluqaitñik tamatkuniña. ¹⁰ Taapkua añnat Mary Magdalene, Joanna-lu, Mary-lu aakaña James-ñum, suli atlat añnat. Uqautiniğaiç uqqiraqtit tamatkuniña atuumaruanik iluviğmi. ¹¹ Aglaan maliguaqtit isumaniqsut añnat piñiñiqiniplugich. Taatnamik ukpiñiñiñiğaiç. ¹² Aglaan Peter makitiqhuni aqpaliqsruğniqsuq iluviğmun; auğrukami tautuñniğaa nimğutaa ukiñhaağiksuaq kisan. Kiñuniğmukhuni quviğusuutiginigai tamatkua atuummiruat.

Pisukkataağniqsuk Emmaus-mun

¹³ Taavrumani uvlumi malğuk Jesus-ñum maliguaqtik nunaaqqiuramuñniğniqsuk atiliñmun Emmaus-mik, uñasiksilaacaqtauq tallimat malğuni mile-lanik Jerusalem-miñ. ¹⁴ Pisullağmik uqağniqsuk iluqaanik atuumaruamik. ¹⁵ Uqqaagiksitlugik Jesus pisuqasiğniğik; ¹⁶ tautukkaluağniğaaq aglaan ilisağiñiñiğaaq. ¹⁷ Jesus-ñum nipliutiniğik, “Sumik uqaqpisik pisuktuallaptikni?”

Qichaqpaallañniqsuk alianaqsiplutik. ¹⁸ Ilaqataan atilgum Cleopas-mik apiqsruğniğaa, “Kisivich naluvaluñniqsutin Jerusalem-mi atuumapman tamanna ikpaksravak.” ¹⁹ Jesus-ñum apiqsruğniğik, “Sunik?” Kiuniğaaq, “Tamatkuniña atuumaruanik Jesus Nazareth-miumun. Taamna añun sivuniksriqirauniqsuq sanñiqaqtuaq uqağimigun savaağmigunlu

sivugaatni Agaayyutimlu iñuillu. ²⁰ Qaukñich agaayuliqsipta sulì sivulliuqtipta sivunnigñigaat kikiaktuutitquplugulu tuqqutautquplugulu. ²¹ Nigiugağigaluakkaqput ilaañuniplugu tasuq-sairuksrauplugu Israel-aagmiunik. Marrumani uvluni pinayugigaat atuumapmanaglaan. ²² İlapta ağnat tupakkaatigut pitlukluguunniiñ. Taapkua utlautiniqsut qauniuraami iluviğmun, ²³ aglaan paqingiññigaat timaa. Utiqamiñ nipliğñiqsut tautuniplutiñ isagullañnik uqautriruaññanñnik Jesus iñuuniplugu. ²⁴ İlavut utlautiniqsut iluviğmun paqitlugu taatnatupiaq ağnat uqalhatitun, aglaan qiññitmiñigaat Jesus.” ²⁵ Tavrali Jesus-ñum nipliutiniğik, “Qanutun isumailaaqtigivisik! Qanutun sukaisigivisik ukpiqsriğiksrapstitñik supayaanik sivuniksriqirit uqautaitñik! ²⁶ Uqagñigugaut Christ, Anniqsuqti akiqsruutauruaq nagliksaaqtuksrauniplugu tamatkuniña isigaluaqani kamanautmiñun.” ²⁷ Jesus-ñum ilitchuğipkağniğik uqautigikkauruanik inmigun iluqaitñi Agaayyutim uqalhiñi, aullağniipluni makpiğaaniñiñ Moses-ñum sulì aglañitñiñ iluqatiñ sivuniksriqirit.

²⁸ Qallikamiñ nunaaqqiuramun igliğviñmiknun, Jesus pisuktuiñağniqsuq qaaniññağniaqtuatun. ²⁹ Aglaan nutqaqtinnigaak nipliğhutik, “İttuallagiñ uvaptikni. Taaqsisiaqsigaatigut.” Maliklugik nayuğniğik. ³⁰ Jesus aquvinniqsuq niğiqasiğuklugik. Tigusikami qaqqumik quyaniğaa Agaayyun. Avguqlugu qaqquq qaiññiğaa iliniknun. ³¹ İrratik añmaqmata ilisagiasilignigaak. Aglaan qiñniğnaiqsigñiqsuq ilinikniñ. ³² Uqaaqsiñiqsuk

inmiknun, “Uunaaqsaagaluapiñuk uummatip-tikni uqaqatigipmatiguk tumitchaani suli kanjipsipkaqlugu Agaayyutim uqałha uvaptiknun.”
³³ Maksrikhutik utiqtiğniqsuk Jerusalem-mun. Paqinnigaik qulit atautchich maliguaqtit katimaqatigaqtuat atlanik. ³⁴ Tamatkua katimaruat niplianiqsut, “Atanguruuq anjitiqñiqsuq ilumun! Sagviğniqsuq Simon-mun.” ³⁵ Malğuk utiqtiqtuak uqautiniğaiç atuumaruamik tumitchaani suli qanuq iliniknik ilisaqsriğmiknik Ataniğmik avguipman qaqqumik.

Jesus Sagviqsuq Maliguaqtimiñun

³⁶ Malğuk uqaqtitlugik taavrumiña, tavrakñatchiaq ataniq Jesus qichaaniktigniqsuq akunğatni nipliutiplugich, “Tutqiutiqağitchi!”
³⁷ Tatamitchañiqsut atakkii tautukka-sunñiaqhutin aliuqtumik. ³⁸ Aglaan nipliutiniğai, “Suvaata tupaktiqpisi? Suvaata ukpiqs-rinjitpisi? ³⁹ Tautuksigich argatka isigatkalu. Uvañaupiaqtuña. Aksigluña ilitchuğiniaqtusi. Atakkii aliuqtuq timiqañitchuq sauniqangitluni lu uvaptun.” ⁴⁰ Uqaqami taavrumiña qiniqtitkai argañmiñik suli isiganmiñik. ⁴¹ Maliguaqtit ukpigilguiñniğaaatsuli aglaan quviğusukhutin quviasullapiaqhutin lu. Jesus-ñum apiqsruğniğai, “Uvani niqiksraqaqpisi?” ⁴² Aatchuğniğaat igaamik iqalunmik. ⁴³ Tiguplugu niğiniğaa sivuğaatni.

⁴⁴ Tavra nipliutiniğai, “Tamatkua uqautigikkatka ilipsitñunimma nayuutinğagma ilipsitni, suapayaaq atuumaniagniplugu aglausimaruatun uvapkun maligutaksraña

Moses-ŋum suli aglaañitñi sivuniksriqirit suli Psalms-ni.”⁴⁵ Tavra aŋmağniğai isummatinich kanıqsitquplugich uqałhanik Agaayyutim.⁴⁶ Nipliutiniğai, “Taamna aglausimaruaq, Christ, Anniqsuqti akiqsru-utauruaq, nagliksaaqtuksrauruq tuqulunılu aŋitqıksuksraupluni tuqunaruaniñ piñayuatigun uvlut,⁴⁷ suli atqagun tusaayugaagıksuaq quliaqtuakkaugisıruq isummitqılikun suli natqıutıkkauhıkun killuqsautiniñ iñunun nanıpayaaq, aullağniilugu Jerusalem-miñ.⁴⁸ İlisimaraugisirusi tamatkunuuna.⁴⁹ Tuyuğisigipsi İrrusılautamik Agaayyutim akiqsruutigıkkanañik. Utaqqıruksraurusi nunaaqqimi sañjim pakmakŋa tikiññiałhanunaglaan ilıpsitñun.”

Jesus Qılaŋmuutıkkauruq

⁵⁰ Jesus-ŋum annisiniğai nunaaqqimiñ Bethany-m tuñaanun. Tavrani isaklugich argaŋni pılıutiksriññiğai malığuaqtini.⁵¹ Jesus agaayutil-laisa aullautıkkauıqsuq pakmuña.⁵² Malığuaqtit agaayyuviginiğaat utıqhutiñaasıñ Jerusalem-mun quviasullapiagataqhutiñ.⁵³ Ataramik agaayyuvıkpañmiınnıqsut [nangaqılu] quyaplugu Agaayyun.

Ippitchuat Makpig^{aat} - Agaayyutim Uqalhi
Inupiatun

The New Testament in Northwest Alaska Eskimo

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Inupiatun, Northwest Alaska (Northwest Alaska Eskimo)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

46cece15-9127-50b3-bf07-88a1082e7ab6